

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomiky a managementu**

Hodnotenie korupcie

Hana Zelenáková

**Diplomová práca
2012**

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Hana ZELEŇÁKOVÁ**
Osobní číslo: **E10237**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Ekonomika a management podniku**
Název tématu: **Hodnocení korupce**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomiky a managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Korupce obecně
3. Metody hodnocení korupce
4. Korupce v České republice
5. Metody hodnocení korupce v České republice - analýza
6. Rekapitulace a doporučení
7. Závěr

Práce musí přinést nové poznatky a prokázat znalost aplikace teoretických metod.

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- DANČÁK, Břetislav ; HLOUŠEK, Vít; ŠIMÍČEK, Vojtěch. Korupce : projevy a potírání v České republice a Evropské unii . Brno : Mezinárodní politologický ústav, 2006. 309 s. ISBN 80-210-4062-9.
- DAVID, Vladislav; NETT, Alexander. Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém. Vyd. 1. Praha : C.H.Beck, 2007. 354 s. ISBN 978-80-7179-562-9.
- Open Society Institute. Monitoring the EU accession process : corruption and anti-corruption policy. Budapest : Design & Layout od Createch, 2002. 621 s. ISBN 1-891385-22-4.
- PETROVSKÝ, Pavel. Korupce po česku, aneb, Korupce očima průměrného Čecha . Praha : Eurolex Bohemia, 2007. 192 s. ISBN 80-86861-94-5.
- Transparency International - Česká republika. Jak efektivní jsou české a slovenské represivní složky? : stíhání korupce a závažné hospodářské kriminality - situace, postupy a doporučení . Praha : Transparency International, 2007. 117 s. ISBN 978-80-87123-02-7.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Radim Roudný, CSc.**
Ústav ekonomiky a managementu

Datum zadání diplomové práce: **5. května 2011**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2012**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Marcela Kožená, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 15. června 2011

PREHLÁSENIE

Prehlasujem, že som túto prácu vypracovala samostatne. Všetky literárne pramene a informácie, ktoré som v práci využila, sú uvedené v zozname použitej literatúry.

Bola som zoznámená s tým, že sa na moju prácu vzťahujú práva a povinnosti vyplývajúce zo zákona č. 121/2000 Zb., autorský zákon, najmä so skutočnosťou, že Univerzita Pardubice má právo na uzavretie licenčnej zmluvy o užití tejto práce ako Školského diela podľa § 60 odst.1 autorského zákona, a s tým, že ak príde k užitiu tejto práce mnou alebo bude poskytnutá licencia o užití inému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávnená odo mňa požadovať primeraný príspevok na úhradu nákladov, ktoré na vytvorenie diela vynaložila, a to podľa okolností až do ich skutočnej výšky.

Súhlasím s prezenčným sprístupnením svojej práce v Univerzitnej knižnici Univerzity Pardubice.

V Pardubiciach dňa 30. 4. 2012

Bc. Hana Zeleňáková

POĎAKOVANIE:

Touto cestou by som sa chcela poďakovať svojmu vedúcemu práce doc. Ing. Radimovi Roudnému, CSc., za jeho odborné vedenie, cenné informácie a rady pri spracovávaní diplomovej práce.

ANOTÁCIA

Diplomová práca je zameraná na oblasť korupcie a popisuje možné spôsoby jej merania. Obsahuje tiež zhodnotenie výsledkov meraní korupcie v Českej republike od roku 2001 do roku 2011 a mieru závislosti vývoja ekonomiky na rozsahu korupcie.

KEÚČOVÉ SLOVÁ

korupcia, nástroje na meranie korupcie, vývoj korupcie v ČR

TITLE

Assessment of corruption

ANNOTATION

The thesis is focused on the area of corruption and describes possible ways of measuring. It also includes assessment of the results of measurements of corruption in the Czech Republic from 2001 to 2011 and the rate of economic development depending on the extent of corruption.

KEYWORDS

corruption, corruption measurement tools, development of corruption in the Czech republic

Obsah

ÚVOD	11
1. Korupcia obecne	13
1.1 Definícia korupcie.....	13
1.2. Druhy korupcie	13
1.3. Formy korupcie.....	15
1.4. Príčiny vzniku korupcie	19
1.5. Vývojové fázy korupcie.....	19
1.6. Subjekty korupčného vzťahu	20
1.7. Oblasti pôsobenia korupcie.....	21
1.8. Prevencia pred korupciou	22
1.9. Medzinárodné dokumenty o korupcii a organizácie zapojené do boja proti korupcii 23	
1.9.1. Univerzálne medzinárodnoprávne nástroje proti korupcii	23
1.9.2. Partikulárne medzinárodnoprávne nástroje proti korupcii	24
1.10. Inštitúcie Rady Európy a Európskej únie proti korupcii.....	26
2. Metódy hodnotenia korupcie.....	27
2.1 Medzinárodné inštitúcie zaoberajúce sa meraním korupcie	27
2.2. Nástroje hodnotenia korupcie vo svete	30
2.2.1. Expertné hodnotenie	30
2.2.2. Prieskumy verejnej mienky	32
2.2.2. Zložené indexy	39
2.2.3. Metódy merania korupcie založené na objektívnych údajoch.....	42
3. Korupcia v Českej republike.....	45
3.1 Organizácie zaoberajúce sa korupciou v Českej republike.....	45
3.2. Protikorupčné aktivity v Českej republike.....	47
4. Metódy hodnotenia korupcie v Českej republike - analýza.....	51
4.1 Hodnotenie korupcie v Českej republike podľa medzinárodných nástrojov merania	51
4.1.1. Index Governance Matters (GM)	51
4.1.2. Growth Competitiveness Index (GCI).....	52
4.1.3. Globálny barometer korupcie (Global Corruption Barometer) - GCB.....	55
4.1.4. Index vnímania korupcie - CPI.....	57
4.1.5. Index ekonomickej slobody – IEF.....	59
4.1.6. Porovnanie výsledkov ČR v indexoch GM, GCI, CPI a IEF	60
4.2. Hodnotenie korupcie podľa výsledkov merania českých inštitúcií	61
4.2.1. Vývoj počtu trestných činov korupcie podľa Polície ČR.....	61
4.2.2. Výsledky prevádzky protikorupčnej linky 199	65

4.2.3. Ukazovatele transparentnosti trhu verejných zakaziek	66
4.3. Vplyv korupcie na makroekonomické ukazovatele	67
4.4. Korupcia v ČR z pohľadu podnikateľov	72
5. Rekapitulácia a odporúčenia	78
Záver	81
Použitá literatúra	86

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1: Zložky kvality správy a im priradené indexy podľa Svetovej banky	31
Tabuľka 2: Najvýkonnejšie ekonomiky sveta podľa Global Competitiveness Index 2010-2011	33
Tabuľka 3: Umiestnenie hodnotených krajín v Indexe BPI v roku 2011	38
Tabuľka 4: Hodnotenie vnímania korupcie podľa sektorov v Indexe BPI v roku 2011	39
Tabuľka 5: Prvých 20 najlepšie hodnotených krajín sveta v Indexe CPI 2011.....	41
Tabuľka 6: 20 najhoršie hodnotených krajín sveta v Indexe CPI	41
Tabuľka 7: Krajiny s najväčšou ekonomickou slobodou na svete podľa Indexu IEF 2012.....	42
Tabuľka 8: Krajiny s väčšej časti slobodnou ekonomickou podľa Indexu IEF 2012	43
Tabuľka 9: Krajiny sveta s potlačenou ekonomickou slobodou podľa Indexu IEF 2012.....	44
Tabuľka 10: Vývoj hodnotenia a poradia ČR v Indexe GM – Kontrola korupcie v rokoch 2002-2011	51
Tabuľka 11: Vývoj hodnotenia a poradia ČR v 12 pilieroch Indexu GCI v rokoch 2009-2011	53
Tabuľka 12: Vývoj hodnotenia a poradia ČR v Indexe GCI v rokoch 2001-2011	54
Tabuľka 13: Vnímanie výskytu korupcie v odvetviach v ČR v rokoch 2004-2010 podľa GCB	56
Tabuľka 14: Koľko percent ľudí platilo úplatkov za posledných 12 mesiacov?.....	57
Tabuľka 15: Vývoj hodnotenia a poradia ČR v Indexe CPI v rokoch 2001-2011	58
Tabuľka 16: Vývoj hodnotenia a poradia ČR v Indexe IEF v rokoch 2001-2011	59
Tabuľka 17: Údaje o prevádzke protikorupčnej linky 199 od jej založenia.....	65
Tabuľka 18: Vývoj hodnotenia ČR v Indexe CPI a vybraných makroekonomických ukazovateľov v rokoch 2001 - 2011	68
Tabuľka 19: Vývoj hodnotenia podnikateľského/súkromného sektoru v GCB v ČR v rokoch 2004-2010.....	73
Tabuľka 20: Priemerné hodnotenie inštitúcií a odvetví v ČR za obdobie rokov 2004 – 2010 podľa GCB.....	73

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obrázok 1: Výsledky hodnotenia vybraných krajín sveta v Indexe GM 2010 – Kontrola korupcie	32
Obrázok 2: Vnímaná úroveň korupcie v kľúčových inštitúciách vo svete podľa GCB.....	34
Obrázok 3: Percento ľudí, ktorí uviedli platenie úplatkov v jednotlivých regiónoch sveta podľa GCB.....	35
Obrázok 4: Percento ľudí v jednotlivých regiónoch sveta, ktorí majú pocit, že vládne protikorupčné opatrenia v ich krajine sú účinné,.....	36
Obrázok 5: Zapojenie ľudí v boji proti korupcii, podľa krajov	36
Obrázok 6: Intenzita vnímania korupcie vo svete podľa Indexu CPI 2011	40
Obrázok 7: Vývoj hodnotenia ČR v Indexe GM – Kontrola korupcie v rokoch 2002-2010 ...	52
Obrázok 8: Vývoj hodnotenia ČR v Indexe GCI v rokoch 2001-2011	54
Obrázok 9: Vývoj hodnotenia ČR v čiastkovom Indexe GCI – Inštitúcie v rokoch 2001-2011	55
Obrázok 10: Vývoj hodnotenia ČR v Indexe CPI v rokoch 2001-2011.....	58
Obrázok 11: Vývoj hodnotenia ČR v Indexe IEF – kategória Sloboda od korupcie v rokoch 2001-2011	60
Obrázok 12: Percentil hodnotenia ČR v indexoch GM, GCI, CPI a IEF	61
Obrázok 13: Vývoj počtu trestných činov Zneužívania právomoci verejného činiteľa/úradnej osoby v priebehu rokov 2001-2011	62

Obrázok 14: Vývoj počtu trestných činov Marenia výkonu verejného činiteľa/úradnej osoby v priebehu rokov 2001-2011	63
Obrázok 15: Vývoj počtu trestných činov Úplatkárstva a jeho troch foriem v ČR v rokoch 2001-2011	64
Obrázok 16: Vývoj celkového počtu trestných činov so znakmi korupcie v obdobiach úradovania jednotlivých vlád ČR	65
Obrázok 17: Ukazovatele transparentnosti trhu verejných zákaziek v ČR v rokoch 2001-2010	67
Obrázok 18: Korelácia medzi HDP a hodnotením ČR v Indexe CPI v priebehu rokov 2001 - 2011	69
Obrázok 19: Korelácia medzi výškou štátneho dlhu a hodnotením ČR v Indexe CPI v priebehu rokov 2001 - 2011	70
Obrázok 20: Korelácia medzi nezamestnanosťou a hodnotením ČR v Indexe CPI v priebehu rokov 2001 - 2011	71
Obrázok 21: Korelácia medzi prílivom priamych zahraničných investícií a hodnotením ČR v Indexe CPI v priebehu rokov 2001 - 2011	72
Obrázok 22: Najproblematickejšie faktory pre podnikanie.....	74
Obrázok 23: Čo je v prístupe verejnej správy pre podnikateľov najdôležitejšie?	75
Obrázok 24: Pomer podnikateľov podľa naskytnutia možnosti získať úplatkom výhodu v podnikaní (2011)	75
Obrázok 25: Reakcie podnikateľov na možnosť získať výhodu v podnikaní pomocou úplatku (2011)	76
Obrázok 26: Kde sa podnikatelia stretli s možnosťou uplacať (2011).....	76

ÚVOD

Korupcia je v dnešnej dobe veľmi často skloňovaným slovom. Je prítťažou nielen pre obyčajných občanov, ale i pre ekonomiku krajiny. Vo väčšej či menšej miere sa objavuje na celom svete a nevyhýba sa ani najvyspelejším spoločnostiam. Stala sa aktuálnym spoločenským problémom. Je potrebné venovať jej pozornosť a preto bola téma hodnotenia korupcie vybraná na spracovanie v tejto diplomovej práci. Mnoho inštitúcií sa dnes snaží proti korupcii vyvíjať rôzne aktivity. Avšak na to, aby sa dalo proti korupčnej činnosti bojovať, je potrebné poznať jej rozsah. Meranie korupcie je ale veľmi zložitú. Korupcia je považovaná za trestný čin a preto je utajovaná a v mnohých prípadoch nie je odhalená. Z tohto dôvodu nie je možné zistiť jej skutočný rozsah. Hodnotenie má značne subjektívny charakter.

Práca je rozdelená na teoretickú a praktickú časť. Teoretické poznatky sú zhrnuté v troch kapitolách a praktická časť zahŕňa dve kapitoly.

Prvá kapitola obsahuje teoretický výklad korupcie a pojmov, ktoré s ňou súvisia. Definovanie pojmov je nutné pre lepšie pochopenie výsledkov analýzy v závere práce.

Druhá kapitola sa venuje celosvetovým nástrojom na meranie korupcie. Zahŕňa tiež popis medzinárodných inštitúcií, ktoré sa hodnoteniu korupcie venujú a tieto nástroje vytvárajú, alebo sa snažia korupciu odstraňovať.

Posledná, teda tretia kapitola teoretickej časti práce je zameraná na korupciu v Českej republike. Podáva prehľad o českých organizáciách zaoberajúcich sa skúmaním korupcie a je v nej popísané i úsilie týchto útvarov vynakladané v boji proti korupcii.

Štvrtá kapitola sa začleňuje do praktickej časti tejto práce. Sústreďuje sa na zhodnotenie vývoja korupcie v Českej republike od roku 2001 po rok 2011 na základe medzinárodných indexov merania korupcie a tiež zistených trestných činov so znakmi korupcie. Táto kapitola sa tiež venuje skúmaniu vzťahu medzi rozsahom vnímanej korupcie a vybranými makroekonomickými ukazovateľmi a pohľad podnikateľov na korupciu v krajine.

Nakoniec sú v piatej kapitole zrekapitulované všetky nadobudnuté poznatky o korupcii, jej spôsoboch merania a vývoji korupcie v Českej republike medzi rokmi 2001 až 2011. Kapitola obsahuje navyše niekoľko odporúčení na zlepšenie stavu korupcie v Českej republike.

V teoretickej časti práce je zvolená popisná metóda na objasnenie všetkých pojmov týkajúcich sa korupcie a určenie spôsobov jej merania. Na popis sú využívané poznatky z literárnych prameňov. Praktická časť zase využíva indukzívne metódy na vyvodenie záverov zo získaných údajov. Prostredníctvom týchto metód je podaný obraz o vývoji korupcie

v Českej republike a pomocou korelačnej analýzy je určovaná závislosť medzi vybranými makroekonomickými ukazovateľmi a zisteným rozsahom korupcie.

Cieľom tejto práce je charakterizovať korupciu a jej rôzne formy, definovať nástroje používané na meranie korupcie a pomocou týchto nástrojov zmapovať vývoj korupcie v Českej republike za posledné roky. Na základe získaného hodnotenia korupcie následne zistiť jej vplyv na vývoj vybraných makroekonomických ukazovateľov.

1. KORUPCIA OBECNE

1.1 Definícia korupcie

Pojem korupcia nie je jednoduché definovať. Existujú rôzne pohľady na chápanie korupcie. Môžeme ju definovať len čiastočne.

Slovo „korupcia“ pochádza s latinčiny. Je zložené z dvoch latinských slov, a to slovného základu *rumpere*, t.j. zlomiť, rozlomiť, pretrhnúť a slova *corruptus*, ktoré znamená následok takéhoto zlomu. Ten spôsobuje, že dotýčaný je prinútený k zmene postojov, zásad a názorov [28].

Vláda Českej republiky definuje korupciu ako *„vzťah medzi dvomi subjektmi, či už jednotlivcami alebo inštitúciami, z ktorých jeden ponúka a väčšinou i poskytuje druhému určitú formu odmeny za poskytnutie či prísľub neoprávnenej výhody. Druhý potom očakáva, že mu za túto výhodu bude sľúbená materiálna či nemateriálna odmena poskytnutá“* [18].

Podľa Polície Českej republiky sa korupcia dá charakterizovať ako *„zneužitie postavenia, ktoré je spojené s porušením nestrannosti pri rozhodovaní. Je motivované snahou po materiálnom zisku alebo získaní iných výhod. Korupcia je prejavom chyby v rozhodovacom a riadiacom procese“* [5].

Nezisková organizácia Transparency International, bojujúca proti korupcii, má vlastné vymedzenie korupcie: *„Korupciu môžeme definovať ako zneužitie zverených právomocí za účelom získania nezaslúženého osobného alebo súkromného prospechu“* [6].

Občianskoprávny dohovor, ktorý prijala Rada Európy a ktorý bol Českou republikou ratifikovaný v roku 2003, hovorí o korupcii ako o: *„priamom či nepriamom vyžiadaní, ponúknutí, odovzdaní alebo prijatí úplatku či akejkoľvek inej neprípustnej výhody alebo vyhliadky na ne, ktoré narúšajú riadne plnenie akejkoľvek povinnosti alebo jednanie vyžadovaného od prijemcu úplatku, neprípustnej výhody alebo vyhliadky na ne“* [6].

1.2. Druhy korupcie

Korupcia je široký pojem a môže nadobúdať veľa rôznych podôb. Pre zjednodušenie a lepšie pochopenie tohto pojmu je potrebné ju rozčleniť. Korupciu je možno deliť z rôznych hľadísk.

Najčastejšie sa v odbornej literatúre stretávame s delením korupcie podľa veľkosti. Z tohto hľadiska ju rozčleňujeme na [8]:

- **Veľká korupcia** (*grand corruption, political corruption*) – tento druh korupcie je síce menej častý, ale o to závažnejší a prospech z nej je pre korumpujúceho i korumpovaného veľký. Týka sa hlavne vedúcich predstaviteľov verejného a spoločenského života. Do tohto typu korupcie môžeme zaradiť:
 - spreneveru verejných zdrojov,
 - nehospodárne užívanie verejných zdrojov,
 - súkromný prospech z privatizácie,
 - zneužívanie verejnej moci pri udeľovaní verejných zákaziek,
 - prideľovanie monopolných a kvázi-monopolných licencií,
 - nepotizmus, klientelizmus a prípadne i „predaj pozícií“,
 - zisk dôležitých, bežne nedostupných informácií, insider trading,
 - zločiny bielych límečkov – prečiny spáchané uznávanými osobami, ako napr. podvody, podplácanie, sprenevera a iné.

- **Malá korupcia** (*petty corruption, grassroot corruption, byrokratická korupcia*) – týka sa korupcie v každodennom živote, teda jednotlivých úradníkov či príslušníkov polície. V tomto prípade sa jedná o menšie úplatky než pri veľkej korupcii. U malej korupcie sa jedná o prípady ako:
 - podplácanie úradníkov,
 - zámerne neprehľadná regulácia,
 - zatemňovanie pravidiel,
 - špatná organizácia (nejasné vzťahy podriadenosti a nadriadenosti, netransparentnosť)
 - zneužívanie právomocí vyplývajúcich z dozornej činnosti verejnej správy.

- **State capture** – tento druh korupcie sa dá charakterizovať ako ovládnutie legislatívneho procesu súkromnými subjektmi. Stojí medzi malou a veľkou korupciou. V tom to prípade sa môže jednať napríklad o:
 - kontrolu verejných inštitúcií de facto pre súkromný prospech alebo trestnú činnosť,
 - formovanie koluzívnych sietí, ktoré obmedzujú politickú súťaž,

- podkopanie slobodných volieb skrytou reklamnou a nepriehľadným financovaním kampaní,
- zneužitie legislatívnej moci,
- korupcia v súdnom konaní,
- zneužitie auditu, vyšetrovania a dozoru,
- užívanie kompromitujúcich materiálov pre politické vydieranie a nátlak,
- korupcia médií.

Korupciu môžeme rozdeliť nielen podľa veľkosti, ale i podľa iných kritérií. V inom členení rozlišujeme centralizovanú a decentralizovanú korupciu.

- **Centralizovaná korupcia** (*vertikálna*) – vyskytuje sa v organizáciách, ktoré majú silnú hierarchickú štruktúru a túto organizáciu riadia korupčne orientovaní jedinci. Korupcia sa potom šíri i na nižšie stupne tejto hierarchie.
- **Decentralizovaná korupcia** (*horizontálna*) – objavuje sa v podnikoch, kde každý kontroluje činnosti ostatných na rovnakej úrovni hierarchie.

Z hľadiska legitímnosti delíme korupciu taktiež do dvoch skupín. Z tohto hľadiska diferencujeme legálnu a ilegálnu korupciu.

- **Legálna korupcia** – pri páchaní takejto korupcie neprichádza k porušeniu zákona. Z dôvodu nedokonalosti právneho rámca je možné vyhnúť sa obvineniu z trestného činu. Buď právna úprava vôbec neexistuje, alebo môže dôjsť k rôznemu výkladu právnych noriem.
- **Ilegálna korupcia** – spáchaním tohto druhu korupcie sa už priamo porušuje zákon [8].

1.3. Formy korupcie

Korupciu ako takú nemôžeme chápať len ako prijímanie úplatkov, ale môže nadobúdať rôzne formy. Spôsoby páchania korupcie sú buď veľmi jednoduché, ako napríklad získanie určitého úžitku za spomínaný úplatok, alebo existujú zložitejšie postupy. Medzi základné formy korupcie patrí [8]:

- *vlastizrada, velezrada, prevrat, nezákonné zahraničné transakcie, pašovanie;*
- *sprenevera a defraudácia, falšovanie, „vypchávanie účtu“ (padding of accounts), „urovnanie vecí“ (skimming), špatné užívanie fondov;*
- *zneužitie moci, zastrasovanie, mučenie, nezaslúžené odpustenie trestov a ústupky;*
- *podvody, skresľovanie, vydieranie;*

- *prekrucovanie spravodlivosti, kriminálne chovanie, krivá výpoveď, nezákonné uvalenie väzby, falošné obvinenia, úmyselné uvedenie do omylu;*
- *zanedbanie povinností, dezercia, parazitizmus;*
- *uplácanie a podplácanie, vydieranie, vymáhanie nezákonných odvodov, provízie;*
- *falšovanie a manipulácia volieb;*
- *zneužitie vnútorných a dôverných informácií, falšovanie záznamov;*
- *nedovolený (neschválený) predaj verejného úradu, verejného majetku a licencií;*
- *manipulácia s predpismi, obchodmi, dodávkami, zmluvami a úvermi;*
- *daňové podvody, daňové úniky a neprimerané obohacovanie;*
- *nedovolené ovplyvňovanie obchodov, náklonnosť (zaujatosť) pri sprostredkovateľských vzťahoch, konflikt záujmov;*
- *prijatie nepatričného daru, poplatku, úplatku (speed money), pôžitku a služobnej cesty financovanej cudzím subjektom;*
- *prepojenie s organizovaným zločinom, operácie na čiernom trhu;*
- *cronyismus (bratříčkovanie), nepotizmus, maskovanie a kamufláž, klientelizmus;*
- *nezákonný dohľad (sledovanie), nezákonné odpočúvanie a zneužitie poštovného styku;*
- *zneužitie úradných pečatí a pečiatok, úradných budov a príspevkov na vedľajšie výdaje.*

Definujeme si bližšie niektoré z uvedených pojmov [37]:

Vlastizrada – podľa trestného zákonníka sa jej dopúšťa *občan, ktorý v spojení s cudzou mocou, alebo cudzím činiteľom spácha trestný čin rozvrátenia republiky, teroristického útoku, teroru alebo sabotáže.*

Velezrada – je trestný čin, ktorého sa môže dopustiť len prezident republiky. Je jediným verejnoprávnym priestupkom, ktorého sa môže tento zástupca štátu dopustiť.

Pašovanie – je nedovolený prenos rôznych druhov zboží cez hranice z jedného štátu do druhého.

Sprenevera – aj tento priestupok je definovaný v trestnom zákonníku. Trestný čin pácha ten, *kto si prisvojí cudziu vec alebo inú majetkovú hodnotu, ktorá mu bola zverená, a spôsobí tak na cudzom majetku zjavnú škodu.*

Falšovanie – predmetom falšovania bývajú peniaze, platobné prostriedky, doklady, známky, umelecké diela, zboží, záznamy, verejné listiny, lekárske správy, posudky a iné dokumenty. Trestný zákonník hovorí, že trestného činu sa dopúšťa i ten, *kto vyrobí, ponúka,*

predá, sprostredkuje alebo inak sprístupní, sebe alebo inému zadováži alebo prechováva nástroj, zariadenie alebo jeho súčasť, postup, pomôcku alebo akýkoľvek iný prostriedok, vrátane počítačového programu, vytvorený alebo prispôsobený na falšovanie platobných prostriedkov.

Zneužitie právomoci úradnej osoby – potrestaná podľa zákona môže byť úradná osoba, ktorá v úmysle spôsobiť inému škodu alebo inú závažnú ujmu alebo zaobstarat' sebe alebo inému neoprávnený prospech, vykonáva svoju právomoc spôsobom odporujúcim inému právnemu predpisu, prekročí svoju právomoc, alebo nesplní povinnosť vyplývajúcu z jej právomoci.

Podvod – legislatíva uvádza, že podvod činí ten, kto seba alebo iného obohatí tým, že uvedie niekoho do omylu, využije niekoho omyl alebo zamlčí podstatné skutočnosti, a spôsobí tak na cudzom majetku zjavnú škodu.

Skresľovanie údajov o stave hospodárenia a imania – trestného činu sa v tomto prípade dopúšťa ten, kto nevedie účtovné knihy, zápisy alebo iné doklady slúžiace k prehľadu o stave hospodárenia a majetku alebo o ich kontrole, aj keď je k tomu podľa zákona povinný, alebo kto v takýchto účtovných knihách, zápisoch alebo iných dokladoch uvedie nepravdivé alebo hrubo skresľujúce údaje, alebo kto takéto účtovné knihy, zápisy alebo iné doklady zničí, poškodí, učini neupotrebitelnými alebo zatají a ohrozí tak majetkové práva iného alebo včasné a riadne vymeranie dane.

Vydieranie – tento pojem vysvetľuje trestný zákonník ako prečin, ktorý pácha ten, kto iného násilím, vyhrážkou násilia alebo vyhrážkou inej ťažkej ujmy núti, aby niečo vykonal, zanedbával alebo trpel.

Krivá výpoveď – trestného deliktu krivej výpovede sa dopúšťa ten, kto ako svedok alebo znalec pred súdom, štátnym zástupcom alebo pred policajným orgánom, ktorý koná prípravné konanie podľa trestného poriadku, alebo pred vyšetrovacou komisiou Poslaneckej snemovne uvedie nepravdu o okolnosti, ktorá má podstatný význam pre rozhodnutie alebo pre zistenie vyšetrovacej komisie Poslaneckej snemovne, alebo takúto okolnosť zamlčí.

Falošné obvinenie – krivé obvinenie vykonáva jedinec vtedy, ak iného klamlivo obviní z trestného činu.

Úmyselné uvedenie do omylu – tento druh korupčného priestupku sa dá definovať ako páchatel'ovo jednanie, ktorým predstiera okolnosti, ktoré nie sú v súlade so skutočným stavom

vecí. Uvedenie do omylu môže byť spáchané konaním, opomenutím i konkludentným jednaním.

Parazitizmus – môžeme pozorovať v hospodárskej súťaži, kedy sa podľa trestného zákonníka môže parazitovať na povesti podniku, výrobku alebo službách druhého súpera.

Prijatie úplatku – je najrozšírenejšou a najznámejšou formou korupčného jednania. Podľa trestného zákonníka sa hovorí o prijatí úplatku, ak niekto *sám alebo prostredníctvom iného v súvislosti s obstarávaním vecí obecného záujmu pre seba alebo pre iného prijme alebo si nechá prisľúbiť úplatok, alebo keď sám alebo prostredníctvom iného v súvislosti s podnikaním svojim alebo iného pre seba alebo iného prijme alebo si nechá prisľúbiť úplatok.*

Podplácanie – jedna strana úplatok prijíma a druhá strana ho poskytuje, teda hovoríme že podpláca. Tento prečin je taktiež vykladá trestný zákonník, ako skutok, kedy páchatel' *inému alebo pre iného v súvislosti s obstarávaním vecí obecného záujmu poskytne, ponúkne alebo prisľúbi úplatok, alebo kto inému alebo pre iného v súvislosti s podnikaním svojim alebo iného poskytne, ponúkne alebo prisľúbi úplatok.*

Nepriame úplatkárstvo – za trestný čin zákon považuje i nepriame úplatkárstvo, ktoré nastane vtedy, ak niekto *žiada alebo prijme úplatok za to, že bude svojim vplyvom alebo prostredníctvom iného pôsobiť na výkon právomocí úradnej osoby, alebo za to, že tak už učinil.*

Provízie – i provízia sa dá považovať za korupčný čin, pokiaľ nie je zmluvne dohodnutá, ale tajne zjednaná. Hovoríme v tomto prípade o skrytej korupcii.

Konflikt záujmov – konfliktom verejného záujmu so záujmom osobným sa rozumie také jednanie, poprípade opomenutie verejného funkcionára, ktoré ohrozuje dôveru v jeho neustrannosť alebo pri ktorom verejný funkcionár zneužíva svojho postavenia k získaniu neoprávneného prospechu pre seba alebo inú fyzickú či právnickú osobu.

Prepojenie s organizovaným zločinom – v trestnom zákonníku sa píše, že potrestaný bude ten, *kto založí organizovanú zločineckú skupinu, kto sa činnosti organizovanej skupiny zúčastní, alebo kto organizovanú zločineckú skupinu podporuje.*

Nepotizmus – pod týmto slovom rozumieme zvýhodňovanie príbuzných a známych z titulu svojho postavenia.

Klientelizmus – je neoficiálny systém v politike založený na protekcii a konexiách.

1.4. Príčiny vzniku korupcie

Korupcia vychádza z porušenia morálnych zásad, túžbou po prospechu získanom neoprávnenou cestou. Rozsah páchania korupcie závisí na riziku, ktoré s touto činnosťou súvisí a na veľkosti zisku, ktorý z nej plynie. Čím vyšší je zisk a menšie riziko, tým sú vytvorené lepšie podmienky pre rozširovanie korupčného jednania. Na každom korupčnom čine sa zúčastňujú dve strany, a to ten, kto úplatok ponúka a ten, kto ho prijíma. Iniciatíva môže teda vychádzať z oboch strán.

Podnetov pre vznik korupčného jednania existuje viacero, môžeme sem radiť [14]:

- rôzne druhy sociálnych zmien, najmä prechod od tradičnej k modernej spoločnosti;
- deficit spoločenského vývoja, ktoré spôsobujú zmeny morálnych hodnôt, rozdiely v príjmoch, slabosť štátu;
- monopolné postavenie štátu, ktoré ústi k vzniku „štátnych tried“;
- faktory ekonomickej povahy, zodpovedné za vytvorenie nerovnováhy medzi ponukou a dopytom;
- sociálno-psychologické faktory, vyplývajúce z individuálnych či skupinových ukazovateľov;
- zatajovanie informácií;
- nekontrolovateľné financovanie projektov;
- nezáujem občanov o verejné dianie.

Medzi ďalšie faktory, ktoré môžu podporovať vznik korupcie, patrí systém noriem v spoločnosti, systém sankcií, korupčná tradícia, miera chudoby, vplyv médií a ďalšie iné.

1.5. Vývojové fázy korupcie

Štádium náhodnej korupcie – v tejto fáze nenaberá korupčné jednanie takých veľkých rozmerov, ale dá sa pozorovať len príležitostne. Všeobecne sa uprednostňuje dobrá povesť. Je tu veľké riziko odhalenia korupcie a býva úspešne potrestaná. Verejnosť korupčné chovanie značne odsudzuje.

Štádium spontánne regulovanej korupcie – vývoj korupcie pokračuje druhým štádiom vtedy, keď korupčné prípady už nie sú ojedinelé, ale stávajú sa pravidlom kvôli nedostatočnej kontrole. Korupcia už nie je výnimkou a týka sa skoro všetkých oblastí života. V tejto fáze sa stáva spontánne regulovaným spoločenským procesom. Nejde ju tak ľahko postihnúť a to k tomuto chovaniu vedie stále viac ľudí a stáva sa hromadnou.

Štádium organizovanej korupcie – korupčné činnosti sa stávajú organizovaným zločinom a vydieraním. Vznikajú vzájomne prepojené korupčné reťazce a dochádza k deleniu práce jednotlivých spoluúčastníkov. Korupčné aktivity sa stupňujú a zvyšujú sa korupčné zisky. Sú vytvárané korupčné monopoly a existuje úsilie zneškodniť konkurenta a poistiť korupčné riziká. Kontrolné mechanizmy sú absolútne neúčinné a korupcia zasahuje už i do nich. Taktiež sa stáva súčasťou štátnej správy a politických aktivít.

Štádium systémovej korupcie – je poslednou vývojovou fázou korupcie. Tu je už korupcia všadeprítomná a ovláda celý systém štátnej správy. Politika a štátna správa už nie sú schopné bez korupcie fungovať. Sú zakladané organizácie, ktoré majú za úlohu zapojiť do korupčných aktivít úradníkov či verejných činiteľov. Nielenže systém kontroly neexistuje, ale korupcia sa dokonca stáva podporovanou zo strany štátu. Korupcia sa rozširuje najmä keď sú platy verejného sektoru nižšie než životné náklady zamestnancov tohto sektoru. Krajinu, v ktorej prišla korupcia do tohto štádia, nazývame korupčný štát [14].

1.6. Subjekty korupčného vzťahu

V korupčnom vzťahu sa za páchatel'a považujú obe strany tohto vzťahu, a teda korumpujúci i korumpovaný. Obaja konajú neoprávnene a zasluhujú si trest. U korupčného jednania teda rozlišujeme dve strany, ktoré sa na korupcii zúčastňujú [14]:

- **osoby, ktoré úplatok prijímajú** (*korumpovaný*) – buď prijímú úplatok, alebo sa ho sami domáhajú. Tieto osoby majú určité výhodné postavenie a z toho plynúce právomoci. Využitím svojho postavenia môžu ovplyvniť objekt záujmu druhej strany, ktorá úplatok poskytuje, alebo svoje postavenie využívajú pre svoj prospech. Ich vplyv môže byť na predmet záujmu druhej strany buď pozitívny alebo negatívny. Páchatel'mi tejto skupiny sú väčšinou osoby pôsobiace v oblasti verejnej správy.
- **osoby, ktoré ponúkajú či poskytujú úplatok alebo inú výhodu** (*korumpujúci*) – do tejto skupiny radíme široký okruh osôb, od bežných občanov až po podnikateľov a právnické osoby. Tieto osoby používajú svoje finančné prostriedky alebo služby, aby ovplyvnili rozhodovanie osôb z prvej skupiny a mohli si tak neoprávnenou cestou prilepšiť.

1.7. Oblasť pôsobenia korupcie

V dnešnej dobe je korupciou zasiahnutá najmä oblasť verejnej správy, ale môžeme ju pozorovať vo väčšej či menšej miere i v ďalších oblastiach. Nesmieme si ju spájať len s verejnými činiteľmi alebo politikmi, ale s týmto trestným činom sa často stretávame i v oblasti obchodu, športu či kultúry.

Najčastejšie sa riešia prípady korupcie v nasledovných oblastiach [28]:

- **verejná správa** – inštitúcie spadajúce do tejto oblasti majú za úlohu slúžiť občanom a spravovať verejné záležitosti. Stretáva sa tu verejný a súkromný sektor, čo vytvára veľmi dobré korupčné podmienky. Priestor pre korupciu sa vytvára najmä pri verejných zákazkách. Etické kódexy úradníkov by mali napomáhať k minimalizácii korupčného jednania, no nefungujú tak, ako by mali. Vo verejnej správe existuje niekoľko rozhodujúcich oblastí, kde je zvýšené riziko výskytu korupcie:
 - priehľadnosť informácií,
 - uzatváranie zmlúv,
 - verejné zákazky,
 - administratívna a trestná činnosť,
 - predaj imania.
- **štátna správa** – v tejto oblasti sa taktiež vo veľkej miere ponúkajú príležitosti na korupčné aktivity, a to z dôvodu vysokej byrokracie a žiadostí o rôzne povolenia. Korupcia sa týka najnižších úradníkov, ale aj vrcholových politikov. Úradníci si chcú zväčša zlepšiť finančnú situáciu, nakoľko ich platy sa často pohybujú pod celoštátnym priemerom.
- **justícia a ozbrojené zložky** – za verejnou a štátnou správou nezaostáva, čo sa týka korupcie, ani justícia. Možnosť korupcie sa naskytá napríklad pri zápisoch do obchodného registra alebo pri konkurzoch. Tieto oblasti sú považované za najviac problémové. Veľmi rozšírenou je taktiež policajná korupcia, keďže polícia prichádza často do styku s verejnosťou. V policajných radách sa korupčný prípad odhaľuje s ťažkosťami, keďže policajti majú za úlohu trestnú činnosť vyšetrovať a vedieť teda, ako takéto vyšetrovanie maríť.
- **politika** – veľmi často sa hovorí o korupcii v spojení s politikou. Aj tu sa dá korupcia očakávať kvôli postaveniu a právomociam, ktorými politici disponujú. Obvykle sa rieši otázka, akým spôsobom prišli politici k svojim majetkom.

Či nadobudli majetok legálnou cestou, alebo pomocou využitia svojej moci. Hnacím motorom k páchaniu korupcie je i nedostatočná legislatíva.

- **ekonomika, obchod, podnikanie** – i manažéri a podnikatelia na vysokých postoch mohli k dosiahnutému zárobku prísť nelegálnou cestou. I tu je pravdepodobné, že tieto osoby využijú svoje postavenie vo svoj prospech. Podnikateľské subjekty sa stretávajú s veľkou konkurenciou a svoje ciele dosahujú často nejasnou cestou, ktorá zaváňa kriminalitou.
- **šport** – čo sa týka korupcie v športe, často sa môžeme stretnúť s výrazom „predaný zápas“, pod ktorým rozumieme ovplyvňovanie výsledku zápasu. V medzinárodných športových federáciách tiež vnika priestor na zneužívanie jej prostriedkov, či prijímanie úplatkov niektorými funkcionármi. Korupcia sa v tejto oblasti môže prejavovať aj ako zneužitie vysielacích práv k športovým podujatiam, či dokonca sa objavuje aj pri voľbe usporiadateľa olympijských hier.
- **zdravotníctvo** – je druhým najčastejším miestom výskytu úplatkov. Oblasť zdravotníctva sa stretáva s veľkými finančnými problémami a nie je zabezpečená vždy primeraná zdravotná starostlivosť. Korumpujúce osoby sa tak snažia zlepšiť kvalitu ich ošetrovania či celkovej lekárskej starostlivosti.
- **školsťvo a kultúra** – korupcia sa môže vyskytovať všade tam, kde existuje možnosť získať výhodu na svoju stranu, a tak sa veľakrát dotýka aj týchto oblastí verejného záujmu. V školstve a kultúre sa objavuje hlavne drobná korupcia, no i tu bez rozdielu môže ísť o skorumpovaný výber štátnych zákaziek, napr. na výstavbu školských budov a kultúrnych objektov.

1.8. Prevencia pred korupciou

Boj s korupciou je dlhodobý proces. K odstráneniu či obmedzeniu tohto negatívneho javu v spoločnosti je potrebné vykonávať určité opatrenia, ako prevenciu proti páchaniu korupčných činov.

Obecná prevencia sa zaoberá riešením problémov medzi potrebami a možnosťami ich uspokojenia. Sú to opatrenia, ktoré zabraňujú vzniku príležitostí pre vznik korupčného jednania v rôznych oblastiach. K takýmto opatreniam sa radí napríklad vyššia transparentnosť verejnej správy alebo anonymné hodnotenie výsledkov pri výberových konaniach, ktoré je objektívnejšie.

Ďalej je dôležité tiež to, aby dostávali pracovníci za svoju prácu spravodlivú odmenu a tak sa nesnažili zlepšiť si finančnú situáciu nelegálnou korupčnou cestou. Je veľmi potrebné, aby

úradníci považovali úplatok za urážku a snažili sa byť čestní. I občania by si tým vybudovali väčší rešpekt k orgánom štátnej správy.

Veľký význam pri predchádzaní korupcie majú kontrolné orgány verejnej správy, ich snaha pri odhaľovaní korupčného jednania a ochota obyvateľov napomáhať pri odhaľovaní takýchto trestných činov.

Na prevencii proti korupcii sa zúčastňuje i Ministerstvo vnútra Českej republiky. Zápasit' s korupciou je jednou z jeho hlavných priorít. Usiluje sa vytvárať rôzne programy na boj proti korupcii, akým je Stratégia vlády v boji proti korupcii, taktiež bol zverejnený Protikorupčný manuál pre občanov a podniká rôzne iné aktivity.

Ďalším preventívnym opatrením sú etické kódexy vo verejnej správe. V etických kódexoch sú definované štandardy a vymedzené pravidlá, ktoré určujú požadované správanie zamestnancov. Kódexy zahrňujú teda i to, že je od zamestnancov očakávané odmietanie korupčného chovania, ako nemorálneho činu. Etické kódexy sú pre nich záväzné, nie sú však legislatívnym opatrením, to znamená, že porušením ustanovení kódexu nie je vynútiteľná žiadna pokuta či trest. Je vydávaných mnoho rôznych etických kódexov, ako napríklad Kódex etiky zamestnancov vo verejnej správe, Etický kódex zákonodarcu, Etický kódex policajta, Kódex vojenského profesionála, Morálny kódex colníka a mnohé ďalšie [28].

1.9. Medzinárodné dokumenty o korupcii a organizácie zapojené do boja proti korupcii

1.9.1. Univerzálne medzinárodnoprávne nástroje proti korupcii

Viedenský dohovor o zmluvnom práve – bol prijatý 23. mája 1969 vo Viedni a v súlade s jeho čl. 84 do platnosti vstúpil dňa 27. januára 1980. V Dohovore sú zakotvené pravidlá uzatvárania zmlúv. Preambula obsahuje zásadu slobodného súhlasu, to znamená, že zmluvy musia byť uzatvorené dobrovoľne vzájomným prejavom vôle zmluvných strán byť zaviazaný zmluvou. Ak je tento prejav vôle založený na právne relevantnej chybe, stáva sa zmluva neplatnou. Podľa Viedenského dohovoru o zmluvnom práve môže byť takouto chybou omyl, podvod, použitie sily a hrozby silou a tiež korupcia. Článok 50 posudzuje korupciu rovnako s dôsledkami podvodu. Korupcia môže byť dôvodom na určenie neplatnosti zmluvy len ak sa dá inému štátu pričítať, a to priamo či nepriamo [9].

Prípravné práce pre prijatie univerzálneho dohovoru – nečestnými korupčnými praktikami pri nadnárodných obchodných transakciách, ktoré deformujú demokratické

procesy a spomaľujú ekonomický rast, sa zaoberalo Valné zhromaždenie OSN už v roku 1975. Štáty prijali opatrenia, ktoré sa zaoberali korupciou. OSN usporiadala veľa ďalších udalostí, na ktorých sa riešila otázka boja proti korupcii. V roku 1989 to bol Medziregionálny seminár o korupcii, páchanej štátnymi úradníkmi, v Haagu a hneď potom v roku 1990 sa na Kube uskutočnil VIII. kongres OSN o prevencii kriminality a zachádzaní s páchatel'mi. Na tomto kongrese bola prijatá špeciálna rezolúcia Korupcia v štátnych orgánoch. Na IX. kongrese OSN v roku 1995 v Káhire boli členské štáty vyzvané, aby vykonávali dôkladnejší výskum korupcie. Veľmi významný bol ale X. kongres OSN o prevencii kriminality a zachádzaní s páchatel'mi v roku 2000 vo Viedni, kde bola prijatá Viedenská deklarácia o trestnej činnosti a justícii: stretnutie s úlohami 21. storočia. U OSN taktiež pracuje Centrum pre prevenciu medzinárodného zločinu ako súčasť Globálneho programu proti korupcii [9].

Dohovor Organizácie spojených národov proti korupcii (UNCAC) – stále vzrastajúca miera zločinu a korupcie priviedla OSN k myšlienke vytvoriť samostatný medzinárodnoprávny dokument o korupcii. Dohovor Organizácie spojených národov proti korupcii bol v mene Európskeho spoločenstva podpísaný v New Yorku dňa 15. septembra 2005. Je to prvý nástroj na svete ustanovený na predchádzanie korupcii a boj proti nej. Obsahuje radu dôležitých minimálnych noriem určených pre všetky zúčastnené krajiny [39].

Úrad pre kontrolu drog a prevenciu zločinu (ODCCP) – je ďalšou inštitúciou v systéme OSN bojujúcou proti korupcii. Má sídlo vo Viedni a pobočku v Libanone. Funguje od roku 1997. Vytvoril 3 globálne programy, z ktorých jeden nesie názov Globálny program boja proti korupcii. Hlavným zámerom tohto programu je vytvoriť efektívne protikorupčné opatrenia v zúčastnených štátoch [9].

1.9.2. Partikulárne medzinárodnoprávne nástroje proti korupcii

Dohovor OECD proti korupcii v medzinárodných obchodných transakciách – Rada Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) v Doporučení, ktoré prijala 27. 5. 1994, podala návrh svojim členským štátom, aby bojovali proti uplácaniu cudzích úradníkov verejnej správy v medzinárodných obchodných transakciách. OECD má veľkú snahu pri zabraňovaní korupcii. Prijala v súvislosti s bojom proti korupcii taktiež Dohovor o potieraní podplácania zahraničných verejných činiteľov pri medzinárodných podnikateľských transakciách [9].

Ustanovenie Skupiny štátov proti korupcii (GRECO) – GRECO je orgánom založeným 1. mája 1999, združujúcim 40 štátov. Od roku 2002 je členom tejto organizácie i Česká republika. Hlavnou činnosťou tejto organizácie je kontrola protikorupčných nástrojov Rady Európy, a to najmä Trestnoprávneho dohovoru Rady Európy proti korupcii a Občianskoprávneho dohovoru Rady Európy proti korupcii. Jednotlivé členské štáty sú v monitorovacích kolách hodnotené na základe dotazníkov, ktorý vyplní každý štát a následne na základe návštevy hodnotiaceho tímu. GRECO potom vypracuje správu a navrhne opatrenia, ktoré musí štát v určitom časovom limite splniť. V prípade nesplnenia začne GRECO tzv. non-compliance procedure, ktoré obsahujú vyhlásenia od rôznych dôležitých predstaviteľov danej krajiny. Tento proces môže končiť uverejnením verejného prehlásenia zahrňujúceho kritiku krajiny za nízke odhodlanie plniť svoje povinnosti [34].

Trestnoprávny dohovor o korupcii –dohovor bol prijatý Výborom ministrov Rady Európy 27. januára 1999 v Štrasburgu. Česká republika ho ratifikovala dňa 8. septembra 2000. Dohovor nadobudol účinnosti 1. júla 2002. Je zostavený z piatich kapitol obsahujúcich používanú terminológiu, opatrenia, ktoré sú nevyhnutné vykonať na národnej úrovni, prevádzania, medzinárodnú spoluprácu a na konci záverečné ustanovenia. Účelom dohovoru je zosúladiť širokú kriminalizáciu spektra korupčných praktík, skoordinať postupne veľmi rozdielne národné legislatívy a urýchliť pomalé stíhanie páchatel'ov korupcie [9].

Občianskoprávny dohovor o korupcii – ďalší dohovor prijatý Radou Európy, a to dňa 4. novembra 1999 rovnako v Štrasburgu. Je to prvý medzinárodný dokument týkajúci sa boja proti korupcii prostredníctvom inštitútov civilného práva. Tento dohovor patrí k „non-self-executive“ typu medzinárodných zmlúv. Určuje okrem pojmu korupcia pravidlá a princípy, ktoré majú zmluvné strany po odsúhlasení začleniť do svojich právnych poriadkov [27].

Medziamerický dohovor o korupcii – tento dohovor bol schválený 29. marca 1996 na plenárnom zasadaní Organizácie amerických štátov. Podľa tohto dohovoru je korupcia inštitucionálny problém a všetci zúčastnení na korupčnom jednaní hrajú aktívnu rolu. Medziamerický dohovor má hneď dva ciele, a to podporovať mechanizmy prevencie a potrestania korupcie a napomáhať spolupráci medzi štátmi s cieľom zabrániť korupčnému jednaniu a primerane ho sankcionovať [9].

Dohovor Africkej únie na ochranu a boj proti korupcii – bol prijatý na druhom riadnom zasadaní Zhromaždenia Africkej únie 11. júla 2003. Túto Úniu tvoria hlavy štátov a vlád viac než päťdesiatich krajín. Potreba prijať Dohovor Africkej únie vznikla zo znepokojenia nad vážnymi dopadmi korupcie na stabilitu afrických štátov. Okrem definície korupcie obsahuje

tiež rôzne legislatívne opatrenia proti korupcii, ktoré sa štáty zaväzujú prijať, a tiež sa v ňom hovorí o vytvorení Poradného korupčného výboru v Africkej únii, ktorý by mal svojou činnosťou takisto napomáhať pri odstraňovaní korupcie [9].

1.10. Inštitúcie Rady Európy a Európskej únie proti korupcii

Európsky úrad boja proti podvodom (OLAF) – bol založený v apríli 1999. Činnosťou tejto organizácie je ochrana finančných záujmov Európskej únie, teda zisťovanie finančných podvodov pri zaobchádzaní s jej rozpočtovými prostriedkami. OLAF sa sústreďuje najmä na oblasť poľnohospodárstva, informačných technológií, zhromažďovania informácií, vyhodnotenie legislatívy, koordinácie a právnej expertízy. OLAF vychádza z dvoch protokolov Dohovoru o ochrane finančných záujmov ES, ktoré upravujú právne postupy realizácie dohovoru, určujú definície v oblasti korupcie a zaoberajú sa problémom prania špinavých peňazí fyzickými a právnickými osobami [25].

Služba pre koordináciu protikorupčných operačných aktivít (AFCOS) – je kontaktným miestom medzi členskými štátmi a OLAF. Úlohou AFCOS je riadiť postupy pri nakladaní s prostriedkami Európskej únie, zabezpečovať spoluprácu s OLAF, zaisťovať výmenu informácií detektujúcich podvody a zaistenie vlastnej školiacej činnosti [9].

Protikorupčná iniciatíva Paktu stability (SPAI) – účelom je zlepšiť potieranie korupcie v štátoch zoskupených v Pakte stability. Pakt stability je iniciatívou, ktorá sa sústreďuje na stabilizáciu pomerov v krajinách juhovýchodnej Európy. SPAI sa zaoberá protikorupčnými aktivitami v praxi v nasledujúcich krajinách: Albánsko, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Čierna Hora, Chorvátsko, Macedónsko, Moldavsko, Rumunsko a Srbsko [9].

Európsky policajný úrad (EUROPOL) – nápad vytvoriť túto inštitúciu sa po prvý raz objavil na Zasadnutí Európskej rady 28. a 29. júna 1991 v Luxemburgu. Európsky policajný úrad bol založený v júli 1995 a do platnosti vstúpil od 1. októbra 1998. Jeho poslaním je rozvíjať spoluprácu medzi členskými štátmi v oblasti ochrany proti medzinárodnému zločinu, vrátane terorizmu a pašovania drog a má mnohé ďalšie úlohy [12].

Európska jednotka pre súdnu spoluprácu (EUROJUST) – vznikla rozhodnutím Rady Európskej únie dňa 28. februára 2002 a v júni roku 2003 bolo toto rozhodnutie pozmenené. EUROPOL a EUROJUST sídlia spolu v Haagu a v roku 2004 podpísali dohodu o úzkej spolupráci. EUROJUST má za úlohu podporovať a zlepšovať koordináciu vnútroštátnych orgánov v spojení s vyšetrovaním a trestným stíhaním, týkajúcich dvoch alebo viacerých členských štátov [9].

2. METÓDY HODNOTENIA KORUPCIE

2.1 Medzinárodné inštitúcie zaoberajúce sa meraním korupcie

Transparency International (TI) – globálna mimovládna organizácia na čele v boji proti korupcii, ktorá spája ľudí po celom svete do silnej koalície na ukončenie ničivého vplyvu korupcie na mužov, ženy a deti po celom svete. Je to globálna sieť zahrňujúca viac než 90 národných pobočiek. Spája príslušné subjekty, občiansku spoločnosť, podnikanie a médiá na podporu transparentnosti vo voľbách, verejnej správe, u verejných zákaziek a v podnikaní. Jej cieľom je zmeniť svet na svet bez korupcie. TI spochybňuje nevyhnutnosť korupcie a prináša nádej jej obetiam. Od svojho založenia v roku 1993 v Nemecku hrá rozhodujúcu rolu v zlepšovaní životnej úrovne obyvateľov po celej zemi. Táto protikorupčná organizácia zvyšuje povedomie o závažnosti korupcie a snaží sa znížiť jej tolerovanie medzi ľuďmi. Stále podniká rôzne kroky na riešenie tohto problému. TI má schopnosti, nástroje, skúsenosti, odbornosť a širokú účasť v boji proti korupcii na miestnej úrovni, ako i prostredníctvom globálnych a regionálnych iniciatív.

Dôvody, prečo Transparency International bojuje proti korupcii:

- korupcia zraňuje každého, a to poškodzuje chudobné väčšiny;
- korupcia má katastrofálne globálne dôsledky, dotýka sa miliónov ľudí v chudobe a biede a spôsobuje sociálne, ekonomické a politické nepokoje;
- korupcia je i príčinou chudoby a prekážkou k jej prekročeniu, je to jedna z najväznejších prekážok znižovania chudoby;
- korupcia popiera chudobným ľuďom základné prostriedky na prežitie;
- korupcia podkopáva demokraciu a právny štát;
- korupcia narušuje národný a medzinárodný obchod;
- korupcia ohrozuje riadne správy vecí verejných a etiku v súkromnom sektore;
- korupcia ohrozuje vnútroštátnu a medzinárodnú bezpečnosť a udržateľnosť prírodných zdrojov;
- korupcia narastá v politike, keď sa dajú politické hlasy kúpiť. Potom existuje len málo podnetov k zmene systému, ktorý udržuje chudobu [2].

Organizácia spojených národov (OSN) – jednou z činností tejto organizácie je i zvyšovanie povedomia verejnosti v oblasti boja proti korupcii. Valné zhromaždenie OSN prijalo Dohovor OSN proti korupcii 31. októbra 2003 a bol podpísaný v mexickej Meride v decembri 2003. Vstúpil do platnosti v decembri roku 2005. Tento dohovor obsahuje súbor

opatrení, štandardov a pravidiel k znižovaniu korupcie na celosvetovej úrovni. Je teda dôležité, aby bol tento dokument prístupný i českej verejnosti. Dohovor by mal najväčší účinok, keby ju ratifikovali všetky štáty. Valné zhromaždenie OSN taktiež rozhodlo, že 9. december bude Medzinárodný deň boja proti korupcii, ktorý má napomáhať v šírení myšlienky boja proti korupcii, ktorú obsahuje Dohovor OSN a vytvárať kultúru, ktorá si váži etické jednanie [10].

Rada Európy – má sídlo v Štrasburgu vo Francúzsku. Bola založená 5. mája 1949 desiatimi krajinami. Dnes pokrýva skoro celý európsky kontinent so svojimi 47 členskými štátmi. Cieľom Rady Európy je rozvíjať spoločné a demokratické zásady založené na Európskom dohovore o ľudských právach a ďalších referenčných textoch o ochrane fyzických osôb. Základnými hodnotami Rady sú ľudské práva, demokracia a právny štát. Medzi jej hlavné zámery patria:

- ochraňovať ľudské práva, pluralitnú demokraciu a právny štát;
- podnecovať povedomie a podporovať rozvoj európskej kultúrnej identity a rozmanitosti;
- nájsť spoločné riešenia problémov, ktorým čelí európska spoločnosť;
- upevňovať demokratickú stabilitu v Európe podporou politických, legislatívnych a ústavných reforiem [44].

Rada Európy sa usiluje o komplexný prístup proti korupcii stanovením noriem vo forme dohovorov a „soft law“ nástrojov, sledovaním týchto noriem prostredníctvom Skupiny štátov proti korupcii (GRECO) a podporovať ich uplatňovanie v rámci technickej spolupráce projektov.

Európska banka pre obnovu a rozvoj (EBRD) – funguje od roku 1991. Napomáha krajinám strednej a východnej Európy, aby sa stali otvorenými tržnými ekonomikami s demokratickým prostredím. EBRD uskutočňuje investičné projekty a skúma dopady zmien na ekonomickú oblasť v týchto krajinách. Na analýzu používa rôzne indikátory, jedným z nich indikátorov i korupcia – state capture, teda podmanenie legislatívneho procesu lobbystickými skupinami.

Svetová banka (WB) – i táto inštitúcia sa zapája do boja proti korupcii. Snaží sa mnohým štátom pomáhať v ich protikorupčných aktivitách. Zorganizovala viacero kurzov a školení pre verejných úradníkov a príslušníkov občianskej spoločnosti. Taktiež robí prieskumy miery a charakteru korupcie v rôznych krajinách. Vytvára stratégie a zavádza reformy dôležité na to, aby sa znížil počet príležitostí ku korupčnému jednaniu [41].

Medzinárodná obchodná komora (ICC) – bola založená v roku 1919 a svoje sídlo má v Paríži. Je významným orgánom v oblasti boja proti korupcii v súkromnom sektore. Podporuje medzinárodný systém otvoreného obchodu, trhovej ekonomiky a tokov investícií. Čo sa týka boja proti korupcii, angažuje sa svojou publikačnou činnosťou (napr. vydala Správu o pravidlách pre boj s úplatkárstvom v roku 1999) a taktiež v spojení s medzinárodnými inštrumentmi pre boj s korupciou [32].

Political Risk Services Group – organizácia so sídlom Syracuse, New York, sa od svojho založenia v roku 1979 dôsledne zameriava na politickú analýzu rizík. Ponúka dva jedinečné a nezávislé prístupy na sledovanie krajín – Political Risk Services (PRS) a International Country Risk Guide. Political Risk Services je metodológia vyvinutá profesormi Williamom D. Complinom a Michaelom K. O’Learym počas 20 ročného výskumu na Syracúskej Univerzite. Je to široko akceptovateľný systém prognózovania politického rizika. PRS systém predpovedá riziko pre investorov v dvoch etapách, najprv identifikuje tri najpravdepodobnejšie scenáre budúceho režimu pre každú krajinu počas dvoch časových obdobií a potom priradí pravdepodobnosť každého scenára. Po vykalkulovaní výsledkov pre každý režim, prevedie PRS systém tieto čísla na list stupňov od A+ až po D [1].

Svetové ekonomické fórum (The World Economic Forum–WEF) – je nezávislá medzinárodná organizácia, ktorá sa usiluje o zlepšenie situácie vo svete zapojením podnikateľských, politických, akademických a ďalších predstaviteľov spoločnosti do formovania globálnych, regionálnych a priemyselných programov. WEF povzbudzuje podniky, vlády a občiansku spoločnosť, aby sa spoločne zaviazali k zlepšeniu stavu vo svete. Strategickí a priemyselní partneri napomáhajú zúčastneným stranám, aby čelili výzvam, ako je budovanie trvalého hospodárskeho rastu, zmiernenie globálnych rizík, podpora zdravia pre všetkých, zlepšenie sociálneho zabezpečenia a podpora trvalej udržateľnosti životného prostredia. V rámci budovania trvalého ekonomického rastu vyvíja WEF iniciatívu The World Economic Forum Partnering Against Corruption Initiative (PACI), ktorá napomáha podnikom navrhnuť a realizovať účinné politiky a systémy na predchádzanie, odhaľovanie a boj proti korupcii [36].

2.2. Nástroje hodnotenia korupcie vo svete

2.2.1. Expertné hodnotenie

Expertné hodnotenie korupcie predstavuje zhodnotenie korupcie na základe názorov expertov, ktorými môžu byť ratingové agentúry alebo konzultanti medzinárodných inštitúcií. Do tejto skupiny hodnotiacich nástrojov zahrňujeme:

International Country Risk Guide (ICRG) – je index korupcie, ktorý každoročne od roku 1982 pripravuje organizácia Political Risk Services. ICRG pozostáva z 22 faktorov, ktoré sú rozdelené do 3 kategórií rizika: politického, ekonomického a finančného. Pre každú z týchto kategórií je potom vytvorený vlastný index. Jednotlivým kategóriám rizika sú pridelené body od 0 do 100, kde 80 až 100 bodov znamená veľmi malé riziko a 0 až 49,9 bodov veľmi vysoké riziko. Politické riziko zahrňuje 12 faktorov obsahujúcich politické a sociálne aspekty, medzi ktorými sa nachádza i korupcia. Hodnotí sa tu, ako sú vysoko i nízko postavený vládni úradníci ochotní prijímať nadštandardné platby. Index je založený na názoroch dobre informovaných odborníkov [16].

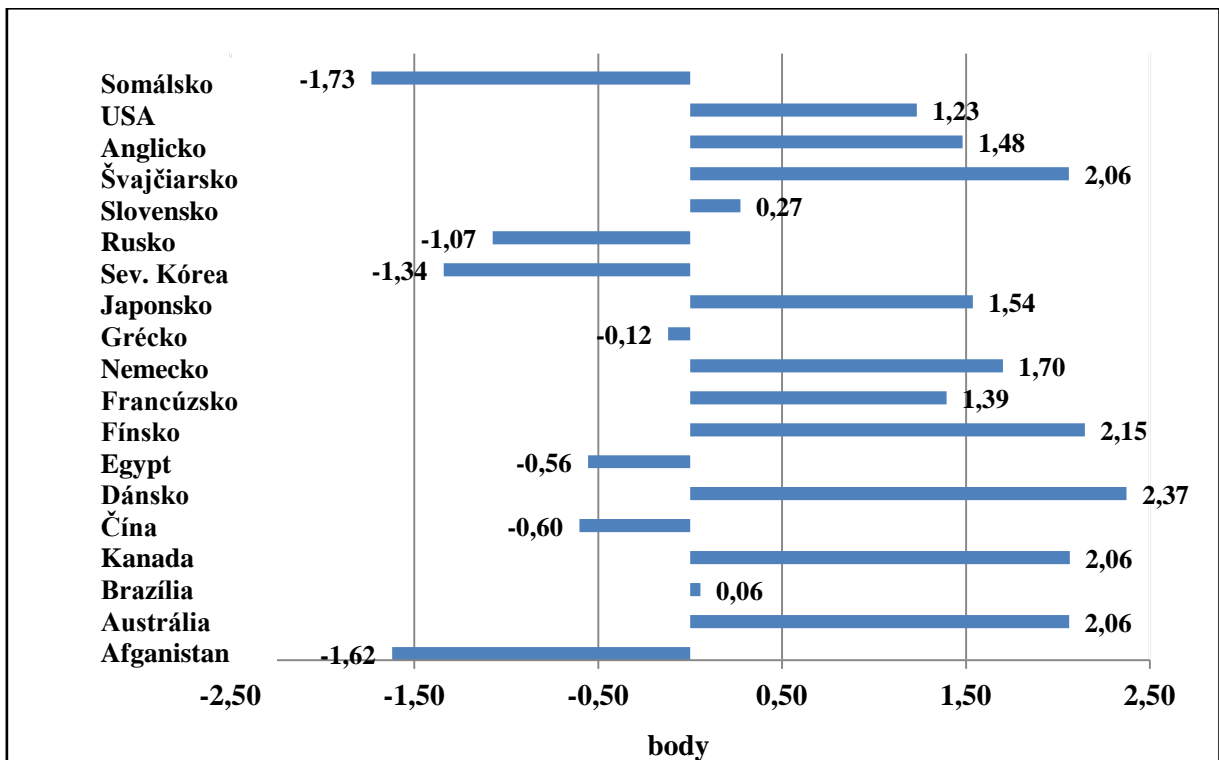
Governance Matters (GM) – ďalším indexom založeným na názoroch expertov je súhrnný index GM, vypracovaný Svetovou bankou. Hodnotenie korupcie je jeho súčasťou. Svetová banka zverejňuje tento index od roku 1996. Index GM je založený na rôznych samostatných meraniach. Kombinované údaje sú nadobudnuté expertnými odhadmi a pomocou dotazníkových výskumov firiem a obyvateľov. Svetová banka pri meraní korupcie vychádza z toho, že korupcia je zložkou ovládnutia štátu (state capture). Index GM definuje 3 zložky kvality správy, z ktorých každá zahrňuje 2 agregované indexy – Indexy inštitucionálnej kvality - IIQ) [40]. V tabuľke č. 1 sú uvedené jednotlivé zložky a ich indexy.

Tabuľka 1: Zložky kvality správy a im priradené indexy podľa Svetovej banky

Zložky kvality správy	Indexy inštitucionálnej kvality - IIQ	Označenie
Procesy, ktorými sú vlády vyberané, kontrolované a prípadne nahradzované	Úroveň demokracie, politické práva a slobody, nezávislosť médií (Voice and Accountability)	GM1
	Politická stabilita a absencia násilia (Political Stability and Absence of Violence)	GM2
Schopnosť vlády formulovať a efektívne zavádzať „zdravú“ politiku	Výkonnosť (účinnosť) vlády (Government Effectiveness)	GM3
	Kvalita regulácií, meranie dopadov cenovej regulácie, bankového dohľadu, regulácia zahraničného obchodu (Regulatory Quality)	GM4
Rešpekt občanov a štátu pred inštitúciami, ktoré riadia ekonomické a sociálne procesy medzi nimi	Vláda práva, dopad kriminality, efektívnosť a predvídateľnosť súdnych rozhodnutí (Rule of Law)	GM5
	Kontrola korupcie (Control of Corruption)	GM6

Zdroj: [40]

U všetkých indexov sú krajiny hodnotené bodmi v intervale o - 2,5 do + 2,5. Čím vyšší počet bodov získa, tým lepšie je daná zložka kvality správy vnímaná. Súhrnný index GM je potom vyhodnotený ako prostý priemer ukazovateľov G1 - G6 a výsledok ukazuje celkovú situáciu kvality správy v hodnotených krajinách. Hodnotenie vybraných krajín sveta v Indexe GM ukazuje obrázok č. 1. Je zrejmé, že najhoršie hodnotenie získali Somálsko a Afganistan, ktorých hodnotenie kleslo po -1,6 bodu a najlepšie hodnotenie dostala kvalita správy v Dánsku či Švajčiarsku.

Obrázok 1: Výsledky hodnotenia vybraných krajín sveta v Indexe GM 2010 – Kontrola korupcie

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Svetovej banky

2.2.2. Prieskumy verejnej mienky

V tejto skupine sa na zhodnotenie korupcie používajú štatisticky spracované údaje získané od firiem alebo obyvateľov. Meranie korupcie na základe verejnej mienky môže byť neobjektívne, pretože zachytáva názory občanov a nie reálnu situáciu v danej krajine. Výsledky týchto prieskumov majú však veľkú výpovednú hodnotu, pretože práve firmám a obyvateľom sa následky korupcie dotýkajú. Metódy merania korupcie založené na verejnej mienke sú:

Global Competitiveness Index (GCI) – tento index, ktorý sa zaoberá rastom konkurencieschopnosti ekonomík, vypracováva Svetové ekonomické fórum. Je to komplexný nástroj, ktorý meria mikroekonomické a makroekonomické základy národnej konkurencieschopnosti. Cieľom je nájsť najlepšie stratégie k prekonaniu prekážok brániacich zlepšeniu konkurencieschopnosti daných zemí. Od roku 1979 je vydávaná ročenka Global competitiveness report. Správa obsahovala Growth competitiveness index, avšak v správe z rokov 2006-2007 sa prvý krát objavil ako hlavný indikátor konkurencieschopnosti Global competitiveness index. GCI hodnotí konkurencieschopnosť krajín na základe 12 pilierov, ktorými sú: inštitúcie, infraštruktúra, makroekonomická stabilita, zdravotníctvo, vysokoškolské vzdelanie, efektívnosť vnútorného trhu, zložitosť finančných trhov,

technologická pripravenosť, veľkosť trhu, sofistikovanosť podnikania a inovácie. Každý z týchto pilierov sa skladá z ďalších samostatných ukazovateľov. Hodnotenie korupcie je súčasťou kategórie inštitúcie, pričom vysoká miera korupcie znižuje hodnotenie v tomto pilieri [17].

Z tabuľky č. 2 môžeme vidieť, že podľa Indexu GCI má najviac konkurencieschopnú ekonomiku na svete Švajčiarsko, za ním nasleduje Švédsko, ktoré si polepšilo oproti Indexu GPI 2009-2010 o 2 priečky. Na treťom mieste sa umiestnil Singapur.

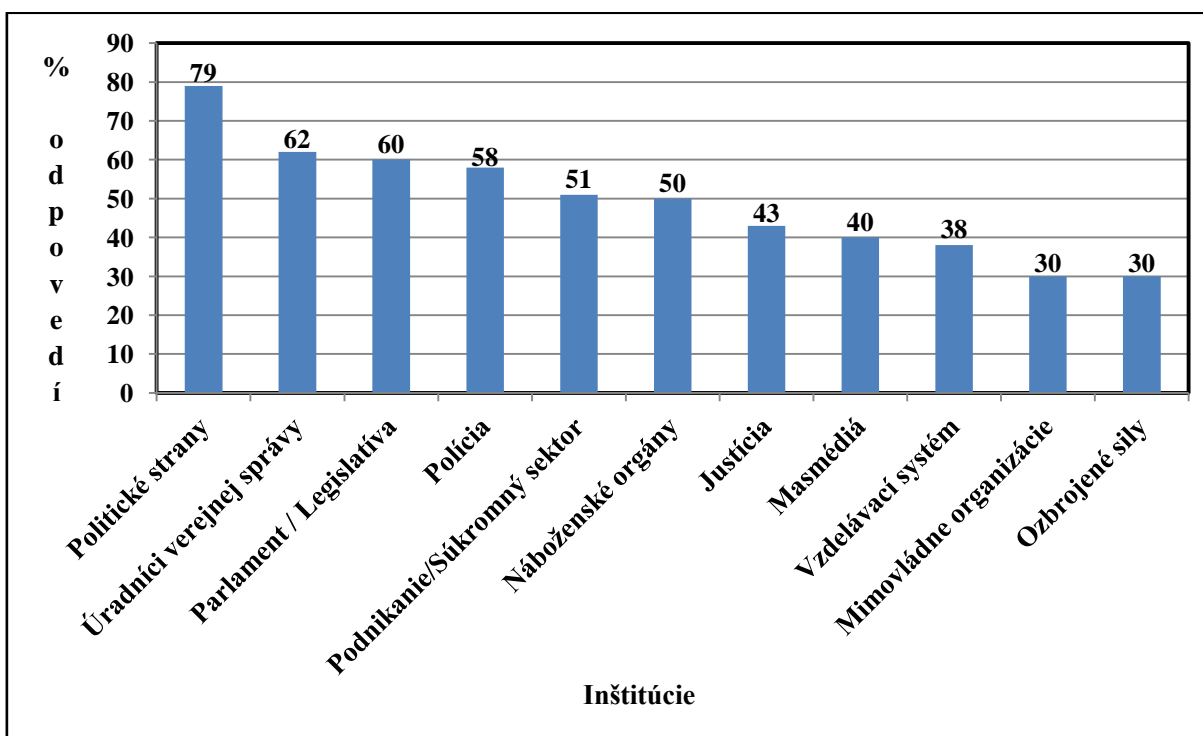
Tabuľka 2: Najvýkonnejšie ekonomiky sveta podľa Global Competitiveness Index 2010-2011

Poradie	Krajina	Hodnotenie	Poradie- GCI 2009-2010
1.	Švajčiarsko	5,63	1.
2.	Švédsko	5,56	4.
3.	Singapur	5,48	3.
4.	USA	5,43	2.
5.	Nemecko	5,39	7.
6.	Japonsko	5,37	8.
7.	Fínsko	5,37	6.
8.	Holandsko	5,33	10.
9.	Dánsko	5,32	5.
10.	Kanada	5,3	9.
11.	Hong Kong SAR	5,3	11.
12.	Anglicko	5,25	13.
13.	Taiwan, Čína	5,21	12.
14.	Nórsko	5,14	14.
15.	Francúzsko	5,13	16.
16.	Austrália	5,11	15.
17.	Katar	5,1	22.
18.	Rakúsko	5,09	17.
19.	Belgicko	5,07	18.
20.	Luxembursko	5,05	21.

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Svetového ekonomického fóra

Globálny barometer korupcie (Global Corruption Barometer) – je prieskum verejnej mienky, ktorý každoročne zverejňuje organizácia Transparency International. Podkladové údaje pre spracovanie barometra získava od medzinárodnej agentúry Gallup International v rámci celosvetového prieskumu názorov verejnosti. Po prvý krát bol zverejnený v roku 2003. Zaoberá sa výlučne názormi verejnosti na korupciu, jej osobnými skúsenosťami s korupčným jednaním a názormi na boj vlády proti korupcii v ich krajine. Zameriava sa na oblasti: 1) Sektory a inštitúcie najviac postihnuté korupciou, 2) Skúsenosti ľudí s drobnými úplatkami, 3) Vnímanie a skúsenosti verejnosti s korupciou v súlade s názormi odborníkov, 4) Úsilie vlády v boji proti korupcii, 5) Ochota ľudí zapojiť sa do boja proti korupcii. V barometri z roku 2010 sú obsiahnuté názory viac ako 91 500 ľudí z 86 zemí sveta, čo je najobsiahlejšie vydanie, odkedy bolo vydávanie zahájené. Otázky v indexe sa z roka na rok líšia. Názory verejnosti na korupciu majú veľký význam. Ponúkajú pohľad na to, ako korupcia ovplyvňuje život na celom svete [43].

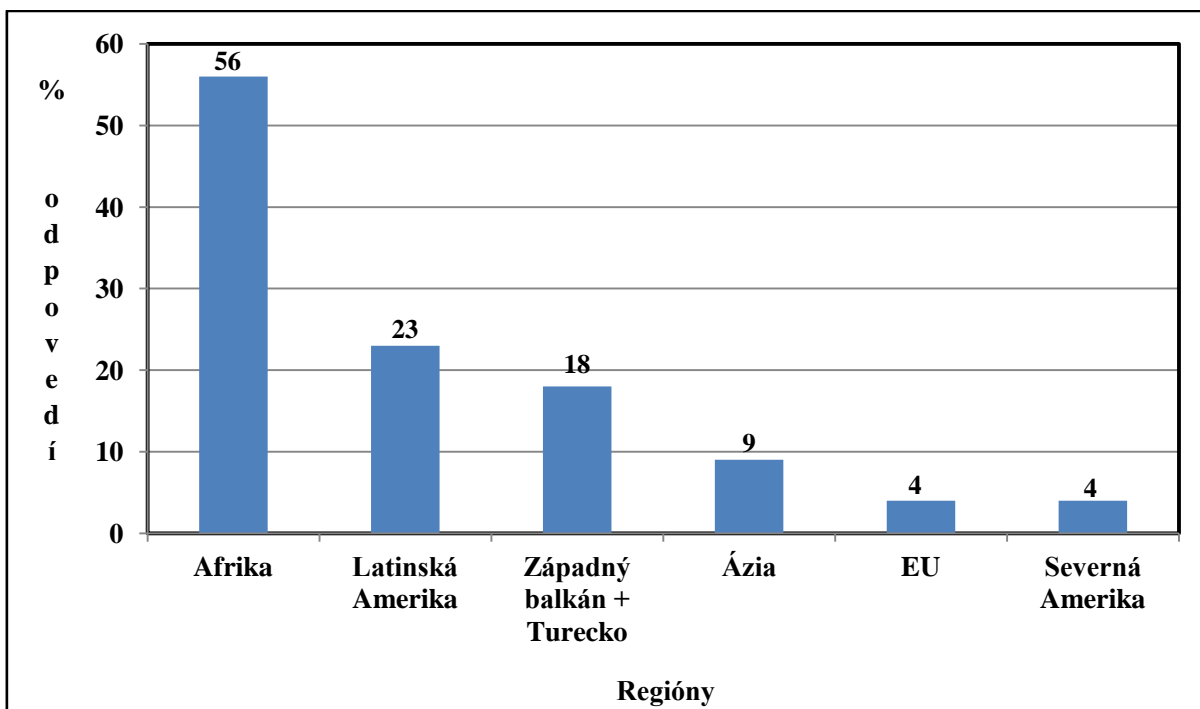
Výsledky Globálneho barometra korupcie 2010 ohľadne inštitúcií najviac postihnutých korupciou ukazuje obrázok č. 2. Ako vidíme, najviac je podľa GCB korupcia vnímaná vo vybraných krajinách v politických stranách či verejnej správe.

Obrázok 2: Vnímaná úroveň korupcie v kľúčových inštitúciách vo svete podľa GCB

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Transparency International

Viac než polovica opýtaných respondentov, ktorí sa priznali v poskytnutiu úplatku, pochádzalo podľa obrázku č. 3 z Afriky. V ostatných regiónoch to bolo oveľa menšie percento ľudí.

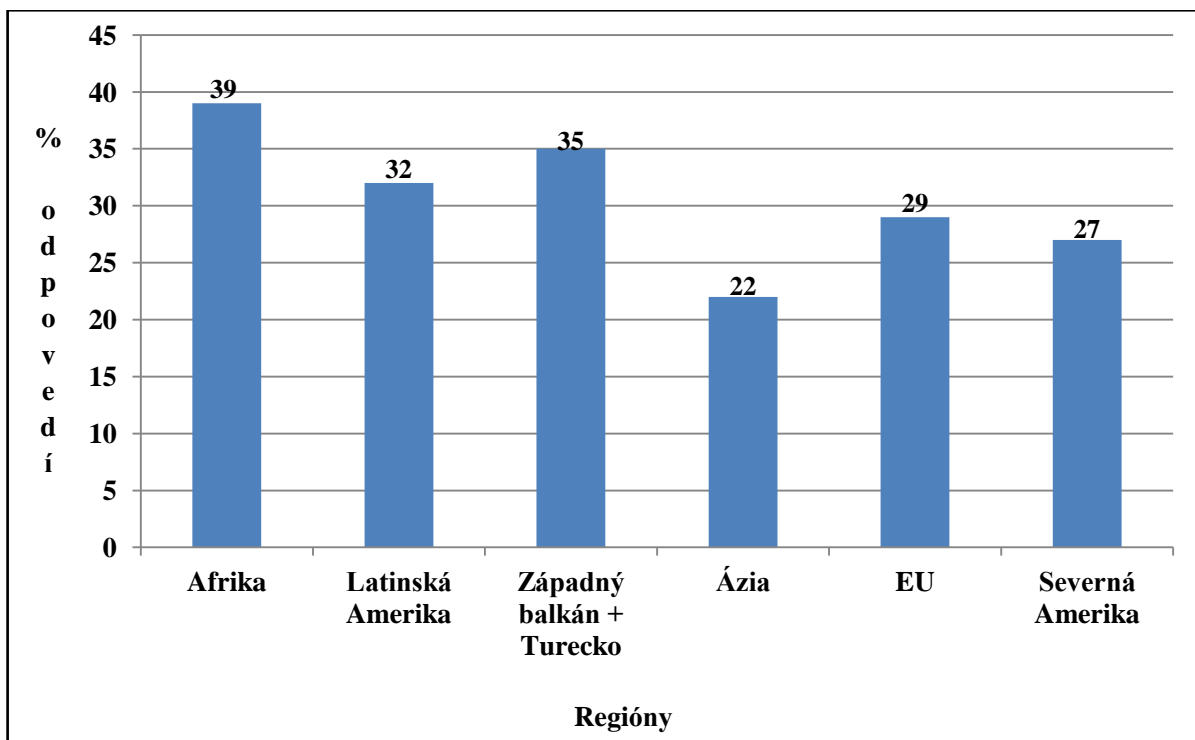

Obrázok 3: Percento ľudí, ktorí uviedli platenie úplatkov v jednotlivých regiónoch sveta podľa GCB

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Transparency International

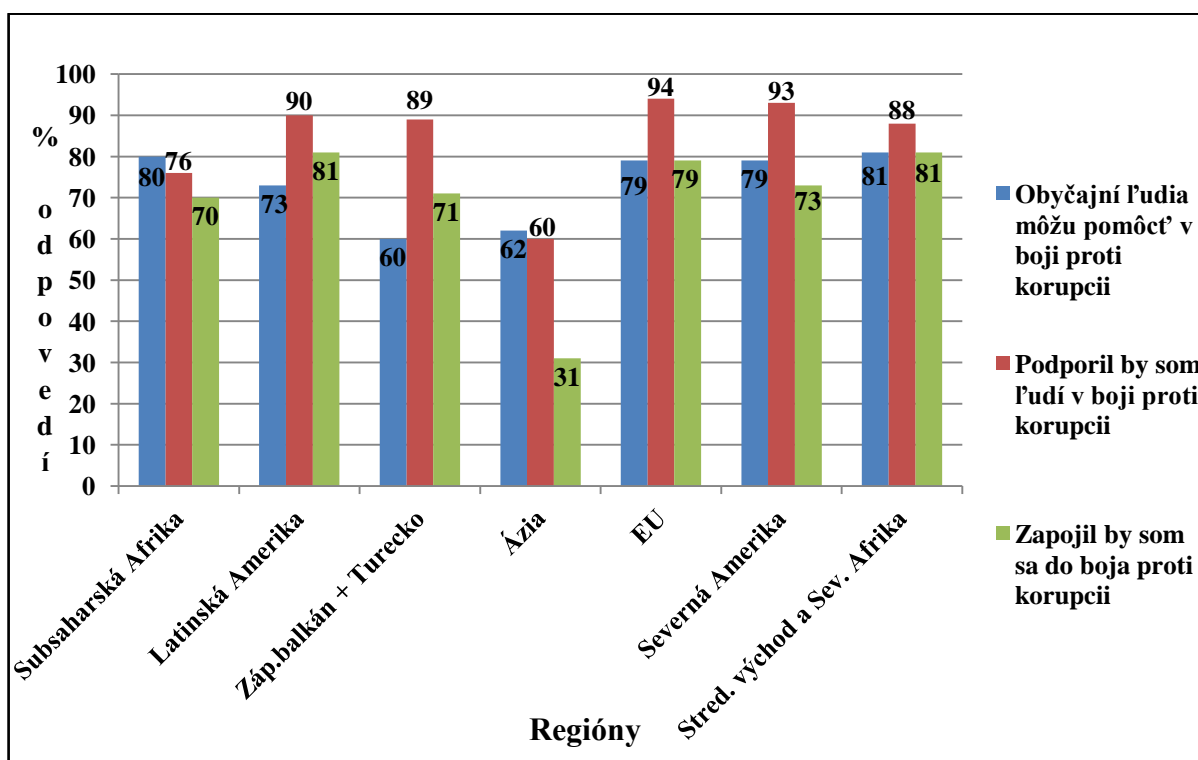
Afrika získala prvenstvo i vo vyhodnotení odpovedí na otázku, či sú protikorupčné aktivity vlády v ich krajine účinné. Ako vidíme na obrázku č. 4, odpovede v tejto oblasti sú v jednotlivých regiónoch sveta vyrovnaneršie ako pri odpovediach na otázku ohľadne poskytovania úplatkov.

Obrázok č. 5 ilustruje zapojenie ľudí do boja proti korupcii. Respondenti v tejto oblasti odpovedali na 3 typy otázok. Otázky sa týkali ich názoru na to, či môžu byť obyčajní ľudia osožní v boji s korupciou, či by takýchto záujemcov podporili, alebo či by sa sami osobne zapojili do týchto aktivít. Odpovede na otázky boli vo väčšine prípadov v jednotlivých regiónoch kladné. Z priemeru však vypočúje Ázia, kde len 31% ľudí odpovedalo, že by sa do boja proti korupcii zapojili.

Obrázok 4: Percento ľudí v jednotlivých regiónoch sveta, ktorí majú pocit, že vládne protikorupčné opatrenia v ich krajine sú účinné,

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Transparency International

Obrázok 5: Zapojenie ľudí v boji proti korupcii, podľa krajov

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Transparency International

Index platcov úplatkov (Bribe Payers Index – BPI) – je ďalším indexom organizácie Transparency International. Index BPI určuje poradie popredných exportných krajín, v závislosti od toho, do akej miery majú medzinárodné spoločnosti v týchto krajinách sklon k poskytovaniu úplatkov v zahraničí. Na vypracovanie tejto metodológie dohliada komisia Transparency International, ktorá je zložená zo svetových expertov v oblasti korupcie, ekonometrie a štatistiky.

Index BPI 2011 skúmal mieru poskytovania úplatkov v 28 krajinách a územiach, ktorými sú: Austrália, Argentína, Belgicko, Brazília, Kanada, Čína, Francúzsko, Nemecko, Hong Kong, Taliansko, India, Indonézia, Japonsko, Malajzia, Mexiko, Holandsko, Rusko, Saudská Arábia, Singapur, Južná Afrika, Južná Kórea, Španielsko, Švajčiarsko, Tajvan, Turecko, Spojené arabské emiráty, Anglicko a USA. Tieto krajiny patria k najväčším ekonomikám, čo sa týka zahraničného obchodu a investícií a predstavujú spolu až 78 % priamych zahraničných investícií na svete. Informácie pre vytvorenie indexu boli získané z názorov vyše 3000 obchodných vedúcich z celého sveta. Respondenti mali určiť, s ktorými z daných 28 krajín majú obchodné vzťahy. Ak mal respondent obchodné vzťahy so spoločnosťou sídliacou v danej exportnej krajine, musel odpovedať na otázku, ako často je táto firma zapojená do korupcie. Odpovedať mohli v škále od 0 do 10, kde hodnotenie 10 znamená, že daná krajina sa nikdy nezapája do úplatkárstva. Index bol vyhodnotený na záver ako priemer hodnotení všetkých respondentov [3].

Tabuľka č. 3 zobrazuje poradie vybraných 28 krajín zaradených podľa Indexu BPI. Najlepšie sa umiestnilo Holandsko a Švajčiarsko a podľa opýtaných respondentov má najväčší sklon k podplácaniu v zahraničnom obchode Čína a Rusko.

Tabuľka 3: Umiestnenie hodnotených krajín v Indexe BPI v roku 2011

Poradie	Krajina	Skóre	Poradie	Krajina	Skóre
1.	Holandsko	8,8	15.	Hong Kong	7,6
2.	Švajčiarsko	8,8	16.	Taliano	7,6
3.	Belgicko	8,7	17.	Malajzia	7,6
4.	Nemecko	8,6	18.	Južná Afrika	7,6
5.	Japonsko	8,6	19.	Tajvan	7,5
6.	Austrália	8,5	20.	India	7,5
7.	Kanada	8,5	21.	Turecko	7,5
8.	Singapur	8,3	22.	Saudská Arábia	7,4
9.	Anglicko	8,3	23.	Argentína	7,3
10.	USA	8,1	24.	Spojené arabské emiráty	7,3
11.	Francúzsko	8,0	25.	Indonézia	7,1
12.	Španielsko	8,0	26.	Mexiko	7,0
13.	Južná Kórea	7,9	27.	Čína	6,5
14.	Brazília	7,7	28.	Rusko	6,1

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Transparency International

V Indexe BPI bolo tiež vypracované hodnotenie vnímania korupcie v spoločnostiach sídliačich v exportných krajinách podľa sektorov (tabuľka č. 4). Najlepšie sa v tomto prieskume umiestnili odvetvia poľnohospodárstvo a ľahký priemysel, ktoré dostali od respondentov v priemere 7,1 bodu. Na najviac skorumpované sú podľa ich názoru verejné zákazky a stavby. Tie získali 5,3 bodu, teda najmenej z daných odvetví.

Tabuľka 4: Hodnotenie vnímania korupcie podľa sektorov v Indexe BPI v roku 2011

Poradie	Odvetvie	Skóre	Poradie	Odvetvie	Skóre
1.	Poľnohospodárstvo	7,1	11.	Rybolov	6,6
2.	Lahký priemysel	7,1	12.	Ťažký priemysel	6,5
3.	Civilné letectvo	7,0	13.	Farmácia a zdravotníctvo	6,4
4.	Informačné technológie	7,0	14.	Výroba a prenos energie	6,4
5.	Bankovníctvo a financie	6,9	15.	Baníctvo	6,3
6.	Lesníctvo	6,9	16.	Ropa a zemný plyn	6,2
7.	Zákaznícke služby	6,8	17.	Nehnuteľnosti, právne a obchodné služby	6,1
8.	Telekomunikácie	6,7	18.	Utility	6,1
9.	Doprava a skladovanie	6,7	19.	Verejné zákazky a stavby	5,3
10.	Zbrane, obrana a armáda	6,6			

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Transparency International

2.2.2. Zložené indexy

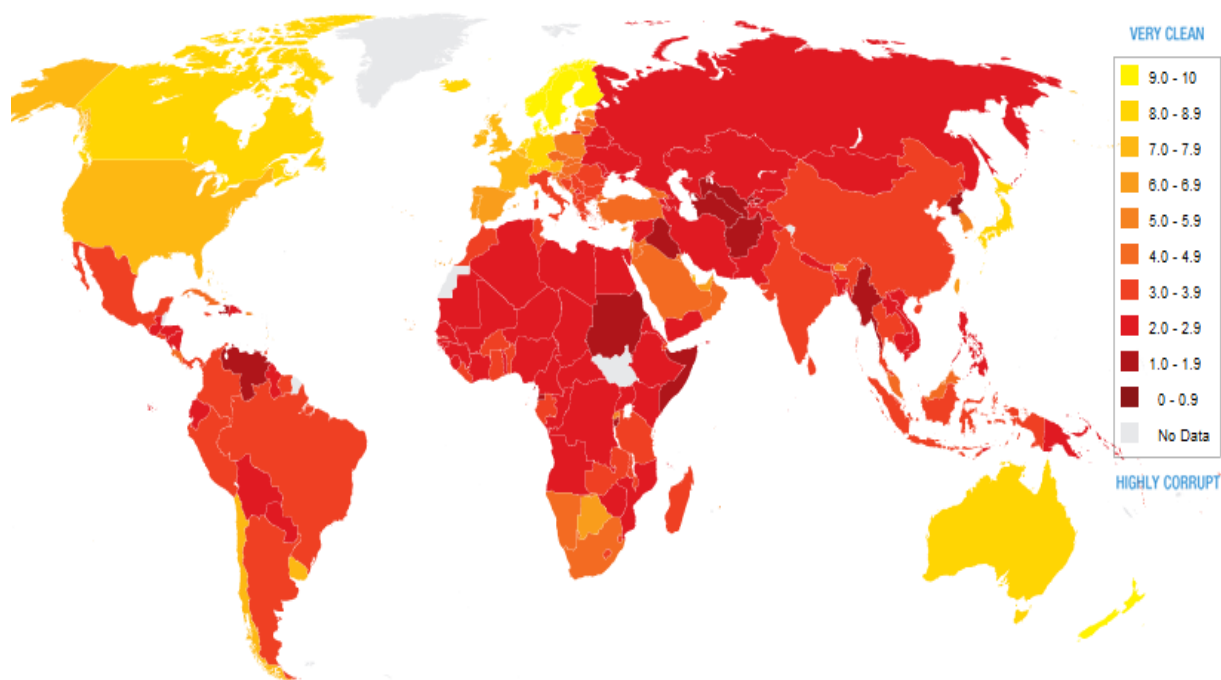
Zložené indexy pokrývajú širšiu problematiku korupcie, pretože sa v nich spája viacero jej indikátorov. Do tejto skupiny indexov patrí veľmi známy nástroj merania korupcie - Index vnímania korupcie CPI.

Index vnímania korupcie (Corruption Perception Index – CPI) – asi jedným z najznámejších a najpoužívanejších nástrojov hodnotenia korupcie vydávaným spoločnosťou Transparency International je Index vnímania korupcie CPI. Každoročne je uverejňovaný od roku 1995, kedy bola hodnotená korupcia u 41 zemí. Index zaraďuje krajiny podľa toho, ako je vnímaná korupcia vo verejnom sektore na základe názorov predstaviteľov podnikateľskej sféry a analytikov z celého sveta. Je teda odhadom vnímania korupcie medzi politikmi a štátnymi úradníkmi na stupnici od 0 po 10. 10 bodov znamená, že korupcia je veľmi málo vnímaná, a naopak 0 predstavuje vysoké vnímanie korupcie v danej krajine.

Najnovší Index CPI, teda z roku 2011 vychádza z prieskumov verejnej mienky uskutočnených nezávislými a renomovanými inštitúciami. Ukazuje, že žiadna oblasť alebo

krajina na svete nie je imúnna voči korupcii. Väčšine zo 183 hodnotených krajín bolo pridelené skóre od 0 do 5 [7].

Na obrázku č. 6 sú farebne označené krajiny podľa vnímania korupcie vo verejnom sektore. Svetle vyznačené štáty dosiahli v hodnotení najlepšie výsledky, to znamená, že ich skóre sa približuje k číslu 10. V tmavo vyznačených krajinách je naopak vnímaná vysoká miera korupcie verejného sektoru.

Obrázok 6: Intenzita vnímania korupcie vo svete podľa Indexu CPI 2011

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Transparency International

Nasledujúce tabuľky č. 5 a 6 zaznamenávajú najlepšie a najhoršie hodnotené krajiny sveta v Indexe CPI za rok 2011. V tabuľke najlepších krajín sa objavili štáty, ktoré i v ostatných indexoch majú dobré umiestnenie, ako je Dánsko, Holandsko, Singapur, Švédsko a ďalšie. Väčšina krajín s najmenším hodnotením leží na území Afriky či Ázie.

Tabuľka 5: Prvých 20 najlepšie hodnotených krajín sveta v Indexe CPI 2011

Poradie	Krajina	Skóre	Poradie	Krajina	Skóre
1.	Nový Zéland	9,5	11.	Luxembursko	8,5
2.	Dánsko	9,4	12.	Hong Kong	8,4
2.	Fínsko	9,4	13.	Island	8,3
4.	Švédsko	9,3	14.	Nemecko	8
5.	Singapur	9,2	14.	Japonsko	8
6.	Nórsko	9	16.	Rakúsko	7,8
7.	Holandsko	8,9	16.	Barbados	7,8
8.	Austrália	8,8	16.	Anglicko	7,8
8.	Švajčiarsko	8,8	19.	Belgicko	7,5
10.	Kanada	8,7	19.	Írsko	7,5

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Transparency International

Tabuľka 6: 20 najhoršie hodnotených krajín sveta v Indexe CPI

Poradie	Krajina	Skóre	Poradie	Krajina	Skóre
164.	Kambodža	2,1	172.	Venezuela	1,9
164.	Guinea	2,1	175.	Haiti	1,8
164.	Kirgizsko	2,1	175.	Irak	1,8
164.	Jemen	2,1	177.	Sudán	1,6
168.	Angola	2	177.	Turkmenistan	1,6
168.	Čad	2	177.	Uzbekistan	1,6
168.	Demokratická republika Kongo	2	180.	Afganistan	1,5
168.	Líbya	2	180.	Mjanmarsko	1,5
172.	Burundi	1,9	182.	Severná Kórea	1
172.	Rovníková Guinea	1,9	182.	Somálsko	1

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Transparency International

2.2.3. Metódy merania korupcie založené na objektívnych údajoch

Tento spôsob merania korupcie sa opiera o objektívne merateľné údaje. To znamená, že namiesto expertných hodnotení sa meria množstvo priamych skúseností spoločností s využitím súkromných prostriedkov na ovplyvnenie štátnych úradníkov. K nástrojom merania korupcie, založeným na spracovaní objektívnych údajov radíme:

Index ekonomickej slobody (Index of Economic Freedom – IEF) – využíva sa na zhodnotenie úlohy štátu v ekonomike krajiny. Najčastejšie sa využíva IEF organizácie The Fraser Institute a IEF organizácie The Heritage Foundation. Index IEF vypracovaný The Heritage Foundation v spolupráci s Wall Street Journal hodnotí úroveň ekonomickej slobody v daných krajinách už od roku 1995. Hodnotenie vytvára podľa 10 parametrov ekonomickej slobody, ktorými sú sloboda podnikania, sloboda obchodovania, fiškálna sloboda, vládne výdavky, menová sloboda, investičná sloboda, finančná sloboda, ochrana vlastníckych práv, výskyt korupcie a sloboda pracovného trhu. Body sú krajinám pridelované na stupnici od 0 do 100, kde plných 100 bodov znamená maximálnu ekonomickú slobodu [15].

Do Indexu IEF 2012 organizácie The Heritage Foundation v spolupráci s Wall Street Journal bolo zaradených 184 krajín z celého sveta. V tabuľke č. 7 sú uvedené krajiny s najvyššou ekonomickou slobodou, ktoré získali hodnotenie nad 80 bodov.

Tabuľka 7: Krajiny s najväčšou ekonomickou slobodou na svete podľa Indexu IEF 2012

Poradie	Krajina	Hodnotenie
1.	Hong Kong	89,9
2.	Singapur	87,5
3.	Austrália	83,1
4.	Nový Zéland	82,1
5.	Švajčiarsko	81,1

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov The Heritage Foundation

Tabuľka č. 8 obsahuje ďalších 23 krajín, ktorých ekonomika bola ohodnotená ako z väčšej časti slobodná a ich hodnotenie v Indexe IEF 2012 sa pohybovalo v rozmedzí od 79,9 do 70 bodov.

Tabuľka 8: Krajiny s väčšej časti slobodnou ekonomickou podľa Indexu IEF 2012

Porad	Krajina	Hodnotenie	Poradie	Krajina	Hodnotenie
6.	Kanada	79,9	18.	Tajvan	71,9
7.	Čile	78,3	19.	Macau	71,8
8.	Maurícius	77,0	20.	Cyprus	71,8
9.	Írsko	76,9	21.	Švédsko	71,7
10.	USA	76,3	22.	Japonsko	71,6
11.	Dánsko	76,2	23.	Litva	71,5
12.	Bahrajn	75,2	24.	Svätá Lucia	71,3
13.	Luxembursko	74,5	25.	Katar	71,3
14.	Anglicko	74,1	26.	Nemecko	71,0
15.	Holandsko	73,3	27.	Island	70,9
16.	Estónsko	73,2	28.	Rakúsko	70,3
17.	Fínsko	72,3			

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov The Heritage Foundation

Ako ďalšie nasledovali v hodnotení štáty, ktorých bodové skóre sa pohybovalo v rozmedzí od 59,9 do 50. Kvôli slabšiemu hodnoteniu boli označené ako krajiny z väčšej časti neslobodnou ekonomikou. Do tejto skupiny spadlo vcelku 60 krajín sveta.

Na posledných priečkach v rámci hodnotených krajín sa umiestnili štáty v tabuľke č. 9. Tieto štáty získali hodnotenie v rozmedzí od 49,9 do 40 bodov a vzhľadom k tomuto hodnoteniu sú považované za štáty s potlačenou ekonomickou slobodou.

Tabuľka 9: Krajiny sveta s potlačenou ekonomickou slobodou podľa Indexu IEF 2012

Poradi	Krajina	Hodnotenie	Poradie	Krajina	Hodnotenie
151.	Maledivy	49,2	166.	Čad	44,8
152.	Sierra Leone	49,1	167.	Konžská republika	43,8
153.	Bielorusko	49,0	168.	Turkmenistan	43,8
154.	Libéria	48,6	169.	Východný Timor	43,3
155.	Togo	48,3	170.	Rovníková Guinea	42,8
156.	Ekvádor	48,3	171.	Irán	42,3
157.	Burundi	48,1	172.	Demokratická republika Kongo	41,1
158.	Argentína	48,0	173.	Barma	38,7
159.	Kiribati	46,9	174.	Venezuela	38,1
160.	Angola	47,7	175.	Eritrea	36,2
161.	Lesotho	46,6	176.	Líbya	35,9
162.	Šalamúnove	46,2	177.	Kuba	28,3
163.	Ukrajina	46,1	178.	Zimbabwe	26,3
164.	Uzbekistan	45,8	179.	Severná Kórea	1,0
165.	Komory	45,7			

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov The Heritage Foundation

Za týmito krajinami sa na konci rebríčka Indexu IEF 2012 ocitlo 5 štátov, ktorým nebolo priradené hodnotenie. Týmito štátmi boli Afganistan, Irak, Lichtenštajnsko, Somálsko a Sudán.

3. KORUPCIA V ČESKEJ REPUBLIKE

3.1 Organizácie zaoberajúce sa korupciou v Českej republike

Transparency International - Česká republika, o. p. s. (TIC) – TIC je nevládna nezisková organizácia, ktorej poslaním je zisťovať stav korupcie v Českej republike a svojou činnosťou sa snažiť obmedzovať korupčné jednanie v krajine. Prioritne sa usiluje o zavádzanie systémových zmien v oblasti verejnej správy a legislatívy, avšak taktiež v súkromnom sektore. TIC vydáva rôzne publikácie, analýzy a indexy zaoberajúce sa mapovaním korupcie. Poskytuje tiež bezplatné právne poradenstvo občanom, ktorí majú záujem informovať o korupčnom jednaní, s ktorým sa stretnú. Ďalej poskytuje právne poradenstvo i zamestnancom verejného sektoru a súkromným subjektom, ktorí majú možnosť spozorovať korupciu na svojom pracovisku [24].

Ministerstvo vnútra Českej republiky (MV ČR) –

Protikorupčné aktivity MV ČR pozostávajú z:

- Mezirezortní koordinační skupina pro boj s korupcí;
- Poradní sbor ministra vnitra pro boj s korupcí;
- dotácie, granty, projekty;
- semináre, konferencie, články.

Mezirezortní koordinační skupina pro boj s korupcí – je pracovná skupina, ktorá bola založená za účelom plnenia cieľa vlády – „dôsledne realizovať Stratégiu vlády v boji proti korupcii“. Členovia tejto pracovnej skupiny sú zástupcovia delegovaní všetkými ministerstvami a inými orgánmi štátnej správy. Jej úlohou je najmä v boji proti korupcii definovať kľúčové priority vládnej protikorupčnej politiky, aktívne vyhľadávať tie oblasti výkonu verejnej správy, ktoré sú z hľadiska potenciálneho korupčného priestoru rizikovejšie a navrhovať opatrenie k odstráneniu týchto rizík, ďalej sledovať a vyhodnocovať protikorupčné opatrenia a spolupracovať na zostavovaní Stratégie vlády v boji proti korupcii.

Poradný zbor ministra vnútra pre boj s korupciou – od roku 2010 sa snaží nachádzať rôzne formy protikorupčných opatrení, a prijímanie stanovísk k protikorupčným návrhom ostatných subjektov. Je zložený z odborníkov štátnej správy (MVČR, Polícia ČR, Štátne zastupiteľstvo), ale i zo zástupcov neziskového sektoru (Oživení, Otevřená společnost) a profesných

organizácií (American Chamber of Commerce, Asociace malých a středních podniků a živnostníků) [31].

Polícia České republiky – polícia sa zaoberá korupciou vzhľadom k tomu, že účasť v korupčnom vzťahu je trestným činom. Existencia korupcie môže ohroziť životaschopnosť demokratických inštitúcií a trhových ekonomík a takisto i bezpečnosť štátu. Trestný zákonník neobsahuje pojem „korupcia“, ale jej formy zahrnuté pod názvom „Trestné činy proti poriadku vo veciach verejných“. Takouto formou je napríklad „úplatkárstvo“, ktoré chápeme ako [5]:

- prijatie úplatku,
- podplácanie,
- nepriame úplatkárstvo.

Ďalšou skupinou trestných činov korupcie sú „Trestné činy úradných osôb“, ku ktorým radíme tieto trestné činy:

- zneužitie právomoci úradnej osoby,
- marenie úloh úradnej osoby z nebalosti.

K trestným činom s korupčnou povahou patria tiež činy:

- neoprávnené nakladanie s osobnými údajmi,
- zneužitie informácie a postavenia v obchodnom styku,
- zjednanie výhody pri zadaní verejnej zákazky, pri verejnej súťaži a verejnej dražbe,
- intrigy pri zadaní verejnej zákazky a pri verejnej súťaži,
- intrigy proti verejnej dražbe.

Oživení, o. s. – je nevládna nezisková organizácia presadzujúca princípy transparentnosti verejnej správy a udržateľného rozvoja. Toto združenie vzniklo v roku 1997. Pri svojom vzniku sa organizácia začala venovať rozvoju udržateľnej dopravy. Od roku 1999 pridala k svojej činnosti i systematické odhaľovanie stretu záujmov a korupcie vo verejnej správa a zvyšovanie transparentnosti verejného sektoru. Jej víziou do budúcnosti je fungujúca a sebavedomá občianska spoločnosť naplňujúca princípy udržateľného spôsobu života [22].

Růžový panter, o. s. – táto organizácia je od roku 2002 registrovaná u MV ČR ako občianske združenie zaoberajúce sa korupciou vo verejnej správe. Zameriava sa hlavne na:

- klientelistické vzťahy,
- štátne dotácie prideľované nepriehľadným spôsobom firmám s neznámymi vlastníkmi,
- verejné zákazky,
- vymáhanie informácií, ktoré musia byť zo zákona verejné,
- problematiku štátnych a európskych dotácií,
- analyzovanie precedenčných káuz, ktoré demonštrujú zlyhanie výkonu štátnej správy [20].

Otevřená společnost, o. p. s. – je nezisková organizácia, ktorá prispieva ku konsolidácii občianskej spoločnosti v Českej republike rozvojom princípov a presadzovaním politík založených na kultúre práva a právneho štátu, demokratickej formy správy štátu a ochrany ľudských práv. Pôsobí najmä v oblastiach:

- prístup a participácia občanov na správe vecí verejných,
- reforma policajnej služby,
- kultúrna politika,
- sociálna exklúzia,
- rovné príležitosti pre ženy a mužov,
- sociálna ekonomika [23].

Nadace rozvoje občanské společnosti (NROS) – je ďalšou neziskovou organizáciou zaoberajúcou sa medzi iným i korupciou. V Českej republike pôsobí už skoro 20 rokov. Jej cieľom je rozvíjať občiansku spoločnosť a český neziskový sektor. Príspevky do rôznych projektov udeľuje z grantových programov zo zdrojov Európskej únie, Európskeho hospodárskeho priestoru, ale i z individuálnych či firemných zdrojov. Víziou NROS je podieľať sa na formovaní verejnosti v spoločnosť zodpovedných, aktívnych občanov, ktorí sú schopní ovplyvňovať veci verejné a upevňovať demokratické hodnoty v spoločnosti, hájiť občianske práva a slobody, presadzovať toleranciu a princípy solidarity [21].

3.2. Protikorupčné aktivity v Českej republike

Stratégia vlády proti korupcii - jednou z hlavných úloh Ministerstva vnútra Českej republiky je bojovať s korupciou. Je dôležité zapojiť do boja proti korupcii všetky zložky verejnej správy a tak korupcii predchádzať, sprehľadniť procesy a taktiež ju patrične

postihovať. Pomocou Stratégie vlády proti korupcii, ktorú vydáva MV ČR, sa snaží znižovať korupčné prostredie v Českej republike zavedením rôznych protikorupčných opatrení.

Stratégia vlády proti korupcii na obdobie rokov 2011 a 2012 bola schválená uznesením vlády dňa 5. januára 2011. Stratégia sa venuje vymedzeniu korupcie, stavu korupcie v Českej republike a piatim oblastiam, v ktorých popisuje legislatívne a nelegislatívne opatrenia proti korupcii. Týmito oblastami sú [35]:

- verejná správa,
- verejné zákazky,
- Polícia ČR,
- Štátne zastupiteľstvá a súdy,
- moc zákonodarná.

Každé opatrenie má určený termín splnenia a svojho gestora. Opatrenia kladú dôraz i na vzdelávanie proti korupcii, ako účinnú prevenciu.

Protikorupčný manuál pre občanov – ďalšou snahou MV ČR v boji s korupciou je vytvorenie Protikorupčného manuálu pre občanov. Je potrebný na to, aby si obyvatelia ČR vedeli odpovedať na otázky ako:

- Čo to je korupcia?
- Prečo a ako bojovať proti korupcii?
- Čo robiť, ak odo mňa niekto žiada úplatok?
- Kam a ako oznamovať korupciu?
- Čo sa bude diať po oznámení?
- Čo keď mám len podozrenie?
- Kedy nemusím oznamovať korupciu?
- Ochráni ma zákon, ak oznámim korupciu?
- Čo s korupciou úzko súvisí?
- Kde sa môžem s korupciou v praxi stretnúť?

Rovnako obsahuje manuál i právne vymedzenie korupcie z Trestného zákonníka a poskytuje užitočné kontakty na inštitúcie zaoberajúce sa korupciou [19].

Linka 199 – je centrálna protikorupčná linka, ktorá bola spustená v roku 2008, na základe Stratégie vlády proti korupcii na obdobie rokov 2006 až 2011. Táto linka slúži ako právna poradňa pre tých občanov, ktorí mali možnosť sa stretnúť s korupciou a nevedia ako by mali ďalej postupovať. Linka je bezplatná a financuje ju MV ČR. Jej prevádzkovateľom

je nezisková organizácia Oživení, o. s. Občania môžu na linku volať každý všedný deň od 9 do 17 hodiny, alebo nechať odkaz. Volajúci nemusí oznamovať svoje meno, ale musí stručne popísať celú udalosť a hlavne jeho vzťah k tejto veci [30].

Stála protikorupčná komisia Polície ČR – vznikla v roku 2006 na rozkaz policajného prezidenta. Jej účelom je vykonávať úlohy, ktoré vyplývajú z vládneho programu boja proti korupcii a z rezortného interného protikorupčného programu. Komisia navrhuje policajnému prezidentovi, ako by mal byť rezortný interný protikorupčný program realizovaný. V celkovom dôsledku sa venuje predchádzaniu a odhaľovaniu korupcie a tiež zverejňuje štatistiky zistených prípadov korupčného jednania. Členmi Stálej protikorupčnej komisie Polície ČR sú zástupcovia Policajného prezídia ČR, všetkých krajských riaditeľstiev polície, Služby cudzineckej polície a Útvaru odhaľovania korupcie a finančnej kriminality služby kriminálnej polície a vyšetrovania [33].

Watchdog – je aktivitou organizácie Transparency International Česká republika v boji proti korupcii. Dlhodobo monitoruje hlavné korupčné prípady, čím chce plniť úlohu strážneho psa. Informácie o korupčných prípadoch získava analýzou otvorených zdrojov, vlastným úsilím alebo jej ich poskytujú oznamovatelia, ktorí spozorujú korupčné jednanie. Oznamovatelia môžu byť avizovaním trestného činu korupcie ohrození, preto sa organizácia snaží o ich ochranu. Keďže je TIC nevládnou organizáciou, nemá právomoc viesť v týchto veciach trestné konanie. Môže byť však úspešná v protikorupčnom boji podaním trestného oznámenia a zmedializovaním daného prípadu [42].

Program Bezkorupce – program je realizovaný združením Oživení, o. s. V rámci programu Bezkorupce sú v roku 2012 realizované tieto projekty a kampane zamerané proti korupcii:

- protikorupčná Linka 199,
- Zlepšenie systému verejných zákaziek v ČR a SR,
- Presadzovanie princípov transparentnosti verejných zákaziek v podnikateľskom sektore,
- Stret záujmov a korupcie vo verejnej správe,
- 30 prípadov korupcie a nehospodárnosti,
- Prieskumy, analýzy a publikácie,
- Protikorupčný audit samospráv,
- Platforma Bezkorupce,
- kampane Netolerujte korupci a Mestá, obce, bezXkorupce - Mapa protikorupčných opatrení [29].

Zaradenie otázky korupcie malo vzhľadom k jej závažnosti význam i pri vstupe Českej republiky do EÚ. To znamená, že existoval antikorupčný rámec, ku ktorému sa musela zaviazat' a ktorý museli kandidátske krajiny spĺňať. Avšak formálne žiadny rámec neexistoval. V júli 2001 len bola zverejnená Biela kniha, ktorá stanovuje zásady subsidiarity a cieľ robiť politický proces viac otvorený a transparentný. V Bielej knihe sa objavili rôzne opatrenia proti korupcii. Európska únia si taktiež dáva za cieľ, aby bola korupcia v členských krajinách odmietaná [26].

4. METÓDY HODNOTENIA KORUPCIE V ČESKEJ REPUBLIKE - ANALÝZA

4.1 Hodnotenie korupcie v Českej republike podľa medzinárodných nástrojov merania

4.1.1. Index Governance Matters (GM)

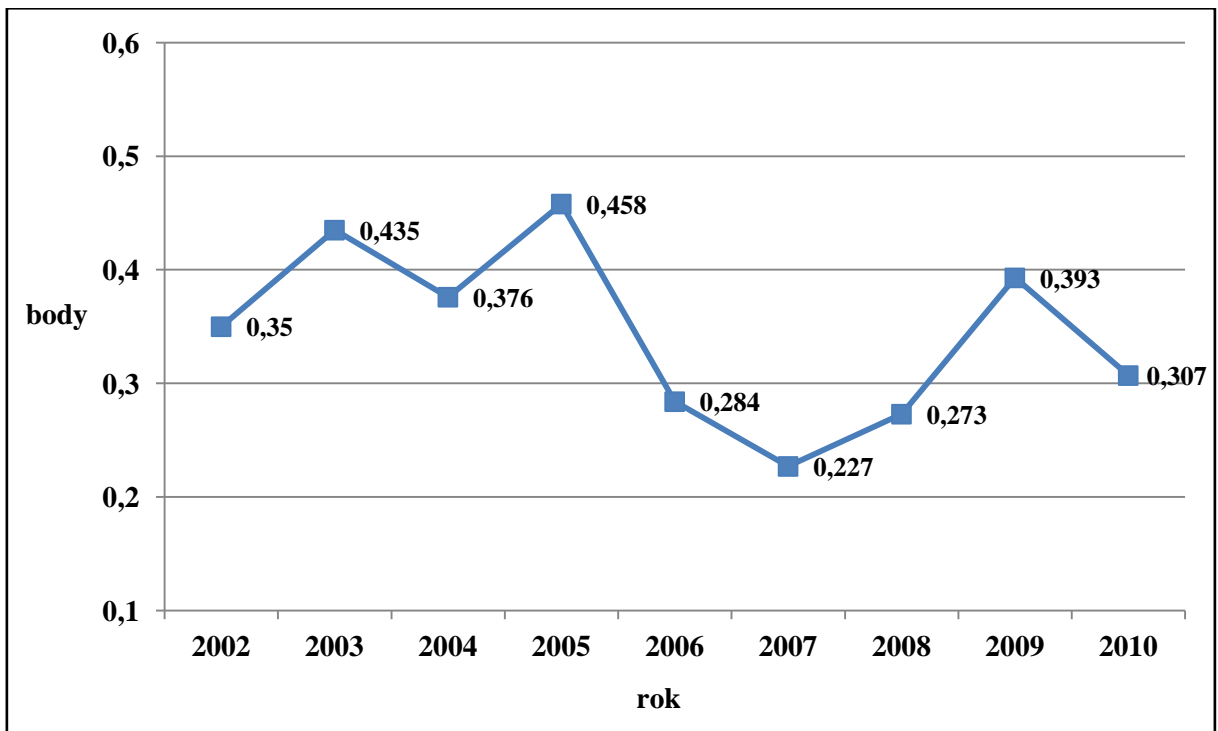
Index Svetovej banky patrí k expertným hodnoteniam korupcie. Česká republika sa hodnotenia v tomto indexe zúčastňuje od jeho začiatkov v roku 1996. Index GM zahrňuje 6 čiastkových indexov inštitucionálnej kvality správy a jedným z nich je i Kontrola korupcie. Vývoj hodnotenia Českej republiky v rámci Indexu - Kontrola Korupcie a poradie ČR v tomto indexe od roku 2002 do roku 2011 sú uvedené v tabuľke č. 10.

Tabuľka 10: Vývoj hodnotenia a poradia ČR v Indexe GM – Kontrola korupcie v rokoch 2002-2011

Rok	Hodnotenie	Poradie
2002	0,350	69.
2003	0,435	71.
2004	0,376	69.
2005	0,458	70.
2006	0,284	67.
2007	0,227	65.
2008	0,273	67.
2009	0,393	70.
2010	0,307	73.

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Svetovej banky

Česká republika získala v hodnotení Indexu GM - Kontrola korupcie najvyššie hodnotenie v roku 2005, kedy dosiahla skóre 0,458 bodu. Z obrázku č.7 môžeme pozorovať, že od tohto roku sa začala krajina v hodnotení prepadať až na svoje minimum v roku 2007, a to 0,227 bodu. Nato si však Česká republika začala znova polepšovať, avšak v roku 2010 padol výsledok indexu na 0,307 bodu, čo je pod priemerom daných rokov.

Obrázok 7: Vývoj hodnotenia ČR v Indexe GM – Kontrola korupcie v rokoch 2002-2010

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Svetovej banky

4.1.2. Growth Competitiveness Index (GCI)

Svetové ekonomické fórum vo svojom indexe hodnotí i konkurencieschopnosť českej ekonomiky. Patrí k indexom merania korupcie založených na verejnej mienke. Hodnotenie ČR sa v správe Global Competitiveness Report objavuje už od roku 2001, kedy bola táto správa vydaná po prvý krát.

Z 12 hodnotených pilierov Indexu GCI v správe z rokov 2011-2012 sa v ČR najlepšie umiestnilo zdravotníctvo, ktoré získalo 5,91 bodu. V poradí krajín však kleslo zo 43. priečky z roku 2010 na 51. miesto (tabuľka č. 11). Najhoršie ohodnoteným kritériom sa stalo v správe z rokov 2011-2012 kritérium Inštitúcie, ktoré zahŕňa i hodnotenie korupcie. Umiestnenie ČR z hľadiska tohto piliera je až na 84. mieste spomedzi všetkých krajín.

Tabuľka 11: Vývoj hodnotenia a poradia ČR v 12 pilieroch Indexu GCI v rokoch 2009-2011

Piliere	Hodnotenie	Poradie	Poradie	Poradie
Inštitúcie	3,65	84.	72.	62.
Infraštruktúra	4,87	36.	39.	48.
Makroekonomická stabilita	5,17	43.	48.	43.
Zdravotníctvo	5,91	51.	43.	33.
Vzdelávanie	4,95	30.	24.	24.
Efektívnosť vnútorného trhu	4,58	36.	35.	27.
Trh práce	4,62	42.	33.	20.
Finančný trh	4,31	53.	48.	42.
Technologická pripravenosť	4,82	31.	32.	30.
Veľkosť trhu	4,48	40.	42.	40.
Sofistikovanosť podnikania	4,42	36.	34.	25.
Inovácie	3,77	33.	27.	25.

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Svetového ekonomického fóra

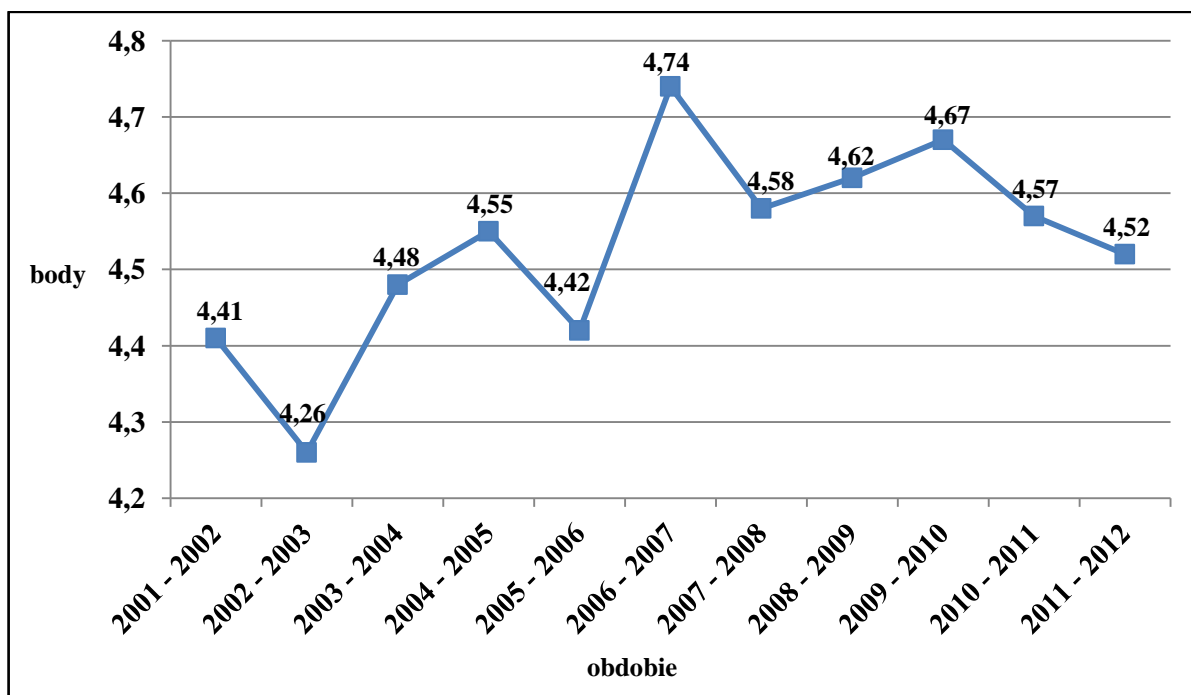
Čo sa týka celkového hodnotenia Indexu GCI (tabuľka č. 12), Česká republika obstála lepšie ako v hodnotení indexu Svetovej banky GM. Od počiatku vydávania Indexu GCI v roku 2001 neklesla ČR so svojím hodnotením pod 40. priečku. Ako môžeme tiež z tabuľky vypožorovať, počet hodnotených štátov zahrnutých do indexu sa každým rokom zvyšoval, no ČR si zachovávala stále svoju pozíciu až na malé vychýlenia. Najlepšie na tom bola ČR v správe z rokov 2006-2007, kedy získala 29. priečku a horšie boli obdobia rokov 2002-2003 a 2004-2005.

Tabuľka 12: Vývoj hodnotenia a poradia ČR v Indexe GCI v rokoch 2001-2011

Obdobie	Hodnotenie (1-7)	Poradie	Počet hodnotených krajín
2001 - 2002	4,41	37.	75
2002 - 2003	4,26	40.	80
2003 - 2004	4,48	39.	102
2004 - 2005	4,55	40.	104
2005 - 2006	4,42	38.	117
2006 - 2007	4,74	29.	125
2007 - 2008	4,58	33.	131
2008 - 2009	4,62	33.	134
2009 - 2010	4,67	31.	133
2010 - 2011	4,57	36.	139
2011 - 2012	4,52	38.	142

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Svetového ekonomického fóra

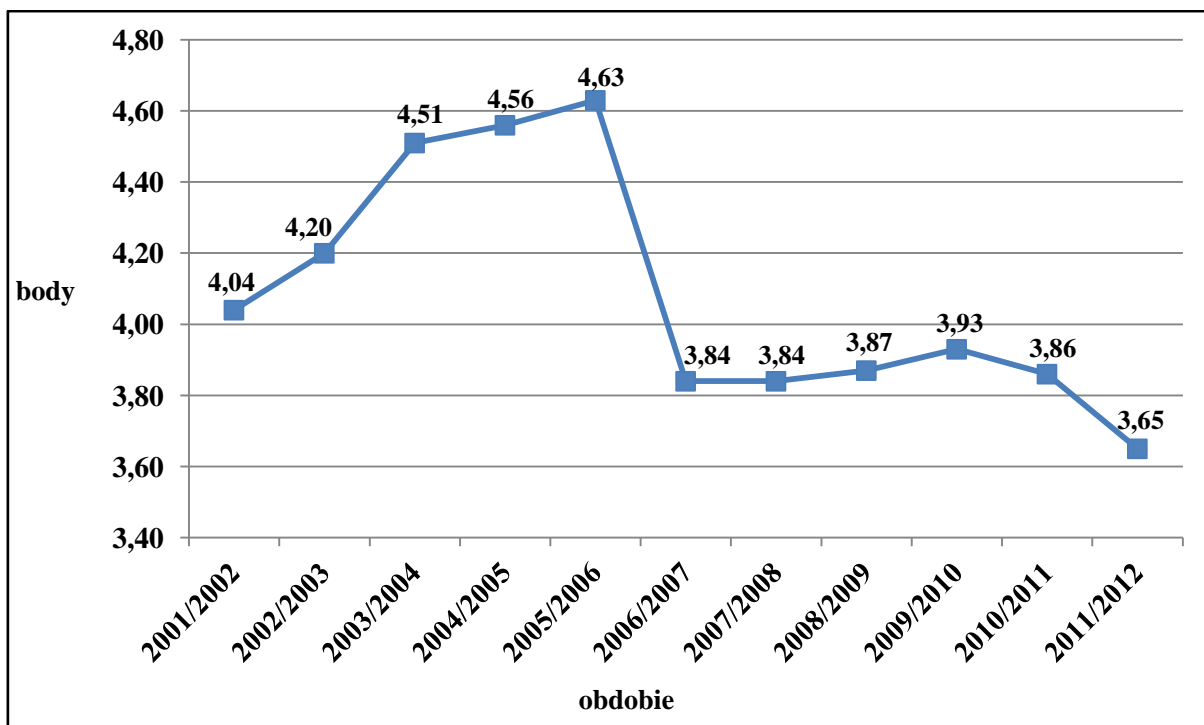
Ak prenesieme hodnoty výsledkov ČR v Indexe GCI od roku 2001 do grafickej podoby (obrázok č.8), počet získaných bodov bol pre všetky roky približne rovnaký. Skóre ČR sa pohybovalo v rozmedzí od 4,26 do 4,74 z možných 7 bodov.

Obrázok 8: Vývoj hodnotenia ČR v Indexe GCI v rokoch 2001-2011

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Svetového ekonomického fóra

Keď sa pozrieme na obrázok č. 9, vidíme vývoj hodnotenie ČR v Indexe GCI – Inštitúcie, do ktorého ja zahrnuté i hodnotenie korupcie. Zreteľný pokles hodnotenia medzi obdobiami 2005-2006 a 2006-2007 je spôsobený tým, že index bol pozmenený a namiesto 3 pilierov bolo od roku 2006 hodnotených až 12. Od roku 2009 toto hodnotenie stále klesá.

Obrázok 9: Vývoj hodnotenia ČR v čiastkovom Indexe GCI – Inštitúcie v rokoch 2001-2011

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Svetového ekonomického fóra

4.1.3. Globálny barometer korupcie (Global Corruption Barometer) - GCB

Korupcia v Českej republike bola zahrnutá i do ďalšieho hodnotenia organizácie Transparency International – Globálneho barometra korupcie GCB. GCB je vydávaný od roku 2003, avšak ČR bola do hodnotenia zapojená až o rok neskôr.

GCB vo svojom prieskume skúma názor verejnosti na najskorumpovanejšie inštitúcie a odvetvia. Z tabuľky č. 13 je zrejmé, že najmiernejšie hodnotené v priebehu rokov 2004-2010 boli v ČR náboženské orgány. Ich priemerné hodnotenie je 2,3 bodu na stupnici od 1 do 5. Naopak, ako najviac skorumpované sú politické strany, ktoré získali v priemere 3,72 bodu a úradníci verejnej a štátnej správy s priemerným hodnotením 3,7. Výsledky tejto oblasti sú evidované až v rokoch 2009 a 2010, avšak podľa hodnotenia verejnosti patria k oblastiam s najväčšou korupciou. V hodnotení si stále zhoršovali výsledky i vzdelávacie inštitúcie, ktoré si pohoršili z hodnotenia 2,6 bodu v roku 2004 na 3,1 bodu v roku 2010.

Otázky na verejnú vôľu zahrnuté v barometri sa rok od roku čiastočne menia, a tak v roku 2009 bolo do hodnotenia zahrnutých menej inštitúcií ako v ostatné roky.

Tabuľka 13: Vnímanie výskytu korupcie v odvetviach v ČR v rokoch 2004-2010 podľa GCB

Inštitúcie a odvetvia	Hodnotenie (1-5)					
	2004	2005	2006	2007	2009	2010
Politické strany	3,9	3,7	3,7	3,6	3,6	3,8
Parlament/Legislatíva	3,5	3,3	3,4	3,4	3,5	3,6
Právny systém/Súdnicstvo	3,5	3,4	3,5	3,6	3,4	3,5
Polícia	3,8	3,7	3,8	3,8	-	3,5
Podnikateľský/skromný sektor	3,1	3,1	3,4	3,3	3,4	3,3
Daňové príjmy	2,9	2,7	2,6	2,6	-	-
Médiá	2,9	2,7	2,9	2,8	2,9	2,8
Zdravotníctvo	3	2,9	3,2	3,4	-	-
Vzdelanie	2,6	2,5	2,8	2,9	-	3,1
Registre a povolenia	2,3	2,4	3,4	3,4	-	-
Utility	2,1	2,2	2,6	2,5	-	-
Armáda	2,8	2,6	2,8	3,2	-	3,3
Mimovládne organizácie	2,6	2,3	2,5	2,6	-	2,6
Náboženské orgány	2,2	2,2	2,2	2,4	-	2,5
Úradníci verejnej a štátnej správy	-	-	-	-	3,7	3,7

1... vôbec nie je poškodený korupciou 5.....extrémne poškodený korupciou

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Transparency International

Ďalším okruhom záujmu GCB sú skúsenosti ľudí s platením úplatkov. Podľa odpovedí respondentov sa percento obyvateľov, ktorí za posledných 12 mesiacov zaplatili úplatok, od roku 2004 znižoval (tabuľka č. 14). V prvom roku hodnotenia priznalo 21% respondentov, že s platením úplatku majú za posledný rok skúsenosť. Táto hodnota postupne klesala, až na 11% v roku 2009. V roku 2010 už táto otázka nebola to výskumu barometra zahrnutá.

Tabuľka 14: Koľko percent ľudí platilo úplatok za posledných 12 mesiacov?

Rok	% obyvateľov
2004	21
2004	18
2006	17
2007	13
2008	11
2009	11

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Transparency International

4.1.4. Index vnímania korupcie - CPI

Na vyjadrenie miery korupcie v určitej krajine sa najčastejšie využívajú výsledky Indexu vnímania korupcie CPI, vytvoreným organizáciou Transparency International. Výsledky výskumu v tomto indexe vznikajú podľa mienky zástupcov podnikateľského sektoru a taktiež analytikov. Preto patrí Index vnímania korupcie medzi zložené indexy. Nevýhodou je, že sa zameriava len na skúmanie korupcie v oblasti verejnej správy. Čím je hodnota menšia, tým vo väčšej miere je korupcia verejnosťou vnímaná. Naopak, 10 maximálnych dosiahnuteľných bodov znamená, že korupcia nie je vnímaná vo verejnej správe danej krajiny.

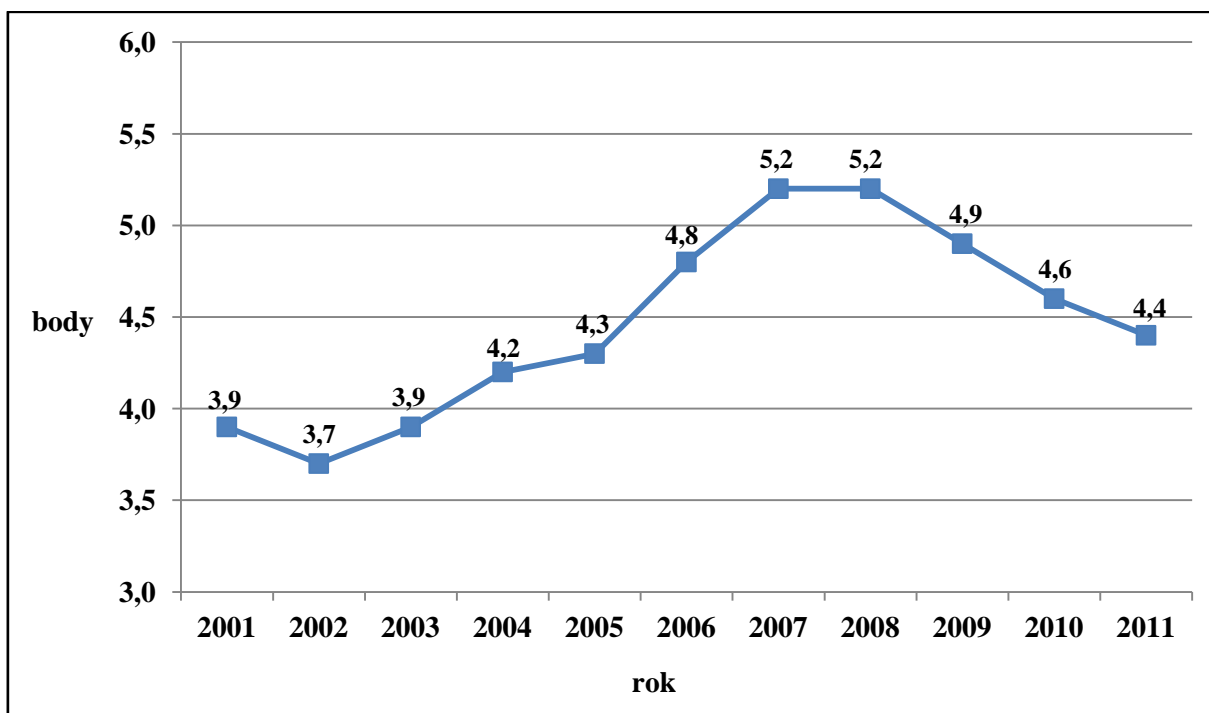
Česká republika si v rebríčku CPI udržiavala umiestnenie počas rokov 2001 až 2011 medzi 41. priečkou v roku 2007 a najhorším umiestnením na 57. mieste, na ktoré sa prepadla v roku 2011. 57. pozícia je však spomedzi 182 krajín sveta, zúčastnených na výskume v roku 2011, stále veľmi dobré umiestnenie (tabuľka č.15). Hodnotených krajín každým rokom v indexe pribúdalo, ale ČR si zachovala postavenie medzi kladnejšie ohodnotenými krajinami z hľadiska vnímania korupcie. Keď vezmeme do úvahy pribúdajúci počet krajín zapojených do hodnotenia, dá sa povedať, že ČR si pozíciu od roku 2001 zlepšila.

Tabuľka 15: Vývoj hodnotenia a poradia ČR v Indexe CPI v rokoch 2001-2011

Poradie	Rok	Hodnotenie (0-10)	Počet hodnotených krajín
47.	2001	3,9	91
52.	2002	3,7	102
54.	2003	3,9	133
51.	2004	4,2	145
47.	2005	4,3	158
46.	2006	4,8	163
41.	2007	5,2	179
45.	2008	5,2	180
52.	2009	4,9	180
53.	2010	4,6	178
57.	2011	4,4	182

Zdroj: *Vlastné spracovanie podľa údajov Transparency International*

Podľa Indexu CPI bola korupcia v ČR v priebehu 10 rokov najmenej vnímaná v rokoch 2007 a 2008, kedy sa hodnotenie vyšplhalo na 5,2 bodu. Obrázok č. 10 ukazuje, že od toho roku začal počet získaných bodov klesať, až na 4,4 bodu v roku 2011.

Obrázok 10: Vývoj hodnotenia ČR v Indexe CPI v rokoch 2001-2011

Zdroj: *Vlastné spracovanie podľa údajov Transparency International*

4.1.5. Index ekonomickej slobody – IEF

V Indexe ekonomickej slobody dosahovala ČR v priebehu sledovaných 10 rokov pomerne dobrých výsledkov. V celkovom hodnotení získala v každom roku nad 64 bodov z možného počtu 100 bodov. Keď vezmeme do úvahy, že plných 100 bodov predstavuje absolútnu ekonomickú slobodu, znamená to, že ČR sa považuje za jednu z krajín, ktoré majú vysokú ekonomickú slobodu.

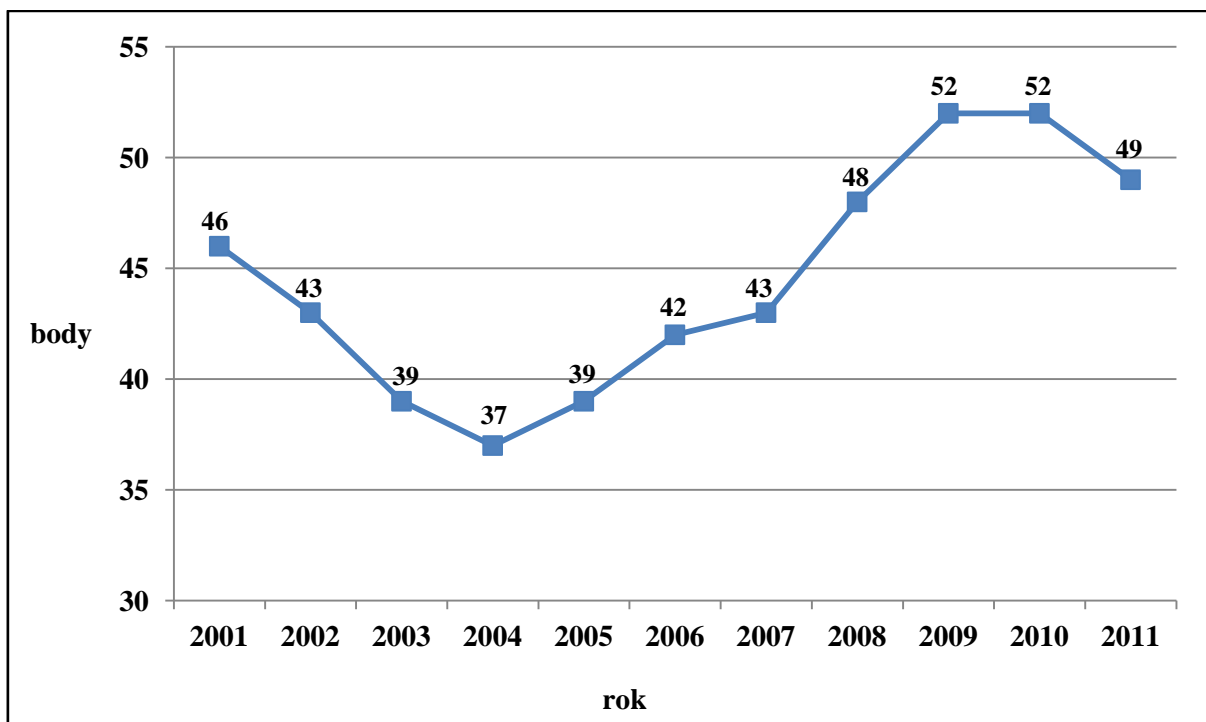
Pre zhodnotenie korupcie je však podstatná jedna z 10 kategórií Indexu IEF, a to konkrétne Sloboda od korupcie. Ak sa pozrieme do tabuľky č. 16 na hodnotenie tejto kategórie, zistíme, že sa významne líši od celkového hodnotenia. Sloboda od korupcie bola ohodnotená oveľa nižšími známami. Vo väčšine sledovaných rokov nedosiahlo hodnotenie ani polovicu z možného počtu získaných bodov. Poradie tejto kategórie v konkurencii ostatných štátov je taktiež nižšie ako u celkového poradia ČR v Indexe IEF.

Tabuľka 16: Vývoj hodnotenia a poradia ČR v Indexe IEF v rokoch 2001-2011

Rok	Hodnotenie (0-100)	Celkové poradie	Hodnotenie – Sloboda od korupcie	Poradie – Sloboda od korupcie
2001	70,2	26.	46	56.
2002	66,5	40.	43	58.
2003	67,5	36.	39	63.
2004	67	35.	37	65.
2005	64,6	46.	39	58.
2006	66,4	40.	42	51.
2007	69,4	40.	43	48.
2008	68,1	39.	48	45.
2009	69,3	36.	52	41.
2010	69,8	33.	52	45.
2011	70,4	28.	49	51.

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov The Heritage Foundation

Obrázok č. 11 nám následne ukazuje vývoj hodnotenia v tomto indexe v rokoch 2001-2011. Môžeme si všimnúť, že krivka je totožná s krivkou hodnotenia ČR v Indexe CPI, avšak s dvojročným posunom.

Obrázok 11: Vývoj hodnotenia ČR v Indexe IEF – kategória Sloboda od korupcie v rokoch 2001-2011

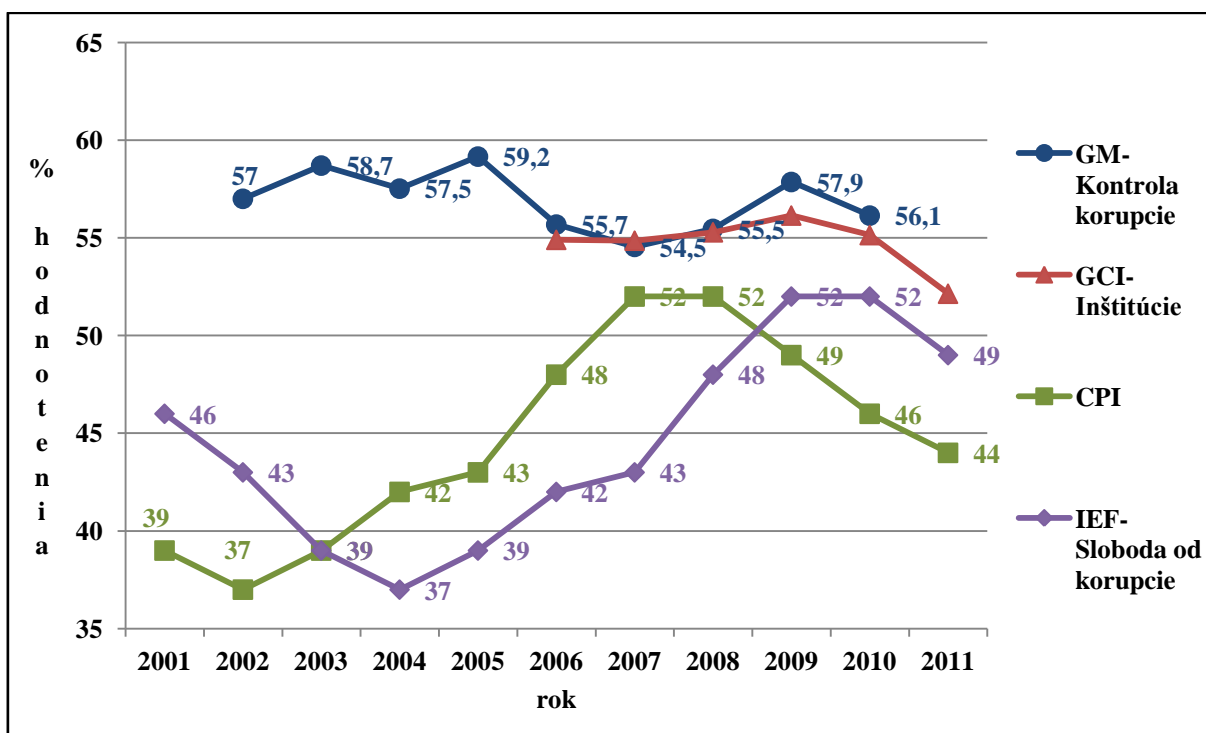
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov The Heritage Foundation

4.1.6. Porovnanie výsledkov ČR v indexoch GM, GCI, CPI a IEF

Po zhodnotení výsledkov ČR v indexoch merania korupcie budeme porovnávať hodnotenie ČR v štyroch indexoch, a to v indexe GM, GCI, CPI a IEF. Každý z tých indexov pochádza z inej skupiny nástrojov na meranie korupcie. Index GM je založený na názoroch expertov, Index GCI na verejnej mienke, Index CPI je zloženým indexom a Index IEF vychádza objektívne merateľných údajov. Kvôli väčšej výpovednej hodnote boli výsledky hodnotenia prevedené do percentuálnych hodnôt, aby mohli byť porovnateľné. Komparácia hodnotení je vykreslená na obrázku č. 12. Do porovnávania boli z Indexu GCI použité údaje až od roku 2006, pretože až od tohto roku bol index založený na 12 pilieroch, jedným z nich je i pilier Inštitúcie. Tento pilier zahnuje hodnotenie korupcie, ako faktoru brániacemu konkurencieschopnosti krajiny. Keďže sa pred rokom 2006 index skladal len z 3 pilierov, tieto údaje by neboli porovnateľné.

Z komparácie hodnotení korupcie pomocou štyroch indexov vyplýva, že najlepšie hodnotenie získala ČR v Indexe GM, za ním nasleduje hodnotenie Indexu GCI, slabšie bola korupcia ohodnotená v rámci Indexu CPI a Indexu IEF. Dá sa teda povedať, že z pohľadu expertného hodnotenia je korupcia v ČR hodnotená o niečo pozitívnejšie, ako z pohľadu verejnosti v Indexe GCI. Slabé hodnotenie ČR v indexe CPI môžeme pripisovať tomu, že je zameraný len na korupciu medzi úradníkmi verejnej správy a politikmi, kde je výskyt korupčného jednania veľmi častý. Z nízkeho počtu bodov v Indexe ekonomickej slobody plynie, že korupcia má silne negatívny vplyv na ekonomickú slobodu v ČR.

Čo sa týka vývoja indexov v čase, všetky štyri pozorované indexy zaznamenali v poslednom období klesajúcu tendenciu. Znamená to teda, že sa podľa indexov situácia s korupciou v ČR zhoršuje. V rokoch 2006 až 2009 mali krivky indexov GM a GCI presne opačný sklon ako krivka Indexu CPI. Hodnotenie expertov je teda výrazne odlišné.

Obrázok 12: Percentil hodnotenia ČR v indexoch GM, GCI, CPI a IEF

Zdroj: Vlastné spracovanie

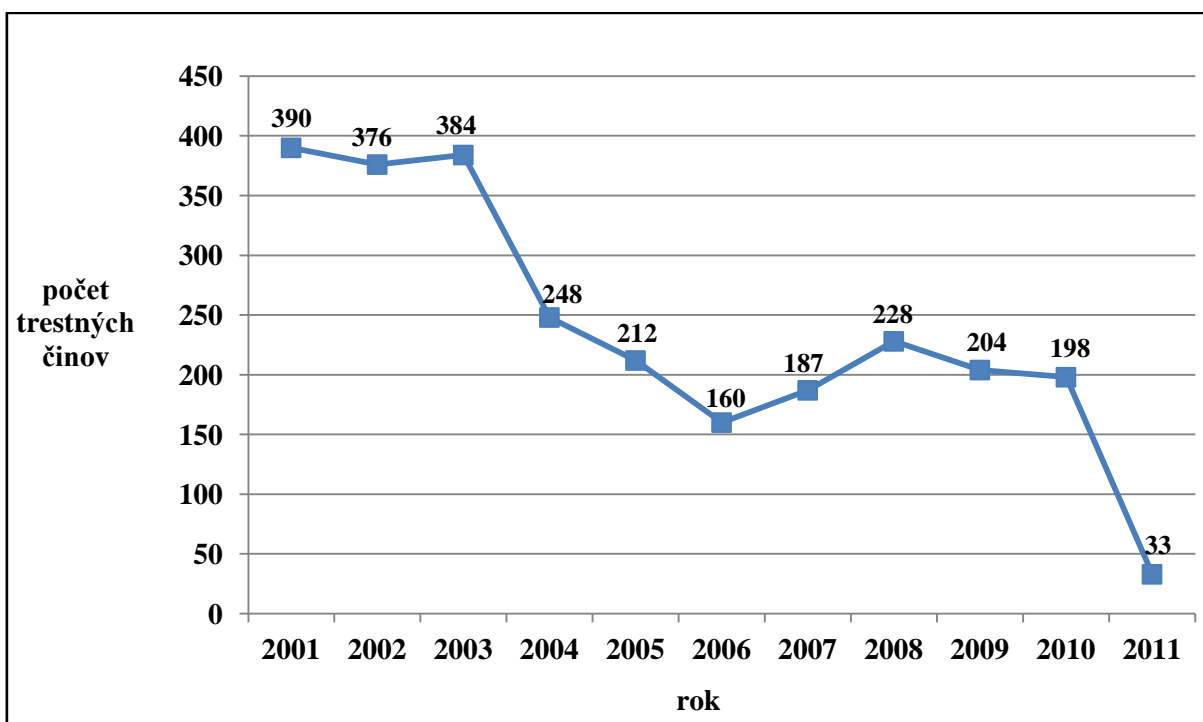
4.2. Hodnotenie korupcie podľa výsledkov merania českých inštitúcií

4.2.1. Vývoj počtu trestných činov korupcie podľa Polície ČR

Korupcia je trestným činom, ktorý je zložité dokázať kvôli skrytým metódam komunikácie medzi uplácajúcim a uplácaným. Zainteresované osoby nehovoria o svojich protiprávnych

aktivitách alebo ich popierajú. Vyšetrovanie je komplikovanejšie kvôli tomu, že vo viacerých prípadoch je korupcia oznamovaná anonymne, a preto nemôžu byť svedkovia ďalej vypočúvaný. Z týchto dôvodov nevypovedá vývoj počtu trestných činov dostatočne o úrovni korupcie v ČR, ale skôr o schopnosti štátu odhaľovať korupčné trestné činy. Preto sa na zhodnotenie miery korupcie nepoužívajú údaje o trestných činoch zo štatistík polície, ale rôzne indexy vnímania korupcie verejnosťou, analytikmi a pod.

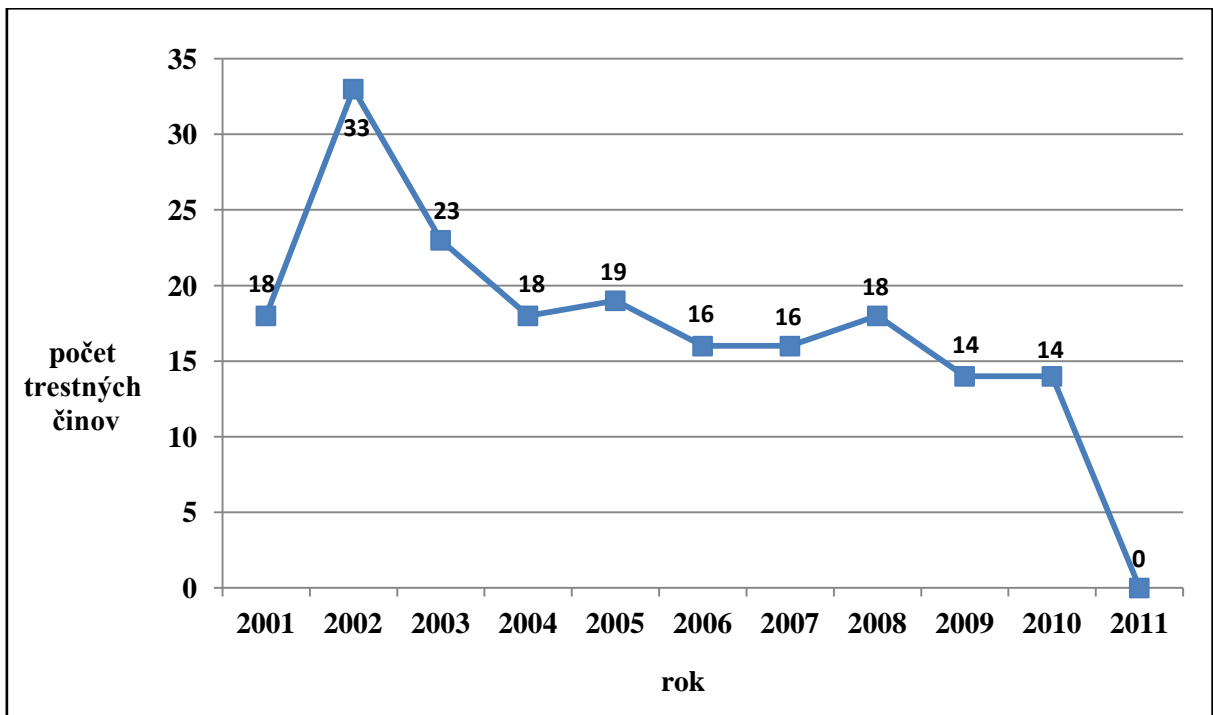
Budeme zisťovať, ako sa vyvíjal počet závažných trestných činov spojených s korupciou zistených za posledných 10 rokov na území ČR. Najviac bolo odhalených trestných činov Zneužitia právomoci verejného činiteľa či úradnej osoby. Obrázok č. 13 zaznamenáva počet trestných činov tohto druhu za obdobie 10 rokov. Je vidno, že od roku 2001 sa počet výrazne znížil. Jeho vývoj mal zostupný trend, až na obdobie medzi rokmi 2006 až 2008, kedy mierne stúpil.

Obrázok 13: Vývoj počtu trestných činov Zneužívania právomoci verejného činiteľa/úradnej osoby v priebehu rokov 2001-2011

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Polície ČR

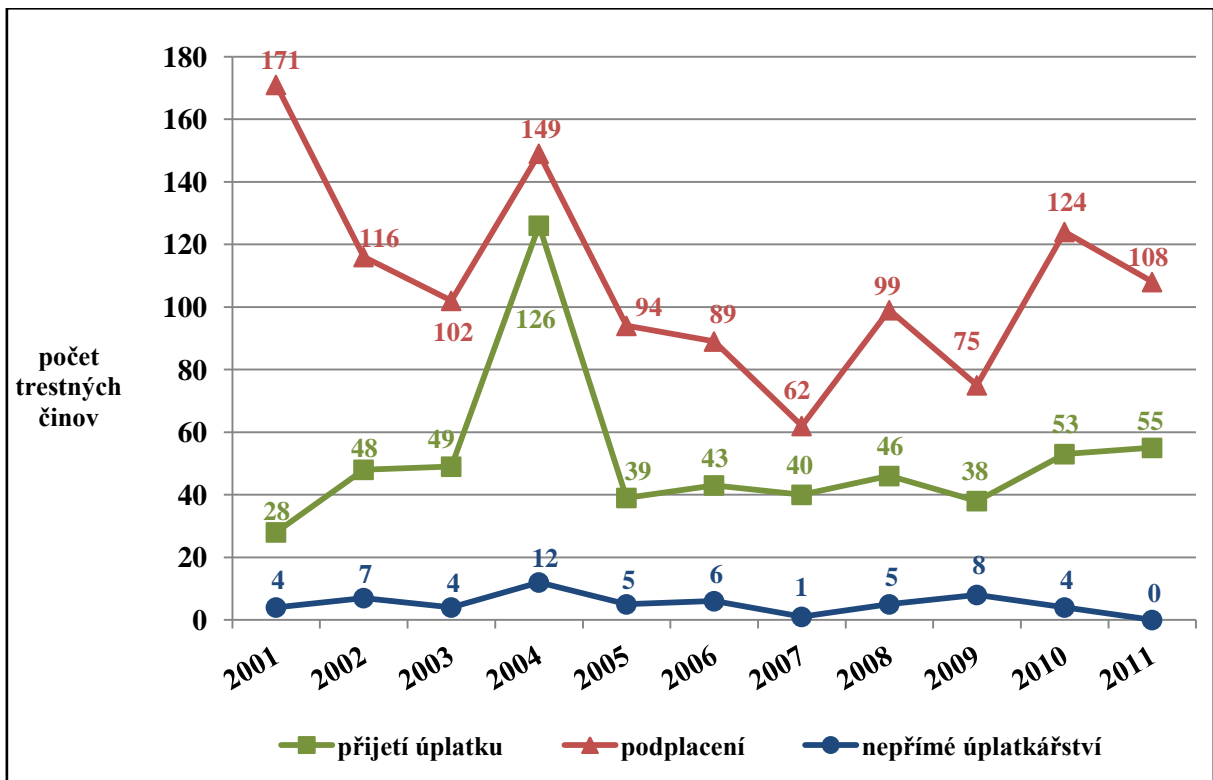
Zreteľne menší počet bolo v ČR evidovaných prípadov trestného činu Marenia výkonu verejného činiteľa či úradnej osoby. I tu môžeme z obrázku č. 14 pozorovať klesajúcu tendenciu vývoja od roku 2001 po rok 2011. V poslednom roku dokonca nebol v ČR odhalený žiadny trestný čin tohto druhu.

Obrázok 14: Vývoj počtu trestných činov Marenia výkonu verejného činiteľa/úradnej osoby v priebehu rokov 2001-2011

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Polície ČR

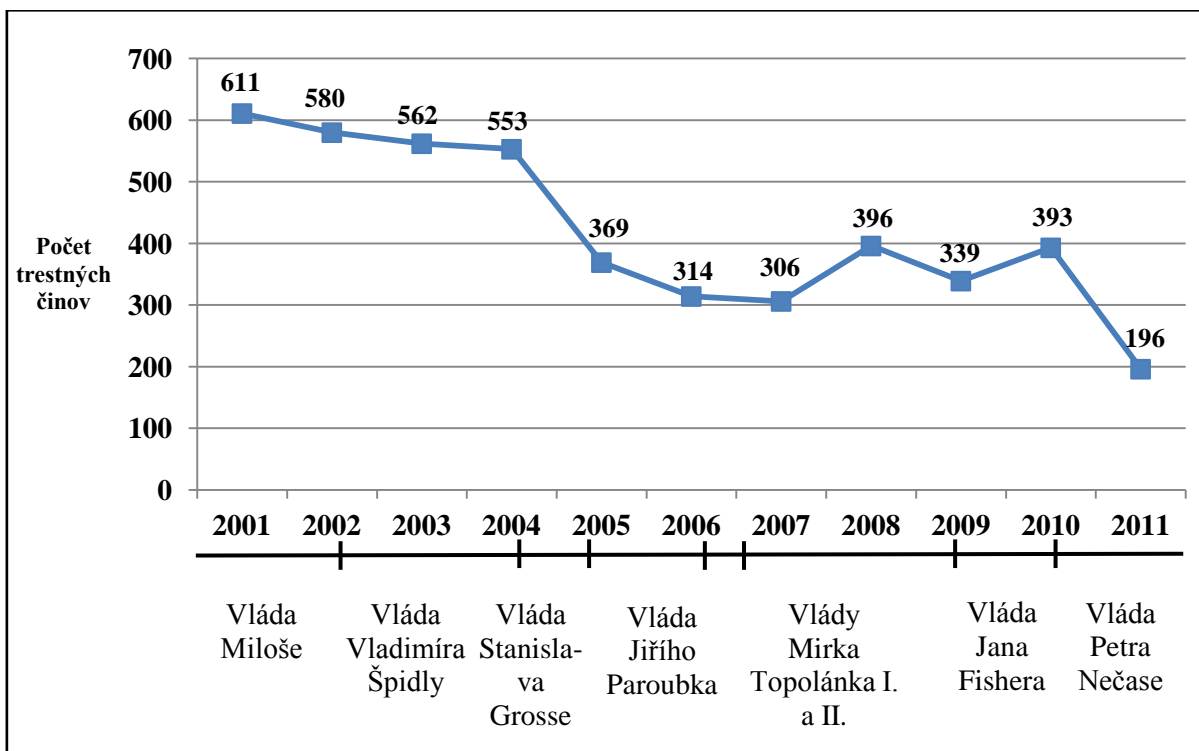
Veľmi častým trestným činom korupcie je úplatkárstvo. Netýka sa len verejných činiteľov a úradných osôb, ale všetkých tých, ktorí priamo prijímajú či poskytujú úplatok alebo páchajú nepriame úplatkárstvo. Najväčší počet trestných činov bol v posledných rokoch zaznamenaný na strane podplácania. Za ním nasleduje prijatie úplatku a najmenej často bolo odhalené nepriame úplatkárstvo. Ako ukazuje graf č.15, vývoj úplatkárstva mal vo všetkých jeho troch formách stagnujúci charakter. Nebol zaznamenaný výrazný prepad v posledných rokoch ako v prípade predchádzajúcich trestných činov.

Obrázok 15: Vývoj počtu trestných činov Úplatkářstva a jeho troch foriem v ČR v rokoch 2001-2011

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Polície ČR

Celkovo sa dá z obrázku č. 16 pozorovať, že sa celkový počet zistených trestných činov súvisiacich s korupciou v priebehu rokov 2001 až 2011 v ČR každým rokom znižoval. Výnimku tvoria roky 2008 a 2010, kedy sa ich počet oproti predchádzajúcemu roku mierne zvýšil. Výrazný prepad ale nastal v rokoch 2005 a 2011. V konečnom dôsledku sa dá zo štatistík zistených trestných činov usúdiť, že Polícia ČR sa na ich odhaľovaní podieľa stále menej. Nedá sa však predpokladať, že by to bolo spôsobené tým, že sú korupčné činy páchané v menšom rozsahu. Ide o schopnosť a snahu polície tieto činy odhaliť. Na to však môže mať i vplyv i korupcia v polícii.

Obrázok 16: Vývoj celkového počtu trestných činov so znakmi korupcie v obdobiach úradovania jednotlivých vlád ČR

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Polície ČR

4.2.2. Výsledky prevádzky protikorupčnej linky 199

Protikorupčná linka ako jedno z opatrení Vlády ČR v boji proti korupcii zahájila svoju činnosť v roku 2008, kedy bolo zaznamenaných na čísle 199 približne 1500 volajúcich. Z toho ani polovica hovorov nebola relevantná, korupcia bola identifikovaná len v 619 prípadoch. V rokoch 2009 a 2010 sa počet volajúcich zvyšoval, avšak percento relevantných hovorov bolo stále nižšie. Naproti tomu, v roku 2011 bolo prijatých menšie množstvo hovorov, no z toho počet relevantných sa zvýšil na 39,1%. V konečnom dôsledku môžeme tvrdiť, že počet hovorov, ktorými bola korupcia skutočne ohlásená, sa stále znižoval.

Tabuľka 17: Údaje o prevádzke protikorupčnej linky 199 od jej založenia

Rok	Celkový počet	Počet hovorov, kedy bola	Približné percento
2008	cca 1500	619	41,27 %
2009	viac než 2000	699	34,95 %
2010	viac než 2500	542	21,68%
2011	1381	540	39,1%

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov MVČR

4.2.3. Ukazovatele transparentnosti trhu verejných zákaziek

Pomocou ukazovateľov transparentnosti trhu verejných zákaziek sa zisťuje, aká časť trhu verejných zákaziek prechádza cez otvorené výberové konania, do ktorého má prístup neobmedzený počet ponúkajúcich. Dosiahnutím transparentnosti trhu verejných zákaziek sa znižuje pravdepodobnosť korupčného jednanía v tejto oblasti.

Index transparentnosti trhu verejných zákaziek – udáva, aké percento prostriedkov vložených v rámci inštitútu verejných zákaziek bolo rozmiestnených prostredníctvom otvoreného konania za rok. Index môžeme vyjadriť ako:

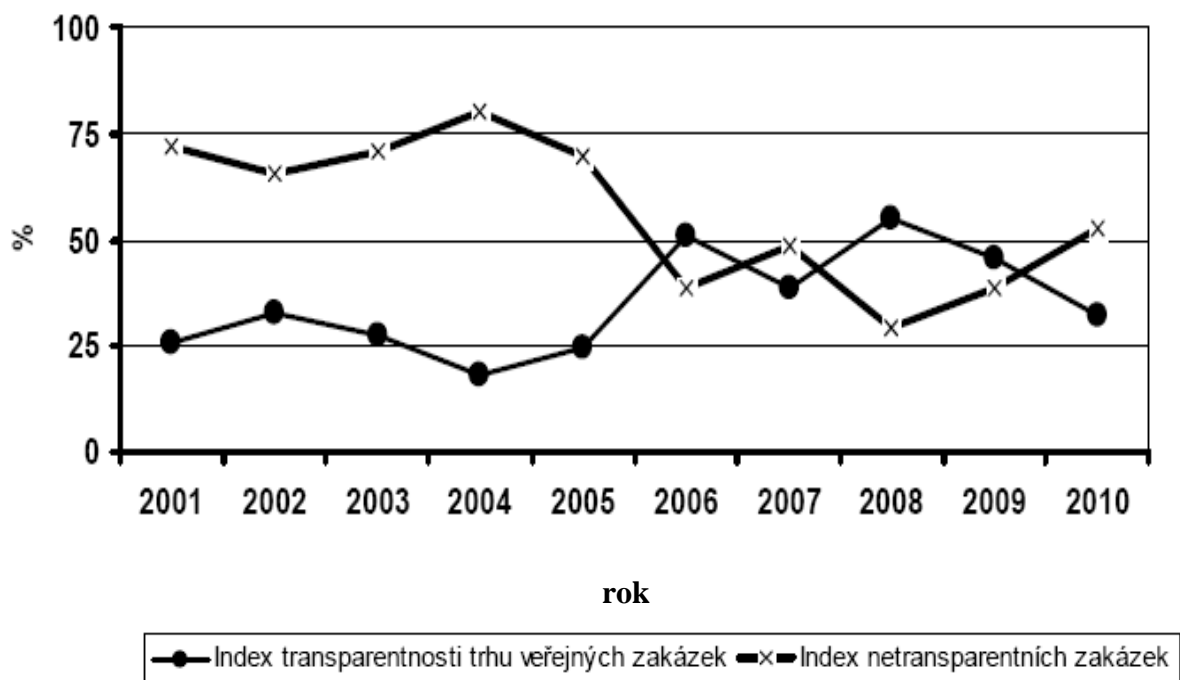
$$I_1 = \frac{\text{objem verejných zákaziek zadaných otvoreným konaním}}{\text{celkový objem trhu verejných zákaziek}} * 100 \quad (1)$$

Index netransparentných zákaziek – pomocou indexu vypočítame percento prostriedkov vynaložených v rámci režimu verejných zákaziek za rok, ktoré boli zadané v režime tzv. zákaziek malého rozsahu a mimo režim zákona o verejných zákazkách. Dá sa vyjadriť ako:

$$I_2 = \frac{\text{objem verejných zákaziek zadaných všetkými typmi zadávacích konaní} \\ \text{definovaných v zákone} \\ \text{s výnimkou zákaziek malého rozsahu}}{\text{celkový objem trhu verejných zákaziek}} * 100 \quad (2)$$

Indexy merajúce transparentnosť trhu verejných zákaziek uverejnila Transparency International Česká republika v rámci projektu Transparentní veřejné zakázky [38].

Obrázok č. 17 ukazuje, že otvoreným konaním prešlo o niečo viac prostriedkov z verejných zákaziek v roku 2010 ako v roku 2001. Je to však stále veľmi nízka hodnota – niečo nad 25%. Pokles v roku 2004 zrejme spôsobila výrazná zmena v legislatívnej úprave verejných zákaziek, a tak niektoré subjekty súťaž z obavy odložili alebo ich zaevidovali do zákaziek pod 2 mil. Kč, ktoré tento zákon neupravuje. Väčšina zákaziek bola do roku 2005 zadaná v režime malých zákaziek, avšak od roku 2006 sa táto situácia zmenila. V roku 2010 znova počet zákaziek malého rozsahu začal prevyšovať.

Obrázok 17: Ukazovatele transparentnosti trhu verejných zákaziek v ČR v rokoch 2001-2010

Zdroj: [11]

4.3. Vplyv korupcie na makroekonomické ukazovatele

Od korupcie ako celospoločenského problému sa nedajú očakávať ani žiadne ekonomické prínosy. Do určitej miery súvisí rozsah korupčného prostredia s úrovňou hospodárstva. Ak korupcia dosiahne vysokej úrovne, môže brániť ekonomickému rozvoju a odlákať zahraničných investorov. V tomto prípade sa už dá vyvodit' vzťah medzi korupciou a vývojom ekonomiky. Nielen korupcia môže ovplyvniť ekonomickú výkonnosť krajiny, ale i úroveň ekonomiky má vplyv na frekvenciu korupčných činov v danej zemi.

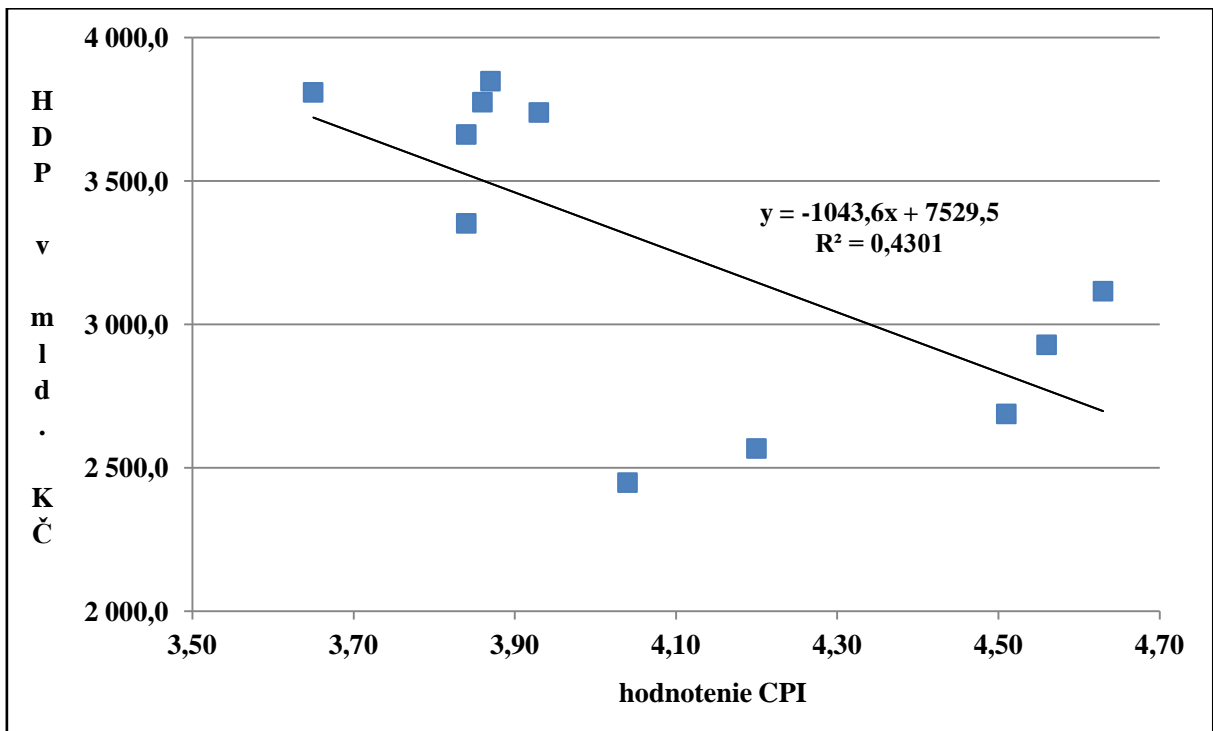
Účelom tejto kapitoly je zistiť, ako spolu súvisí vývoj korupcie a vybraných makroekonomických ukazovateľov v ČR. V tabuľke č. 18 je uvedené, ako sa vyvíjali vybrané makroekonomické ukazovatele v ČR a hodnotenie korupcie v Indexe CPI od roku 2001 po rok 2011.

Tabuľka 18: Vývoj hodnotenia ČR v Indexe CPI a vybraných makroekonomických ukazovateľov v rokoch 2001 - 2011

Rok	Index CPI	HDP (v mld. Kč)	Štátny dlh (v mld. Kč)	Nezamestnanosť (v %)	Príliv priamych zahraničných investícií (v mil. Kč)
2001	4,04	2 448,6	345,0	8,9	214 585,3
2002	4,20	2 567,5	395,9	9,3	277 689,5
2003	4,51	2 688,1	493,2	9,9	59 316,1
2004	4,56	2 929,2	592,9	9,5	127 843,6
2005	4,63	3 116,1	691,2	8,9	279 181,5
2006	3,84	3 352,6	802,5	7,7	123 431,3
2007	3,84	3 662,6	892,3	6	211 943,7
2008	3,87	3 848,4	999,81	6	110 129,6
2009	3,93	3 739,2	1 178,2	9,2	55 793,9
2010	3,86	3 775,2	1 344,1	9,6	117 274,7
2011	3,65	3 809,3	1 499,4	8,6	98 305,9

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Českého štatistického úradu

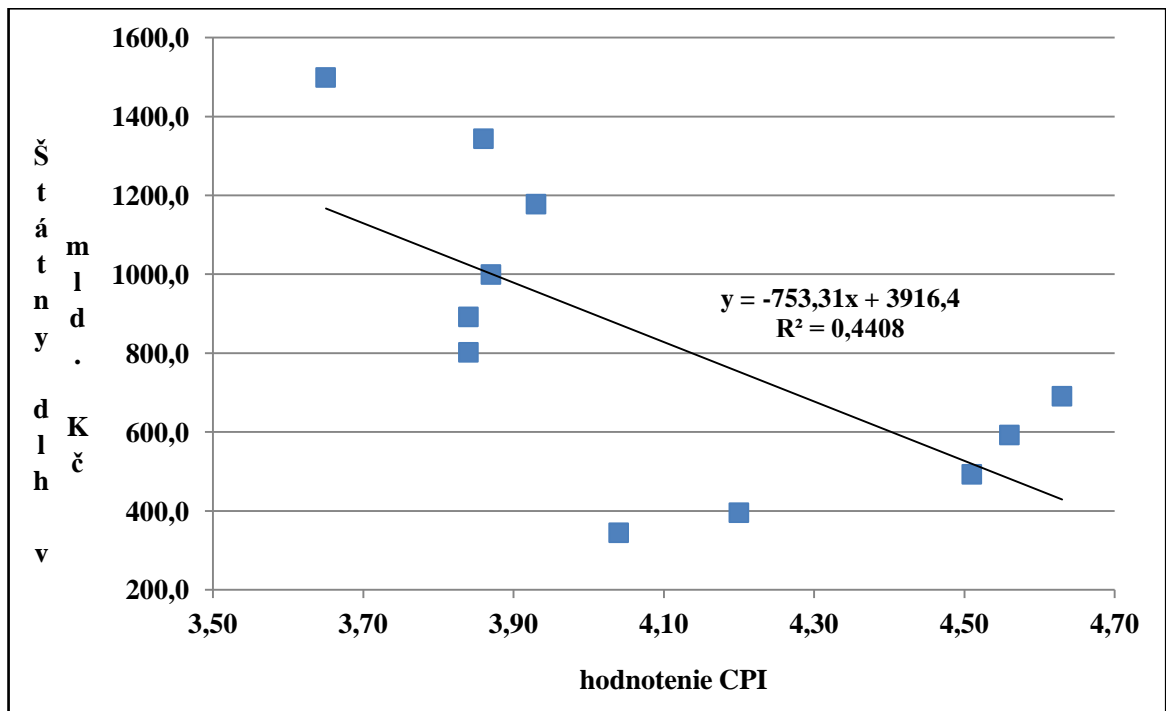
Keď sa bližšie pozrieme na vývoj HDP v ČR od roku 2001, vidíme, že od tohto roku jeho hodnota stúpala, až na rok 2009, kedy sa mierne znížila. Tento pokles môžeme vysvetliť vypuknutím ekonomickej krízy v tomto období. Miera korupcie môže mať väzbu na HDP napr. v dôsledku neistoty, ale i z dôvodu tzv. bribe tax. Je to percento z ročných príjmov, ktoré podniky vydajú na úplatky. Tým pádom klesá ich podiel investícií na HDP. Po zostrojení korelačného grafu na obrázku č.18, do ktorého boli použité hodnoty HDP a Indexu CPI pre ČR od roku 2001, bolo zistené, že korelačná závislosť je veľmi malá, dá sa povedať že skoro žiadna. Hodnota HDP stúpala a hodnotenie v Indexe CPI sa v posledných rokoch zhoršovalo. Korelačnou závislosťou sa teda nedá preukázať vzťah medzi vývojom HDP a korupcie. Je to preto, že na HDP má vplyv mnoho iných faktorov a vplyv korupcie je nepatrný. Vzťah medzi HDP a korupciou je silnejší v krajinách s relatívne nízkou korupciou a menší v krajinách, kde sa dá miera korupcie odhadnúť.

Obrázok 18: Korelácia medzi HDP a hodnotením ČR v Indexe CPI v priebehu rokov 2001 - 2011

Zdroj: Vlastné spracovanie

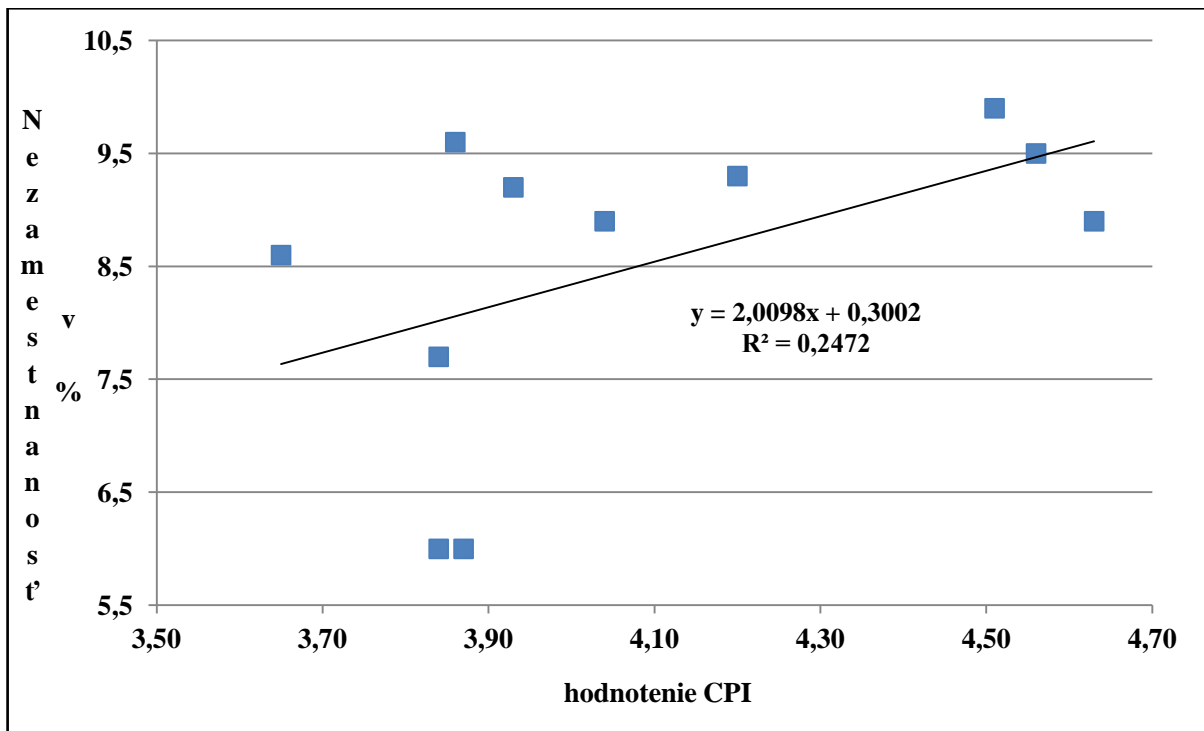
Korupcia môže byť zdrojom nefunkčnosti štátneho hospodárenia. Neefektívne hospodárenie z dôvodu korupcie môže nielen zvyšovať výdaje štátneho rozpočtu, ale negatívne pôsobiť i na príjmy v podobe daní. Ak budeme preverovať závislosť medzi výškou štátneho dlhu a korupciou v ČR (obrázok č. 19), dopracujeme sa k podobnému výsledku ako v prípade HDP. Nebol preukázaný silný vzťah medzi výškou štátneho dlhu a mierou korupcie podľa Indexu CPI. Podľa trendovej čiary sa však pri nízkych hodnotách indexu štátny dlh znižuje. Korupcia sa pričínila na výraznom narastaní štátneho dlhu v posledných rokoch len malým podielom, preto sa nedá považovať za jednu z priamych príčin jeho vývoja.

Obrázok 19: Korelácia medzi výškou štátneho dlhu a hodnotením ČR v Indexe CPI v priebehu rokov 2001 - 2011

Zdroj: Vlastné spracovanie

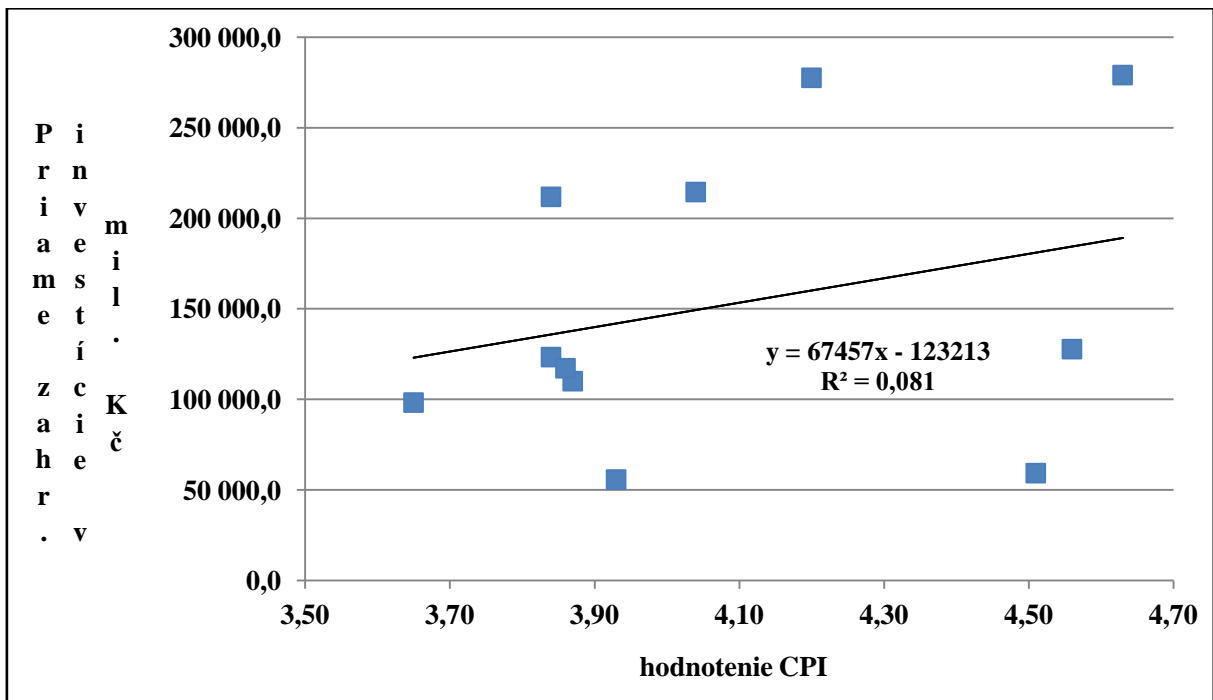
Nepriamo môže na vývoj nezamestnanosti pôsobiť i stav korupčného prostredia. Ak korupcia spôsobí zvýšenie výdajov v podnikoch, môže sa stať, sa zvýšia ceny statkov a služieb. To spôsobí zníženie dopytu po nich a následne i obmedzenie produkcie. Týmto spôsobom sa môže nepriamym vplyvom korupcie zvýšiť nezamestnanosť. Na základe korelačnej analýzy na obrázku č. 20 bola dokázaná len malá závislosť korupcie a miery nezamestnanosti. Zase ale môžeme povedať, že na nezamestnanosť v ČR majú viac vplyv iné faktory, ako napr. ekonomická kríza. Medzi rokmi 2008 a 2009 bol zaznamenaný skok v náraste nezamestnanosti. Korupcia sa na vývoji počtu nezamestnaných v ČR v posledných rokoch nepodieľa.

Obrázok 20: Korelácia medzi nezamestnanosťou a hodnotením ČR v Indexe CPI v priebehu rokov 2001 - 2011

Zdroj: Vlastné spracovanie

Na záver si objasníme ešte posledný makroekonomický ukazovateľ vo vzťahu ku korupcii. Vytvorenie korelačného grafu na obrázku č. 21 z dvoch skupín údajov, a to z hodnôt prílivu priamych zahraničných investícií a hodnotenia Indexu CPI, nám pomohlo zistiť, že sa neprejavil žiadny vplyv korupcie na príliv investícií zo zahraničia. Koeficient determinácie nadobudol hodnotu 0,081, čo je príliš nízka hodnota.

Obrázok 21: Korelácia medzi prílivom priamych zahraničných investícií a hodnotením ČR v Indexe CPI v priebehu rokov 2001 - 2011

Zdroj: Vlastné spracovanie

Z komparácie korupcie v s makroekonomickými ukazovateľmi v ČR o roku 2001 do roku 2011 bolo zistené, že korupcia síce môže byť jedným z faktorov negatívneho vývoja ekonomiky, no nebol preukázaný priamy vplyv na zhoršenie týchto ukazovateľov. Jej pôsobenie prináša hospodárskej politike určite radu problémov, ale existujú výraznejšie faktory podieľajúce sa na vývoji hospodárstva v ČR.

4.4. Korupcia v ČR z pohľadu podnikateľov

Napriek tomu, že o korupcii sa najčastejšie hovorí v spojení s orgánmi verejnej správy, nie je výnimkou ani v súkromnom sektore. I podnikatelia si pre zlepšenie situácie pomáhajú často týmto spôsobom. Korupcia predstavuje významnú prekážku hospodárskej súťaže.

V podnikaní a iných podobných vzťahoch súvisiacich s podnikaním sa korupcia vyskytuje napr. v podobe nekalej súťaže, alebo formou podplácania manažéra či obchodného zástupcu. Korupciou poškodzujú vo svoje prospech vlastníka firmy a zhoršujú imidž podniku.

Hodnotenie vnímania korupcie v podnikateľskom resp. v súkromnom sektore je zahrnuté do prieskumu GCB. Ako vidíme v tabuľke č. 19, korupcii v podnikateľskom prostredí v ČR boli v Globálnom barometri korupcie pridelené známky od 3,1 do 3,4 z možných 5 bodov. Neboli teda v priebehu rokov 2004 až 2010 zaznamenané žiadne veľké zmeny.

Tabuľka 19: Vývoj hodnotenia podnikateľského/súkromného sektoru v GCB v ČR v rokoch 2004-2010

Rok	Hodnotenie - Podnikateľský/súkromný sektor
2004	3,1
2005	3,1
2006	3,4
2007	3,3
2009	3,4
2010	3,3

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Transparency International

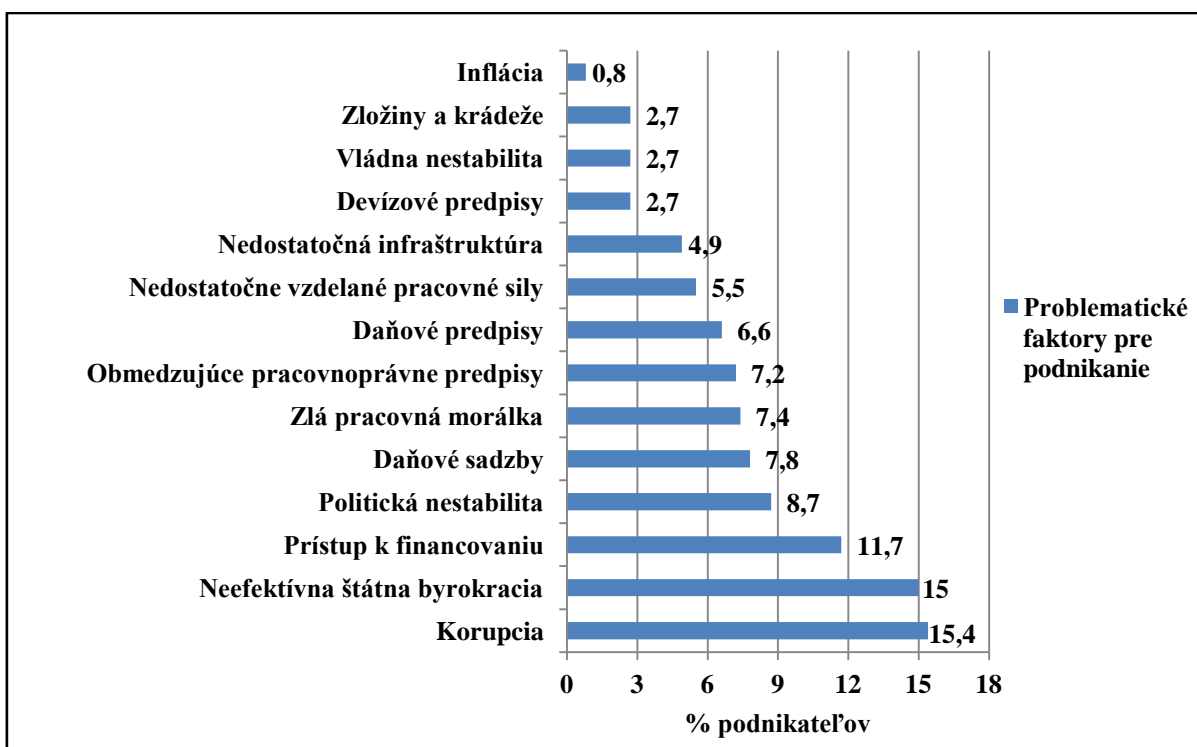
Podnikateľský sektor skončil v priemernom hodnotení GCB za roky 2004-2010 spomedzi ostatných odvetví (tabuľka č.20) ako šiesta najskorumpovanejšia oblasť v ČR. Ocitol sa na lepšej pozícii než Polícia ČR, politické strany, verejní úradníci, súdnictvo či parlament.

Tabuľka 20: Priemerné hodnotenie inštitúcií a odvetví v ČR za obdobie rokov 2004 – 2010 podľa GCB

Inštitúcie a odvetvia	Priemerné hodnotenie (2004-2010)	Poradie
Politické strany	3,717	2.
Parlament/Legislatíva	3,450	5.
Právny systém/Súdnictvo	3,483	4.
Polícia	3,720	1.
Podnikateľský/súkromný sektor	3,267	6.
Daňové príjmy	2,700	12.
Médiá	2,833	10.
Zdravotníctvo	3,125	7.
Vzdelanie	2,780	11.
Registre a povolenia	2,875	9.
Utility	2,350	14.
Armáda	2,940	8.
Mimovládne organizácie	2,520	13.
Náboženské orgány	2,300	15.
Úradníci verejnej a štátnej správy	3,700	3.

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Transparency International

V správe Global Competitiveness Report 2010 – 2011 sa objavila okrem Indexu GCI i anketa, v ktorej odpovedali podnikatelia na otázku, aké faktory považujú za najväčší problém pri podnikaní. Na zozname bolo 15 faktorov a respondenti z nich mali vybrať 5 najproblematickejších vo svojej krajine. Číslom 1 označili ten najproblematickejší a ako číslo 5 najmenej problémový faktor pre podnikanie. Na obrázku č. 22 sú zobrazené výsledky tohto prieskumu medzi podnikateľmi. Prvé miesto rebríčku obsadila korupcia, ktorá získala 15,4 %. Tesne za ňou stojí neefektívna štátna byrokracia, ktorá je považovaná taktiež za veľmi významnú prekážku v podnikaní.

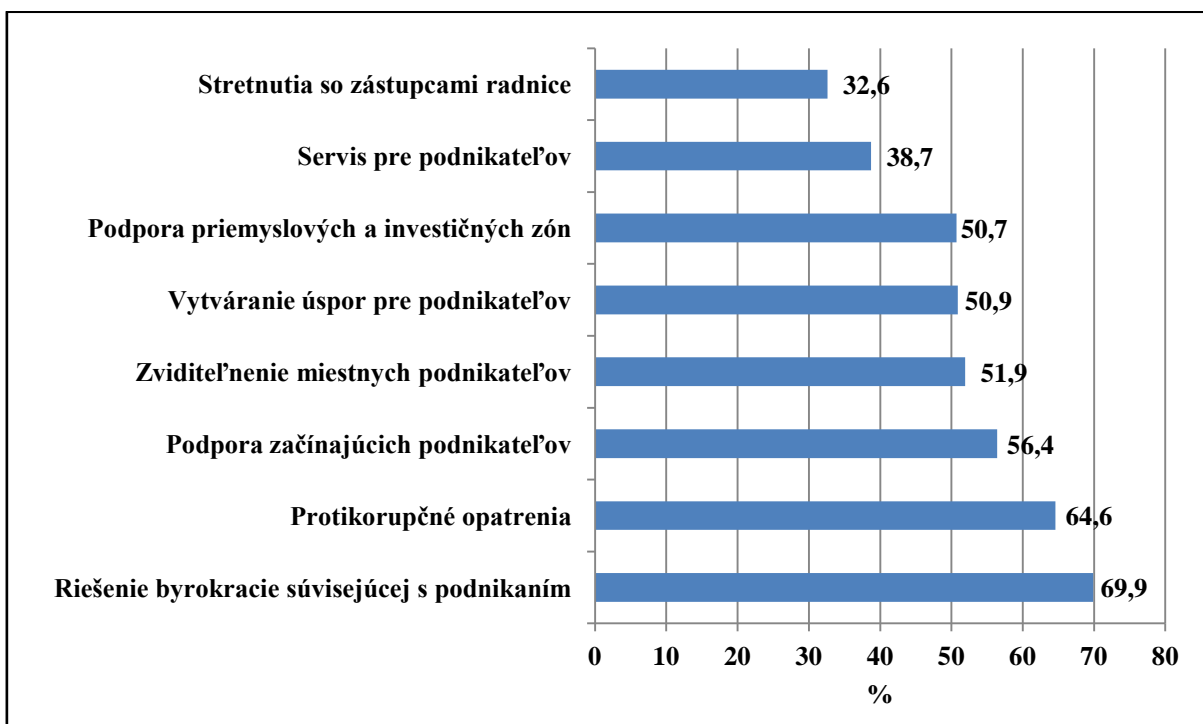

Obrázok 22: Najproblematickejšie faktory pre podnikanie

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Svetového ekonomického fóra

Korupcia skrátka predstavuje úskalie pre rozvoj podnikania v ČR. Podnikanie nie je ale postihnuté len korupčnými činmi zo strany samotných podnikateľov, ale i zo strany inštitúcií verejnej správy. S týmto sektorom prichádzajú podnikatelia veľmi často do styku. Úlohou štátu by však malo byť vytvárať také prostredie, ktoré zvyšuje šance jednotlivcov uskutočniť svoje ciele a plány. Podľa Prieskumu Hospodárskej komory ČR je pre podnikateľov zo strany verejnej správy najdôležitejšie riešenie byrokracie súvisiacej s podnikaním a protikorupčné opatrenia, ako uvádza obrázok č. 23. Potvrďuje sa tým teda výskum uvedený v správe Global Competitiveness Report 2010-2011, v ktorom boli určené ako najproblematickejšie faktory

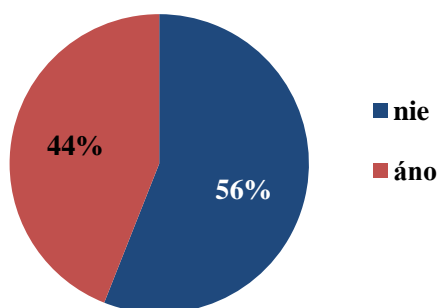
podnikania korupcia a byrokracia. Sú to činitele, ktoré vnímajú podnikatelia ako najviac nepriaznivé pre svoju činnosť.

Obrázok 23: Čo je v prístupe verejnej správy pre podnikateľov najdôležitejšie?

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov Hospodárskej komory ČR

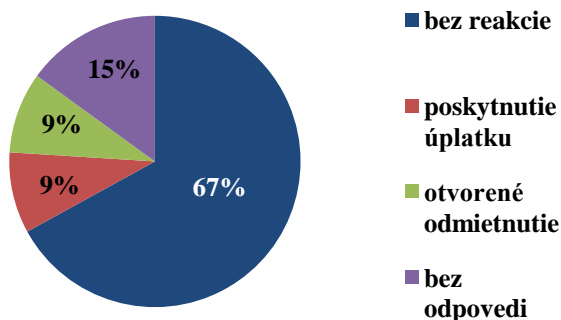
Pri skúmaní konkrétneho počtu podnikateľov, ktorý si mohli pomôcť pri podnikaní poskytnutím úplatku sa zistilo, že až 44 % podnikateľov malo túto príležitosť. Pomer odpovedí uvádza obrázok č. 24. Údaje zistila GfK Czech pre spoločnosť Ernst & Young. Výskum bol realizovaný na vzorke 1349 respondentov, z ktorých bolo 347 podnikateľov z firiem s obratom nad 100 miliónov ročne [42].

Obrázok 24: Pomer podnikateľov podľa naskytnutia možnosti získať úplatkom výhodu v podnikaní (2011)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa GfK Czech

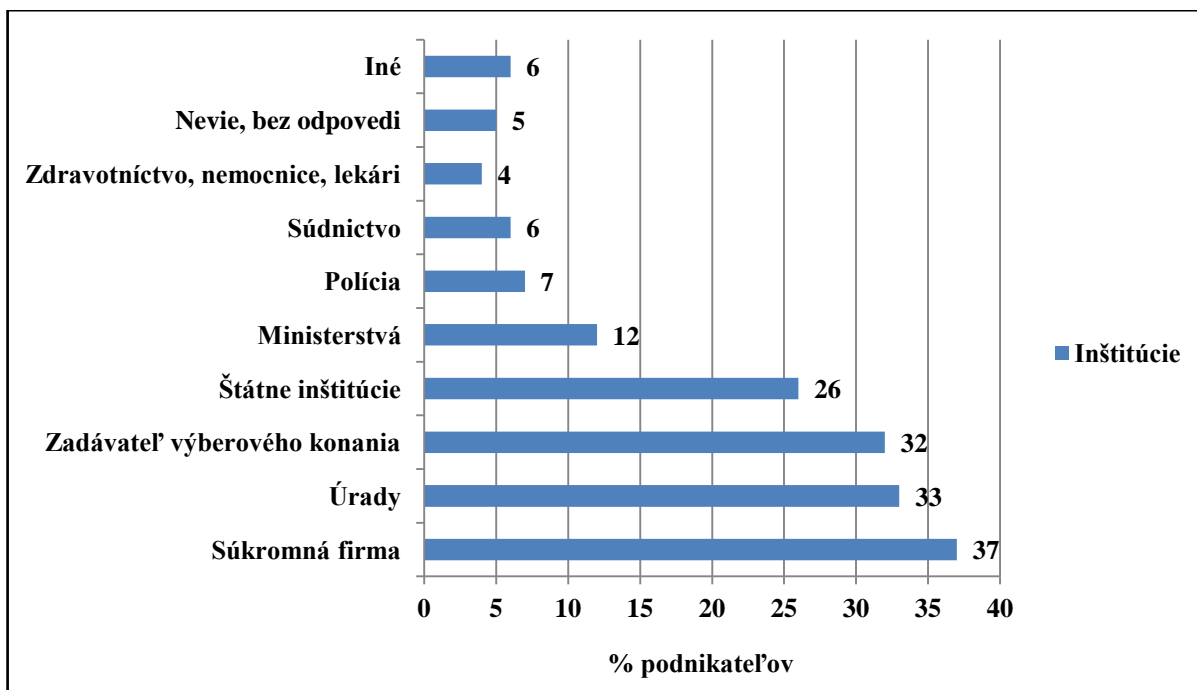
Obrázok č. 25 ukazuje, ako reagovali podnikatelia na možnosť poskytnúť úplatok. Zo všetkých podnikateľov až 67% uviedlo, že vôbec na túto ponuku nereagovalo. Ďalej sa v prieskume zistilo, že 9% z nich úplatok poskytlo a rovnaké percento otvorene túto možnosť zamietlo. Samozrejme treba brať do úvahy, že sa jedná o výsledky ankety a nedá sa očakávať, že sa každý páchatel' ku korupčnému činu prizná.

Obrázok 25: Reakcie podnikateľov na možnosť získať výhodu v podnikaní pomocou úplatku (2011)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa GfK Czech

Čo sa týka miest, kde sa podnikatelia stretli s možnosťou uplácať, najčastejšie sa podľa prieskumu mohli s korupciou stretnúť v súkromných firmách. Až za nimi sa umiestnili úrady, či zadávateľ výberového konania na verejné zákazky, či štátne inštitúcie (obrázok č. 26).

Obrázok 26: Kde sa podnikatelia stretli s možnosťou uplácať (2011)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa GfK Czech

Z prieskumov vnímania korupcie zo strany podnikateľov vyplýva, že korupcia je dnes značným, ak nie najzávažnejším problémom pri podnikateľskej činnosti. Ovplyvňovaním vedúcich pracovníkov úplatkami sa upúšťa od plnenia cieľov podniku a uprednostňujú sa osobné výhody. Znižuje to i investičnú aktivitu firiem. Podnikatelia by na druhej strane privítali väčšiu protikorupčnú snahu zo strany verejných inštitúcií, kde ich znepokojuje silná korupcia a tiež účinnejšie riešenie byrokracie. Verejné inštitúcie majú na podnikanie znateľný vplyv, z hľadiska poskytovania rôznych povolení, žiadostí alebo zadávania verejných zákaziek. Riešenie týchto hlavných problémov by podľa názoru podnikateľov podporilo ich podnikateľské aktivity.

5. REKAPITULÁCIA A ODPORUČENIA

V priebehu rokov sa korupcia stala celosvetovým fenoménom. U nás sa riešenie tejto otázky dostalo do popredia v 90. rokoch 20. storočia. V minulosti sa síce taktiež korupčné jednanie objavovalo, ale táto téma nebola natoľko medializovaná a postupom času sa čoraz častejšie stávala predmetom záujmu rôznych inštitúcií. Často sa korupcia objavuje v rôznych odborných diskusiách a na povrch sa vynára mnoho korupčných káuz. Korupcia je všade tam, kde existuje určitá moc rozhodovať o druhých. Snáď ani nemusíme dokazovať, že je úkazom negatívnym a má dopad na rôzne oblasti života. Je problémom nielen etickým, ale i politickým a ekonomickým. Existujú rôzne druhy korupcie a nadobúda množstvo rozličných foriem. V konečnom dôsledku ide o získanie výhody na svoju stranu neoprávnenou formou. Korupcia rozkvitá tam, kde rastie moc a nepriehľadnosť činnosti aktérov korupčného vzťahu. Jej rozsah sa zväčšuje úpadkom morálnych hodnôt, konzumným spôsobom života a nedostatkom zodpovednosti.

Mnoho inštitúcií si postupom času začalo uvedomovať závažnosť dopadov korupcie na celú spoločnosť. Začali sa čoraz viac otázkou korupcie zaoberať. Dnes existuje na svete i v ČR veľa rôznych vládnych i mimovládnych organizácií, ktoré sa snažia zmerať rozsah korupcie v krajinách. Medzi najznámejšie patrí organizácia Transparency International, ktorá má svoje pobočky po celom svete. Jej činnosť je zameraná na boj proti korupcii. Aby mohla proti korupcii bojovať, musí ju taktiež merať, aby vedela v ktorých odvetviach má vyvíjať najviac protikorupčné aktivity. Na meranie korupcie sa používajú indexy založené na výsledkoch vnímania korupcie verejnosťou, názoroch expertov alebo objektívnych údajoch. V skutočnosti sa ale korupcia nedá úplne pravdivo zmerať, pretože v mnohých prípadoch sa ju podarí páchatelom korupcie zatajiť. Indexy vypovedajú skôr o tom, aká je vnímaná miera korupcie v krajinách. Zo svetových inštitúcií sa ďalej zaoberajú korupciou Rada Európy, Svetová banka, Európska banka pre obnovu a rozvoj, Svetové ekonomické fórum a mnohé ďalšie. Ich snahou je zmapovať výskyt korupcie, vykonávať prevenciu a nakoniec hlavne s týmto veľkým problémom bojovať.

Medzinárodné nástroje na meranie korupcie môžeme rozdeliť do 3 skupín. Sú to expertné hodnotenia, prieskumy verejnej mienky, zložené indexy a nástroje založené na objektívnych údajoch. Medzi expertné hodnotenia patrí Index Governance Matters (GM) vytvorený Svetovou bankou. Je zložený z šiestich čiastkových indexov a jedným z nich je Index Kontrola korupcie. Typickými indexmi, ktoré zaznamenávajú názor verejnosti na korupciu, sú Global Competitiveness Index (GCI) a Globálny barometer korupcie (GCB). GCI skúma

12 pilierov. Skúmanie korupcie je zahrnuté v pilieri Inštitúcie. V Globálnom barometri korupcie sú spracované odpovede verejnosti na otázky týkajúce sa korupcie. Výsledky vypovedajú o tom, ako sú korupčné prostredie a boj s korupciou vnímané verejnosťou a aké sú ich vlastné skúsenosti s korupčnými činmi. Asi najznámejší index merania korupcie je Index vnímania korupcie (CPI). Index čerpá údaje z prieskumov uskutočnených medzi podnikateľmi a tiež analytikmi. Nevýhodou je, že je zameraný len na verejný sektor. Objektívne údaje používa na zhodnotenie korupcie napr. Index ekonomickej slobody (IEF). Index je zameraný na 10 parametrov ekonomickej slobody v hodnotených krajinách a jedným z nich je i Sloboda od korupcie.

Čo sa týka Českej republiky, existuje tu tiež viacero organizácií zaoberajúcich sa touto témou. Svoju pobočku má v ČR i Transparency International. Proti korupcii sa snaží zasahovať i Ministerstvo vnútra Českej republiky a samozrejme by mala aktivitu vyvíjať i Polícia ČR, keďže je orgánom činným v trestnom konaní. V ČR majú sídlo taktiež rôzne občianske združenia a neziskové organizácie, ktoré majú otázku riešenia korupcie zaradenú do rozsahu svojich aktivít. Medzi takéto organizácie patrí napr. Růžový panter, Otevřená společnost či Nadace rozvoje občanské společnosti (NROS). Významnými aktivitami v boji proti korupcii v ČR sú Stratégia vlády proti korupcii a protikorupčná Linka 199. V Stratégii vlády proti korupcii sú vždy na určité obdobie vydané opatrenia, ktorými by sa malo predchádzať vzniku korupčných príležitostí a zvýšiť pravdepodobnosť odhalenia korupčných činností. Zameriava sa na oblasti verejnej správy, verejných zákaziek, ďalej opatrenia nariadené orgánom činným v trestnom konaní a v oblasti moci zákonodarnej.

Pri hodnotení korupcie v ČR sa môže vychádzať z rôznych údajov. Sú na jednej strane výsledky medzinárodných indexov merania korupcie, do ktorých bola zahrnutá i ČR. Na druhej strane vývoj počtu trestných činov so znakmi korupcie zachytávajú štatistiky Polície ČR. Vo svetových indexoch slúžiacich na meranie korupcie dostala ČR priemerné hodnotenie v porovnaní s hodnotením ostatných štátov. Najlepšie si viedla od roku 2001 po rok 2011 v Indexe GM a najnižšie percento bodov získala v zloženom Indexe CPI zacielenom na hodnotenie korupcie vo verejnom sektore. U všetkých indexov si však v posledných rokoch ČR pohoršila v rámci získaných bodov. Opačný vývojový trend výskytu korupcie ale zachytávajú štatistiky Polície ČR. Od roku 2001 bol zaznamenaný prudký pokles počtu trestných činov Zneužívania právomoci verejného činiteľa a Marenia výkonu verejného činiteľa či úradnej osoby. Počet trestných činov úplatkárstva sa v priebehu rokov 2001 až 2011 udržiava na svojej priemernej úrovni, no počet prijatých úplatkov mierne stúpol. Tak ako prieskumy verejnej mienky či názory analytikov nevytvádzajú spoľahlivo o rozsahu

páchanej korupcie v ČR, tak ani štatistiky Polície nepodávajú úplný obraz o korupčnej činnosti v štáte, pretože sa jedná len o trestné činy, ktoré boli odhalené.

Nedajú sa poprieť negatívne dôsledky korupcie na ekonomiku. Korupcia celkovo škodlivo pôsobí na konkurencieschopnosť zeme a spomaľuje ekonomický rast. Miera závislosti makroekonomických ukazovateľov na rozsahu korupcie je však nízka. Korupcia na vývoj týchto ukazovateľov síce nepôsobí pozitívne, no nemá na ne tak silný vplyv, aby bola dokázaná vysoká korelačná závislosť. Na hospodársky vývoj krajiny pôsobí mnoho ďalších významných faktorov.

O korupcii sa väčšinou hovorí v súvislosti s verejným sektorom. Pravdou však je, že vysoká skorumpovanosť sa dá pozorovať i čo sa týka podnikateľského či súkromného sektoru. Podľa Globálneho barometra korupcie je tento sektor šiestou najskorumpovanejšou oblasťou v ČR. Najčastejšie sa jedná o podplácanie vedúcich predstaviteľov podnikov a manažérov, ktorí majú za úlohu prijímať dôležité rozhodnutia. V prieskume medzi podnikateľmi však len menšia polovica priznala, že mali príležitosť zlepšiť si situáciu úplatkom a len 9% z nich uviedlo, že tak i učinili. Treba však podotknúť, že tento prieskum sa konal na malej vzorke podnikateľov. Dá sa ale predpokladať, že i pri väčšom počte respondentov by sa k poskytnutiu či prijatiu úplatku priznala len malá časť. Z pohľadu podnikateľov je ale korupcia najväčšou prekážkou v ich podnikateľskej činnosti. Privítali by väčšiu transparentnosť verejnej správy. Znepokojuje ich spôsob výberového konania na verejné zákazky a privítali by väčšie protikorupčné opatrenia zo strany verejných inštitúcií.

Ako z výskumov vyplýva, boj proti korupcii zo strany rôznych inštitúcií i vlády nie je dostačujúci. Korupčná situácia v ČR sa nezlepšuje. Je nutné nielen prijímať opatrenia, ktoré majú zabrániť či predchádzať korupcii. Veľmi potrebné je tiež zvýšiť kontrolu, vymáhateľnosť určených pravidiel a snažiť sa o zlepšenie úspešnosti odhaľovania korupčného jednania. Subjekty korupčného vzťahu sú si vedomé, že ak je riziko odhalenia ich nelegálnych činov nízke, majú lepšie podmienky naďalej pokračovať v takomto spôsobe jednania. Ďalším krokom v odstraňovaní korupcie je oboznamovať verejnosť, že korupcia by nemala byť súčasťou života, čo by viedlo k zvýšenej citlivosti občanov na takýto druh správania. Korupcia je závažným problémom a preto by sa malo k jeho riešeniu pristupovať zodpovedne.

ZÁVER

Hlavným cieľom tejto diplomovej práce bolo charakterizovať korupciu a jej rôzne formy, definovať nástroje používané na meranie korupcie a pomocou týchto nástrojov zmapovať vývoj korupcie v Českej republike za posledné roky. Na základe získaného hodnotenia korupcie následne zistiť jej vplyv na vývoj vybraných makroekonomických ukazovateľov.

Práca bola rozdelená do dvoch častí, na časť teoretickú a praktickú. Účelom teoretickej časti bolo postupne získať prehľad nielen o tom, čo korupcia vlastne je a akých foriem môže nadobudnúť, ale i aké oblasti ňou môžu byť zasiahnuté a tým si utvoriť vlastný názor na závažnosť tohto celospoločenského problému. V praktickej časti boli už na základe získaných údajov vyhodnotené a porovnané výsledky meraní korupcie v Českej republike pomocou rôznych nástrojov a preskúmaný jej dopad na ekonomiku.

Pre splnenie cieľa práce bolo teda potrebné vysvetliť si pojmy ako korupcia, jej druhy a formy, príčiny vzniku, fázy vývoja, oblasti v ktorých je prítomná a tiež veľmi potrebná prevencia pred korupciou. Po objasnení tejto problematiky môžeme tvrdiť, že korupcia nadobúda rôznych podôb a foriem a nejedná sa teda len o úplatkárstvo, s ktorým si často mnohí korupciu spájajú.

V druhej kapitole boli vymedzené svetové inštitúcie skúmajúce korupciu a konkrétne spôsoby, ktoré sa používajú na meranie korupcie vo svete. Jedná sa o indexy hodnotiace korupčné prostredie v mnohých štátoch sveta. Ako podklad na pre vytvorenie rebríčka najskorumpovanejších krajín či oblastí, používajú názory expertov, verejnosti alebo objektívne merateľné údaje. Svetové indexy merania korupcie zahrňujú i hodnotenie Českej republiky. O zmeranie korupcie sa pokúša mnoho organizácií a bolo vytvorených množstvo hodnotení. To svedčí o tom, že korupcia trápi viaceré štáty a jej objektívne zmeranie nie je jednoduché dokonca by sa dalo povedať ani možné.

Ďalšia kapitola práce je už zameraná výlučne na Českú republiku. Taktiež tu sídlia mnohé organizácie, ktoré radia mapovanie či boj proti korupcii na zoznam svojich aktivít. Boj proti korupcii nie je pre Českú republiku žiadnou novinkou. I tu sa stretávame s ťažkou úlohou nielen zistiť mieru korupcie, ale i prijať opatrenia na zastavenie jej rozširovania. Snaha o zamedzenie rozmachu korupčného jednania dokazuje len to, že tento fenomén dnešnej doby neobišiel ani Českú republiku.

Korupcia v Českej republike bola v práci hodnotená v rozmedzí rokov 2001–2011 na základe výsledkov meraní medzinárodných nástrojov na meranie korupcie a štatistík

Polície Českej republiky o počte trestných činov so znakmi korupcie. Z celosvetových inštrumentov na meranie boli vybrané hodnotenia Indexov GM, GCI, GCB, CPI a IEF. Vývoj všetkých týchto indexov je pre Českú republiku za posledné roky nepriaznivý. Percentuálne najlepšie hodnotenie získala krajina v rámci Indexu GM, ktorý je založený na názoroch expertov, horšie už na tom bola čo sa týka Indexov GCI či CPI. Z tohto porovnania výsledkov hodnotenia vyplýva, že korupcia je v Českej republike stále viac vnímaná a to hlavne zo strany verejnosti, ktorá je pri pohľade na túto problematiku skeptickejšia ako odborníci. Na druhej strane počet trestných činov so znakmi korupcie v poslednom období klesal. Počet odhalených trestných činov ale poukazuje skôr na schopnosť polície odhaľovať tieto činy ako na skutočné hodnoty. Výsledky policajných štatistík vypovedajú len o oficiálne zistenom obraze kriminality v krajine. Zachytávajú teda len časť reálneho stavu páchaných trestných činov. Prieskumy verejnej mienky potom prinášajú informácie o tejto nezdokumentovanej časti páchania korupcie.

Pri zisťovaní vplyvu miery korupcie na vývoj ekonomiky v Českej republike, boli vytvorené grafy korelácie medzi vývojom Indexu CPI a vývojom štyroch makroekonomických ukazovateľov – HDP, štátneho dlhu, nezamestnanosti a prílivom priamych zahraničných investícií v rokoch 2001 až 2011. Koeficienty determinácie však dosiahli veľmi nízke hodnoty vo všetkých štyroch prípadoch. Dopady korupcie ale môžu doznievať v dlhšom časovom období. I to môže byť dôvod, prečo neexistuje priama úmera medzi sledovanými ukazovateľmi a korupciou. S určitosťou môžeme ale tvrdiť, že korupcia je pre hospodársky rast nepriaznivým javom.

V práci bol navyše zmapovaný pohľad podnikateľov v Českej republike na korupciu. Najčastejšie býva slovo korupcia spájané s verejnou správou, zámerom bolo teda pre zmenu preskúmať situáciu v podnikateľskom sektore. Ako z prieskumov vyplynulo, korupciou je silno zasiahnutá i oblasť podnikania. V Globálnom barometri korupcie bola zaradená na 6. miesto spomedzi 15 hodnotených oblastí, kde prvá priečka predstavuje najviac skorumpovanú oblasť. Verejnosťou je teda tento sektor považovaný za silne ovplyvnený korupčnými praktikami. Dá sa však povedať, že situácia je lepšia ako vo verejnom sektore. Podnikatelia ako najväčšiu prekážku pre svoju činnosť považujú korupciu. Nielen zo strany verejných inštitúcií, ale i súkromných subjektov. Z pohľadu podnikateľov na korupciu plynie záver, že ju považujú za najproblematickejší faktor v ich oblasti pôsobnosti a prijali by väčšie protikorupčné opatrenia.

Hlavný cieľ, ktorý bol stanovený v úvode práce bol naplnený. Popisnou metódou bola objasnená šírka problematiky korupcie a vymenované prostriedky používané na meranie korupcie. Pomocou induktívnych metód bolo následne zistené, že sa zvyšuje vnímanie korupcie v Českej republike na základe meraní viacerých indexov, avšak stále menej trestných činov korupcie je odhalených políciou. Z korelačnej analýzy medzi vývojom makroekonomických ukazovateľov a vývojom korupcie môžeme vyvodit' záver, že sa nedá vystopovať účinok korupcie na ekonomiku krajiny. Rozsah a dôsledky korupcie sú teda len ťažko merateľné.

POUŽITÁ LITERATÚRA

- [1] About PRS and the Coplin-O'Leary System. *The PRS Group* [online]. 2012 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: http://www.prsgroup.com/PRS_Methodology.aspx
- [2] About Transparency International. *Transparency International* [online]. 2010 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: http://www.transparency.org/about_us
- [3] Bribe Payers Index 2011. *Transparency International* [online]. 2011 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: http://bpi.transparency.org/in_detail/
- [4] Co je korupce. *Policie České republiky* [online]. 2010 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/co-je-korupce.aspx>
- [5] Co je korupce. *Policie České republiky* [online]. 2010 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/stop-korupci.aspx>
- [6] Co je to korupce. *Transpaerncy International* [online]. 2011 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/korupce/>
- [7] Corruption Perceptions Index 2011. *Transparency International* [online]. 2011 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: http://cpi.transparency.org/cpi2011/in_detail/
- [8] DANČÁK, Břetislav, Vít HLOUŠEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Korupce : projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006. ISBN 80-210-4062-9.
- [9] DAVID, Vladislav a Alexander NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-562-9.
- [10] DOKUMENTY OSN KE KORUPCI A ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU. In: *Ok* [online]. Praha, 2008 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/341.pdf>
- [11] Doporučení subkomise NERV proti korupci. *Vláda České republiky* [online]. 2010 [cit. 2012-04-26]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Doporuceni-subkomise-NERV-proti-korupci.pdf>
- [12] Europol (Evropský policejní úřad). *Evropská komise* [online]. 2010 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_33_cs.htm
- [13] GFK CZECH. *Informace pro média*. Praha, 2011.

- [14] CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-853-6.
- [15] Index ekonomickej slobody. In: *Aliancia Pas* [online]. 2011 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: http://www.alianciapas.sk/menu_pravidelne_superindex_IEF_2011.pdf
- [16] ICRG Methodology. POLITICAL RISK SERVICES. *The PRS Group* [online]. 2012 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: http://www.prsgroup.com/ICRG_Methodology.aspx
- [17] Introduction. *World Economic Forum* [online]. 2012 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.weforum.org/issues/global-competitiveness>
- [18] Jak definovat korupci?. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/faq-vymezeni-pojmu-jak-definovat-pojem-korupce.aspx>
- [19] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Protikorupční manuál pro občany*. Praha, 2010.
- [20] Nevládní nezisková organizace Růžový panter. *Růžový panter* [online]. 2010 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.ruzovypanter.cz/ruzovypanter.html>
- [21] O nadaci. *NROS* [online]. 2011 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.nros.cz/cs/o-nadaci/>
- [22] O nás/ Bezkorupce. *Oživení* [online]. 2011 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.bezkorupce.cz/o-nas/>
- [23] O nás. *Otevřená společnost* [online]. 2012 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.otevrenaspolecnost.cz/cz/o-nas/>
- [24] O nás. *Transparency International* [online]. 2011 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/o-tic/>
- [25] OLAF (Office de la Lutte Anti-Fraude) - *Evropský úřad boje proti podvodům*. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/organizace-a-institute.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>
- [26] Open Society Institute. *Monitoring the EU accession process: corruption and anti-corruption policy*. Budapest: Design & Layout od Createch, 2002. ISBN 1-891385-22-4.

- [27] PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY. *Vládní návrh na vydání zákona*. Poslanecká sněmovna, 2002.
- [28] PETROVSKÝ, Karel. *Korupce po česku, aneb, Korupce očima průměrného Čecha*. Praha: Eurolex Bohemia, 2007. ISBN 80-86861-94-5.
- [29] Projekty a kampaně. *Oživení* [online]. 2012 [cit. 2012-04-26]. Dostupné z: <http://www.bezkorupce.cz/nase-projekty/>
- [30] Právní poradna – linka 199. *Oživení* [online]. 2011 [cit. 2012-04-26]. Dostupné z: <http://www.bezkorupce.cz/protikorupcni-linka/>
- [31] Protikorupční aktivity. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/protikorupcni-aktivity.aspx>
- [32] Příklad spolupráce Ministerstva vnitra České republiky a ICC: seminář „Boj proti korupci v České republice“. In: *MVCR* [online]. 2003 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rs_atlantic/data/files/organ5.pdf
- [33] Stálá protikorupční komise Policie České republiky. *Policie České republiky* [online]. 2010 [cit. 2012-04-26]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/stala-protikorupcni-komise-policie-ceske-republiky-43362.aspx>
- [34] Státy proti korupci - GRECO. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/staty-proti-korupci-greco.aspx>
- [35] Strategie vlády v boji proti korupci. [HTTP://WWW.MVCR.CZ/CLANEK/BOJ-PROTI-KORUPCI-STRATEGIE-VLADY-V-BOJI-PROTI-KORUPCI.ASPX](http://WWW.MVCR.CZ/CLANEK/BOJ-PROTI-KORUPCI-STRATEGIE-VLADY-V-BOJI-PROTI-KORUPCI.ASPX). *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2011 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/boj-proti-korupci-strategie-vlady-v-boji-proti-korupci.aspx>
- [36] SVETOVÉ EKONOMICKÉ FÓRUM. *World Economic Forum* [online]. 2012 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.weforum.org/>
- [37] Trestní zákoník. Business center [online]. 2010 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/cast2h6d1.aspx>
- [38] Ukazatele transparentnosti trhu veřejných zakázek v České republice. In: *Transparency International* [online]. 2006 [cit. 2012-04-30]. Dostupné z: http://www.transparency.cz/doc/vz_index_transparentnosti_metodika.pdf

- [39] Úmluva Organizace spojených národů o boji proti korupci. *Europa* [online]. 2008 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/fight_against_fraud/fight_against_corruption/133300_cs.htm
- [40] VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Praha: Profess Consulting, 2007. ISBN 978-80-7259-055-1.
- [41] Všeobecný přístup k rozvoji. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. 2005 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=704>
- [42] Watchdog. *Transparency International* [online]. [cit. 2012-04-26]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/kauzy/>
- [43] What is the Barometer?. *Transparency International* [online]. 2010 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/gcb/2010/in_detail
- [44] Who we are. *Council of Europe* [online]. 2011 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.coe.int/aboutCoe/index.asp?page=quisommesnous&l=en>